

esto propitius precibus nostris, & super agros, quibus hæc semina fuerint insita, tuam largam benedictionem infunde, ac ab eis omnem vim procellarum gratiâ tuæ defensionis averte: ut omnis hic fructus, & tua benedictione repleatur, & ad horrea sine impedimento perveniat. Per Dominum nostrum Jesum Christum.

Tunc thurificentur semina, & aspergantur aquâ benedictâ.

§. 16.

Benedictio Imaginum IESV Christi Domini nostri,

B. V. Mariæ, & aliorum Sanctorum.

Ex Rituali Romano.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cælum & terram. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Omnipotens sempiternæ Deus, qui Sanctorum tuorum imagines, sive effigies sculpi, aut pingi non reprobas, ut quoties illas oculis corporeis intuemur, toties eorum actus, & sanctitatem ad imitandum memoriæ oculis meditemur: hanc, quæsumus, imaginem [sive sculpturam] in honorem, & memoriam unigeniti Filii tui Domini nostri Jesu Christi [vel Beatissimæ Virginis Mariæ Matris Domini nostri Jesu Christi, vel Beati N. Apostoli tui, vel Martyris, vel Confessoris, aut Pontificis, aut Virginis] adaptatam, benedicere † & sanctificare † digneris: & præsta, ut quicumque coram illa unigenitum Filium tuum [vel Beatissimam Virginem, vel gloriosum Apostolum, sive Martyrem, sive Confessorem, aut Virginem] suppliciter colere, & honorare studuerit; illius meritis & obtentu à te gratiam in præsentem, & æternam gloriam obtineat in futuro. Per eundem Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Ultimò aspergitur aqua benedicta.

§. 17.

Benedictio novæ Crucis (ab Episcopis, vel aliis potestatem habentibus facienda.)

Ex Rituali Romano:

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cælum & terram. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E

gens pauperem. Ut collocet eum cum principibus: cum principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum lætantem. Gloria Patri, & Filio, &c.

Antiph. Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc, & usque in sæculum.

Dum portatur ad Ecclesiam, dicatur:

Psalmus 118.

BEATI immaculati in via: qui ambulant in lege Domini. Beati qui scrutantur testimonia ejus: in toto corde exquisuit eum. Non enim qui operantur iniquitatem: in viis eius ambulaverunt. Tu mandasti: mandata tua custodiri nimis. Utinam dirigantur viæ meæ: ad custodiendas justificationes tuas. Tunc non confundar: cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis: in eo, quod didici judicia justitiæ tuæ. Justificationes tuas custodiam: non me derelinquas usquequaque. In quo corrigit adolescentior viam suam: in custodiendo sermones tuos. In toto corde meo exquisivi te: ne repellas me à mandatis tuis. In corde meo abscondi eloquia tua: ut non peccem tibi. Benedictus es Domine: doce me justificationes tuas. In labiis meis: pronunciaui omnia judicia oris tui. In via testimoniorum tuorum delectatus sum: sicut in omnibus divitiis. In mandatis tuis exercebor: & considerabo vias tuas. In justificationibus tuis meditabor: non obliviscar sermones tuos. Gloria Patri, &c.

Et si tempus superest, dici potest Psalmus. Laudate Dominum de caelis, ut habetur in Officio ad Laudes: cum aliis duobus sequentibus & in fine. Gloria Patri, &c.

Cum autem pervenerit ad Ecclesiam, dicatur:

Antiph. Hic accipiet EVOVAE.

Psalmus 23.

Domini est terra, & plenitudo ejus: orbis terrarum, & universi qui habitant in eo. Quia ipse super maria fundavit eum: & super flumina præparavit eum. Quis ascendet in montem Domini: aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus, & mundo corde: qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem à Domino: & misericordiam à Deo salutari suo. Hæc est generatio, quærentium eum:

Tum bombacio, aut re simili abstergit pollicem suum, & locum inunctum, & imponit capiti ejus linteolum candidum loco vestis alba, dicens:

Accipe vestem candidam, quam immaculatam perferas ante tribunal Domini nostri Jesu Christi, ut habeas vitam æternam. Resp. Amen.

Postea dat ei, vel Patrino candelam accensam, dicens:

Accipe lampadem ardentem, & irreprehensibilis custodi Baptismum tuum, serva Dei mandata, ut cum Dominus venerit ad nuptias, possis occurrere ei una cum omnibus Sanctis in aula cœlesti, habeasque vitam æternam, & vivas in sæcula sæculorum, Resp. Amen.

Postremò dicit: N, Vade in pace, & Dominus sit tecum. Resp. Amen.

Si verò fuerint plures baptizandi, sive masculi, sive fœmina, in Catechismo masculi statuuntur ad dexteram, fœmina verò ad sinistram, & omnia pariter dicantur, ut suprâ, in proprio genere, numero plurali, Verùm prima nominis interrogatio, exsufflatio, Crucis impressio, seu signatio, tactus aurium, & narium cum saliva: abrenunciationis interrogatio, unctio Olei Catechumenorum, interrogatio de Fide seu Symbolo, & ipse Baptismus, inunctio Chrismatis, candida vestis impositio, atque accensa candela traditio, singulariter singulis, & primum masculis, deinde fœminis fieri debent:

Si infans agrotus adeo graviter laboreat, ut periculum immineat, nè pereat antequam Baptismus perficiatur: Sacerdos omissis quæ Baptismum præcedunt, cum baptizet, ter, vel etiam semel infundens aquam super caput eius in modum Crucis, dicens: Ego te baptizo in nomine Patris &c.

Si non habeatur aqua baptismalis, & periculum impendeat Sacerdos utatur aquâ simplici.

Deinde, si habeat Chrisma, liniat eum in vertice, dicens.

Deus omnipotens, Pater Domini nostri JESU Christi, &c, ut suprâ.

Postea det ei linteolum candidum dicens: Accipe vestem &c.

Ac demùm det ei ceream candelam accensam, dicens: Accipe lampadem, ut suprâ. Si supervixerit, suppleantur alii ritus omissi.

16. Ut majori cum alacritate vel ietum excipiat, vel laqueum recipiat, rursus polliceatur noster, se illius post mortem memorem futurum; nec unquam desistat à coheritatione ad patientiam. Curet, ut sæpe ingeminet illa SS. nomina JESUS, MARIA! Et illa: *In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum.*

17. Si fut ad suspendium damnatus, dum scalas ascendit, cupiat confiteri censeat doctus quidam Theologus, Sacerdotem vel petere posse à Judice, ut eum rursus demittat; quia Confessarius respectu animæ in Reum jus habet fori interni: vel si nullus alius adsit modus, eminus eum absolvere posse propter datum signum Confessionis.

18. Quod si Reus omnino nunquam confiteri vellet, idem Doctor censeat, ipsum posse invitum, & non confessum plecti; cum ex malitia & non tantum ex fragilitate in tale periculum se conjiciat. Tentanda tamen prius sunt omnia cum tali obstinato & 1. Horrendus etiam flexis genibus, si opus erit ad curam animæ. 2. Recensendæ tragicæ historiæ impœnitentium, Inferorum pœnæ, &c. 3. Irato vultu discessus simulandus. 4. Alius Reus admonendus, ut illi meliora suadeat consilia. 5. Redeat Sacerdos, & exculet factum, ostendat spem sanioris mentis & consilii; paratum se sanguinem pro ipsius salute fundere, si fieri possit, & Deus velit. 6. Si nihil hæc proficiant, cum adstantibus pro eo orandum erit, & Reus monendus, ut idem faciat. 7. Si neque his aliquid proficiat, non desistat, sed in ipso etiam fatali loco eum suæ salutis admoneat,

Post mortem Red.

I.

CUM Reus vita excefferit, pro ipso circumstantes spectatores hortetur, ut DEUM pro anima defuncti rogent. & impetrent animæ liberationem, si fortè quid ei solvendum sit.

2. Quia cum horrore supplicii animi benè sunt dispositi, valde conducet, brevem habere exhortatiunculam, qua parentes ad bonam filiorum educationem, filios ad obedientiam parentibus, & cultum Numini præstandum, alios ad timorem Dei excitet, demonstrando amara peccatorum fructus, quibus omnium dentes obstupescunt.

& fiduciam erga Deum, ac merita Christi, aliaque Fidei mysteria, quantum personæ dispositio patietur; nam ut ait Apostolus ad Heb. 11. *Sine Fide impossibile est placere Deo.*

Quòd si esset æger qui in Fide vacillaret, & confirmari indigeret, proponi possent illi breviter quædam ex argumentis, quæ pro Ecclesia Romana supra in *Controversiis* exposuimus.

Itaque inducendus est æger, ut devotè & attentè recitet Symbolum Apostolorum: vel ipse Sacerdos illi præeat singulas Symboli partes pronunziando. Quòd si infirmior sit, quam ut hoc commo- dum, aut consultum videatur: procedat Sacerdos per paucas interrogationes hoc modo,

Nonne credis in Deum & Salvatorem nostrum IESVM Christum, &c. Credo. Nonne cupis vivere & mori in Fide, quam sancta Romana Ecclesia credendam proponit? Cupio Abrenuncias omni diaboli- ca suggestioni, quæ possit tibi in contrarium occurrere nunc & in hora mortis? Abrenuncio in perpetuum: & utinam possem Fidem hanc sanguine meo consignare.

Nonne spem tuam & firmam fiduciam salutis æternæ habes repo- sitam in Dei misericordia, & meritis Salvatoris nostri Iesu Christi? Respondet æger: In te Domine speravi, non confundar in æternum.

Dic ergo cum Jobo c. 19. Scio, quia Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra resurrecturus sum, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum: quem visurus sum, & oculi mei conspectu- ri sunt & non alius. Reposita est hæc spes mea in sinu meo.

Debes igitur scire, nulla esse peccata tam multa aut magna, quæ remitti non possint per infinita Christi merita, quæ per Sa- cramenta, aut sinceram cordis Contritionem nobis applicantur: Exemplum habes in S. Magdalena, quæ quamvis esset magna in civitate peccatrix, postquam seriò ad Christum conversa est, & de peccatis doluit, dixit ei Dominus: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum.* Et latro, qui tantum in Cruce ultimâ vitæ horâ cum fiducia dixit: *Domine memento mei cum veneris in re- gnum tuum:* statim à Christo audivit: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso.*

Respice Christum in Cruce expansis brachiis paratum te ad suum complexum & gratiam admittere, modò tu velis totâ cordis fidu- cia ad illum recurrere. Audi illum ultrò invitantem: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.*

Cogita. Deum Patrem esse benignissimum, qui non vult mor- tum peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat. Ipse te crea- vit, ipse te ad Ecclesiam suam vocavit, ipse te per Filium suum

pora multa. Dic ergo cum magno erga paternam Dei providentiam affectu, Domine, tu optimè nōsti quid mihi expediat. da quod jubet, & jube quod vis. paratum cor meum Deus, paratum cor meum, ut faciam sanctissimam voluntatem tuam.

§. 3.

Incitamenta ad patientiam contra morbi dolores.

1.

A Mice N. nonne desideras sequi Christum Salvatorem tuum, qui pro te multa passus est: Dices haud dubiè, desidero, Audi igitur Christum tibi loquentem, *Qui vult venire post me, tollat Crucem suam & sequatur me.* Ecce hi dolores sunt tua Crux, quam debes portare ut Christum sequaris. Sic oportuit Christum pati, ut intraret in gloriam suam, quomodo poteris tu sine patientia intrare in gloriam alienam? Dolores tui, fateor, magni sunt, sed dolores & tormenta Christi fuerunt multò majora. Cogita illius sudorem sanguineum; quo ex sola Passionis suæ consideratione toto corpore perlusus est. Si capitis dolore cruciaris, respice caput ac frontem Christi Salvatoris tui acerbissimis spirarum aculeis undique sauciātam, Si pectoris, aut lateris molestiā torqueris; aspice latus Christi tui crudelissimā militis lanceā perforatum. Si in manu, aut pede dolorem sustines; converte oculos ad Christi manus & pedes acutissimis clavis Cruci affixos. Deinde magno affectu dices. *Non est Discipulus super Magistrum: Si Dominus & Salvator pro delectis meis tanta sustinuit, quantum magis debeo ego ex illius amore aliquid sustinere.*

2.

Cogita te per morbi dolores patienter toleratos futuras Purgatorii pœnas ex parte, vel ex toto compensare, & magnum caelestis gloriae incrementum acquirere, momento Apostolo 2. Cor. 4. *Momentaneum, & leve tribulationis nostrae aeternum gloria pondus operatur in nobis.* Et iterum ad Rom. 8. *Nō sunt condigna passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis.* Dic ergo cum S. Augustino *Domine hic ure, hic seca, ut in aeternum parcas.* Ecce in hunc finem Christus ex pretioso Calice Passionis suæ hos dolores tibi propinat. Nonne ipsius Calicem libenter acceptabis, & hos dolores, licet amaros, ex illius amore exhauries, cum ipso dicens. *Calicem, quem dedit mihi Pater, quomodo non bibam illum? Pater, si non potest Calix ille transire, nisi bibam illum, fiat voluntas tua.*

Nonne magni faceres, si quis tibi sacratissimæ Crucis Christi reliquias insignes, aut particulas aliquas donaret? Ecce tibi Christum

etiam cum senuerit non recedet ab ea. Prov. 22. & Usurpans illud Christi: Sinite parvulos venire ad me, & nē prohibueritis eos. Marc. 10. & Nē justē audiat quærelam illam: Parvuli petunt panem, & non est, qui frangat eis. Thr. 4.

DE SOMNO,

SOMNI quietem excipe
 Ut brevi moriturus (a)
 Arcana mentis discute,
 Ut Judicem passurus (b)
 DEI favores recole,
 Ut plures percepturus. (c)

[a] Juxta illud Luc. 12. *Hac nocte animam tuam reperent à te, & qua parasti, cujus erunt?* [b] *Si enim nosmetipsos dijudicavimus, non utique judicavimus.* 1. COR. 11. [c] *Nam jugiter sibi subvenire facit, cui collatum beneficium ob oculos semper assistit.* Cassiod. super Ps. *Quoniam miser, Inspice, & fac secundum exemplar, quod tibi monstratum est.* Exod. 75. *Quod non intelligis dum legis, cognosces in die visitationis.* Thom. Kemp. l. 3. c. 3.

AUCTARII

PARS SECUNDA.

PRAXIS ASSISTENDI ÆGRIS ET
 MORIBUNDIS.

P R Æ F A T I O.

DE dispositione requisita in ægro aut moribundo quoad susceptionem Sacramentorum tractatum invenies supra, ubi de Pœnitentia, Eucharistia & Extrema Unctione actum est. Hic jam tradimus Praxim juvandi infirmum ut ex parte sua dispositionem illam actu habeat, & alios Actus eliciat, qui conducunt ad statum gratiæ acquitendum, augendum, aut conservandum in illa ultima lucta & agone, in quo agitur de tota æternitate. Minimè enim suo

APPENDIX,

SIVE

SUPPLEMENTUM THEOLOGICÆ TRIPARTITÆ

R. P. ARSDEKIN S. J.

IN QVO VBERIORES MATERIE AC
SELECTIONES INSTRUCTIONES PRACTICÆ
HACTENUS NUNQUAM ADDITÆ
CONTINENTUR,

OMNIBVS SACERDOTIBVS, MISSIO-
narijs ac curam animarum habentibus oppido utiles
ac necessarie.

Quod, bonâ Autoris gratiâ, ut plurimum votis
satisfiat, vitum est hoc loco
adjungere.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Sumptibus Hæredum JOANNIS WEYDENFELDT,
& GODEFRIDI DE BERGES.

388

ANNO 1686

MEMORIALE

SACERDOTIS BONI MUNUS BREVI FACIL-
QUE METHODO COMPREHENDENS.

§. I.

De fine & instrumentis Sacerdotis.

FINIS,

DEI honorem quærere,
 Ut magis dilatetur. (a)
 Seipsum non negligere,
 Ut anima salvetur, (b)
 Et Proximum perficere,
 Ut Charitas seruetur. (c)

(a) Nam de Sacerdote quoque dicit DEUS. Quoniam vasti-
 lectionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram Gentibus, &
 Regibus, & Filiis Israël. Act. 9. (b) Quid enim prodest homini,
 si unversum mundum lucretur, anima verò sua detrimentum pa-
 siatur? Matth. 16. (c) Hinc quippe oritur summa dignitas Sacer-
 dotis, cum teste D. Dionysio de cœl. hier. c. 3. Omnium divino-
 rum diviniissimum sit, cooperari DEO in salutem animarum.

INSTRUMENTA SACERDOTIS.

Sufficiens Scientia,
 Ad munus adimplendum. (a)
 Major longè prudentia,
 Ad rectè procedendum (b)
 Et summa Sanctimonia, (c)
 Ad fructum faciendum, (d)

(a) Nè audiat illud Osæ c. 4. Tu repulisti scientiam; & ego
 repellam te, nè Sacerdotio fungaris mihi. (b) Juxta illud Christi
 Matth 10. Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote
 ergo prudentes sicut serpentes. (c) Ut impleat illud DEI monitum:
 Sancti

Sancti estote, quia ego sanctus sum Dominus DEVS vester. Levit. 19.
(a) Sic enim velut palmes, conjungitur cum Christo velut Vite, & sperare potest impletum iri, quod idem Christus dixit. Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum. Joan. 15.

§. 2.

Observanda erga superiores personas.

ERGA DEUM.

Fides viva. (a)

Spes firma. (b)

Charitas perfecta. (c)

(a) Quâ vivaciter credat DEUM (qui est ipse *Via, Veritas, & Vita*, Joan. 14.) Non nisi verissima revelantem, omnia bona eminentissimo modo continentem (juxta illud Moyſi dictum: *Ego ostendam omne bonum tibi. Exod. 33.*) ubique & in omnibus existentem (*in ipſo enim vivimus, movemur, & sumus. Act. 17.*) Jut studeat ambulare coram DEO, memineritque semper illius dicti Christi. *Quamdiu fecistis uni ex minimis meis, mihi fecistis. Matth. 25.* (b) Quâ firmiter speret, copiosum gratiæ auxilium, felicem operum successum, & copiosum laborum præmium. (c) Agendo &

patiendo, quæ vult DEUS, quomodo vult, & quia vult:

Omne tulit punctum, paritur qui semper, agitque,

Quæ vult, quoque modo vult Deus, & quia vult.

Domine, doce me (semper) facere voluntatem tuam, *Psal. 42.*

ERGA CHRISTUM.

Charitas tenerrima.

Propter redemptionem (a)

Gratitudo maxima

Propter vocationem (b)

Imitatio studiosissima

Propter perfectionem. (c)

(a) Hoc enim beneficium, teste S. Bernardo, *Amorem nostrum omnino sibi vendicat, devotionem nostram blandius allicit, justius exigit, arctius stringit, & vehementius afficit.* [b] Quam præstabit, si Christum sibi dicentem imagnetur; & exaudiat: *Obsecro vos ego vinculus in Domino imò & mortuus pro vobis ut dignè ambuletis vocatione, quâ vocati estis. ad Eph. c. 4. Sat agentes, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. 2. Petr. 1.* (c) Ided enim exemplum dedit nobis, ut quemadmodum ipse fecit ita & nos faciamus. Joan. 13,

ERGA B. VIRGINEM & COELITES.

Asumptio magna, (a)
 Propter meritorum præstantiam.
 Veneratio constans, (b)
 Propter gloriæ excellentiam:
 Fiducia maxima, (c)
 Propter patrociniæ potentiam.

(a) *Nimis enim honorificati sunt amici tui Deus.* Pſal. 138. (b)

Ea maxime, quam sequens versus indicat:

Sanctorum est cultus pulcherrimus, optima vita.

(c) *Quid enim sub tantis custodibus (& Patronis) timeamus, ad
 fidamur? Fideles sunt, prudentes sunt, potentes sunt.* S. Bern. in
 Pſalm. *Qui habitat.*

ERGA ECCLESIAM.

Inſignis honoratio (a)
 Per vitæ ſanctitatem.
 Filialis ſubjectio (b)
 Per officii fidelitatem:
 Fortis propugnatio (c)
 Per doctrinæ poteſtatem.

(a) *Juxta illud Tobix c. 4. Honorem habebis Matri tue omnibus
 diebus vitæ tuæ.* (b) *Conformiter illi monito: Esto fidelis uſque ad
 mortem, & dabo tibi coronam vitæ: Apoc. 4.* (c) *Scientes, quoniam
 in deſenſionem Evangelij poſiti ſumus Philip. 1.*

ERGA EPISCOPOS, ALIOSQUE
SUPERIORES.

Summa reverentia,
 Quia DEI Vicarii, (a)
 Charitas ingenua,
 Quia Patres piſſimi. (b)
 Obedientia promptiſſima,
 Quia Paſtores optimi. (c)

(a) *Juxta illud Luc. 10. Qui vos ſpernit, me ſpernit.* (b) *Nam in
 Chriſto Jeſu per Evangelium illi nos genuerunt.* 1. Cor. 4. (c) *Hort
 tante S. Paulo Hebr. 13. Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubiacete eiſ:
 ipſi enim perſeſtant, quaſi rationem pro animabus veſtris redditur
 ri, ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes*

ERGA MAGNATES.

Honoris juſti oblatio
 Propter Statuſ eminentiam. (a)

Favoris conservatio

Propter virium potentiam [b]

Locutionis cautio

Propter periculi praesentiam, (c)

(a) Juxta illud D. Petri 1. c. 2. *Deum timete, Regem honorificate.*
 [b] Nam, ut sapienter quidam monuit, ad Magnates velut ad ignem, nec propinque nimis accedendum, ne nimis accendamus, & elevemur in constantibus favoribus; nec procul nimis distcedendum, ne frigeamus defectu beneficiorum ab ipsis conferendorum. (c) Hinc ipse DEUS monuit Exod. 22. *Principem populi tui non maledices.*

§. 3.

Observanda erga Aequales.

ERGA ALIOS SACERDOTES.

Concordia in affectu
 Propter vinculum Fraternitatis. [a]

Reverentia in colloquio

Propter meritum Dignitatis. (a)

Promptitudo in obsequio

Propter titulum Aequalitatis, (c)

(a) Ut sicut olim primorum Christianorum, ita nunc Sacerdotum sit *cor unum & anima una*. Act. 4. (b) Juxta Eccli 6. monitum: *in multitudine Presbyterorum prudentium sta. & sapientia illorum ex corde conjungere, ut omnem Sapientiam DEI possis audire.* (c) *Quod enim vultis, ut faciant vobis homines. & vos facite illis*, Matth. 7.

ERGA BENEFACTORES.

Beneficii agnitio
 Per dignam aestimationem. [a]

Gratiarum actio

Per crebriam praedicationem. (b)

Vicissitudinis exhibitio

Per obsequiorum delationem. (c)

(a) Nam optima beneficiorum custos est ipsa memoria beneficiorum & perpetua confessio gratiarum; juxta S. Chrylost. hom. 25. in Matth. (b) *Invitat quippe ad magna, qui gratanter suscipit modica; & spem futuris recipit, qui transacta beneficia recognoscit*, Cassiod. Ep. 4. (c) *Imitari enim agros fertiles nos oportet, qui multo plus reddunt, quam acceperint*, Senec. in Epist.

ERGA INIMICOS,

Injuræ condonatio
Per Divinam dilectionem. (a)

Orationis oblatio

Per ignorantia prætensionem, (b)

Amoris conciliatio.

Per beneficiorum collationem, (c)

(a) Ut impleatur Christi mandatum, Matth. 5 *Diligite inimicos vestros, & benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro persecutoribus & calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri, qui in caelis est.* (b) Dicendo cum Christo: *Pater dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt;* Luc. 23. (c) Hortante Apostolo Rom. 12. *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sitit, potum da illi, hoc enim faciens carbores ignis congeres super caput eius.*

ERGA VICINOS, ALIOSQUE NON SUBJECTOS.

Pacis conservatio

Propter communem consolationem. (a)

Jurium conservatio

Propter Justitiæ defensionem. (b)

Auxilii oblatio

Propter amoris obligationem. (c)

(a) Ut monet Apostolus Rom. 12. *Quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes.* (b) *Qui enim sequitur justitiam & misericordiam inveniet vitam justitiam, & gratiam.* Prov. 21. (c) *Nam quâ mensurâ mensi fueritis eadem remetietur vobis.* Luc. 6.

ERGA MULIERES.

Rarissima aspectio

Propter castimoniam conservationem. (a)

Brevissima collocutio

Propter publicam ædificationem. (b)

Cautissima conservatio

Propter lapsus devitationem. (c)

(a) *Memento, quoniam malus est oculus nequam.* Ec. 31. *Et quod qui annuit oculo, dabit dolorem.* Prov. 10 (b) *Quin per levia verba venit ad pessima facta, ut sapienter dixit Trithemius.* (c) *Quis nec Davide sanctior, nec Samsone fortior, nec Salomone sapientior?*
S. Hier,

ERGA PAUPERES & MISEROS.

Sua vis allocutio

Ad causandam consolationem. [a]

Christiana compassio

Ad demonstrandam dilectionem [b]

Amorosa subventio

Ad faciendam sublevationem. [c]

[a] Si enim lingua eucharis in bono homine abundat, juxta Eccl. c. 6. quidni multò magis in Sacerdote? [b] Quia teste S. Gregorio in Moral. plus est compati ex corde, quàm dare: quia quisquis indigenti perfecte compatitur, minùs aestimat omne, quod dat; exteriora largiens, quod est extra seipsum, dat; qui autem fletum & compassionem proximo tribuit, ei etiam aliquid de semetipso tradit. [c] Sequens S. Tobiaë consilium c. 4. Quomodo potueris, ita esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude.

ERGA HOSPITES.

Benevola exceptio

Propter hospitalitatem. [a]

Liberalis tractatio

Propter charitatem. [b]

Jucunda conversatio

Propter hilaritatem. (c)

(a) Juxta illud Apostoli Hebr. 13. *charitas fraternitatis maneat in vobis & hospitalitatem nolite obliuisci* (b) Ut audite quondam cum solatio mereatur: *Hospes eram, & collegistis me.* Matth. 25. (c) Hortante Ecclesiastico c. 35. *In omni dato hilarem fac vultum, hilarem quippe datorem, non Deus tantum, sed & homines diligunt.*

ERGA DEFUNCTOS.

Cereberrima recordatio

Propter gratiæ societatem. (a)

Tenerrima commiseratio

Propter pœnæ acerbiteriam. (b)

Celerrima subventio

Propter auxilii necessitatem. (c)

(a) Hinc ad Sacerdotes præcipuè clamant: *Miseremini mei, saltè vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.* Job. 19. (b) Quia, teste S. Augustino in Psal. 37. *ignis ille etsi non sit æternus, miro tamen modo gravis est, supraq; omnem pœnam, quam homo unquã passus est in hac vita, vel pati potest* (c) Si enim dū cadit asinus, omnes

Cura corporis moderata.

Propter faciliorem operationem. [b]

Cura animæ præcipua

Propter potiorem æstimationem. (c)

(a) Quia, ut rectè Petrus Blefensis ait, *vacuum à secularibus oportet esse animum divinae servitutis obsequio dedicatum. Magnis addictus es, noli minimis occupari: minima & vilia sunt, quacumq; ad seculi quaestus, & non lucra pertinent animarum.* [b] Undè S. Hieronymus benè monet: *ex vilissimis etiam cibus vitanda est satietas, nihil enim ita obruit animum, ut venter plenus & exastuans,* (c) *Si enim animam negligamus, nec corpus salvare poterimus, inquit rectè S. Chrysostomus. Qui ergo ordinem servat, & quod primum est, colit, etiam si negligat, quod secundum est, per primi salutem salvabitur & secundum.*

ERGA VOCATIONEM.

Magna æstimatio,

Propter dignitatis eminentiam [a]

Perfecta cognitio,

Propter muneris exigentiam. (b)

Studiola executio.

Propter præmii excellentiam (c)

(a) Quam clarè sequenti sententiâ Cassiodorus, in Cat. Mundi expressit: *Sacerdos Dei, si altitudinem cæli contempleris, altior es: si pulchritudinem solis & luna, pulchrior es: si discretionem Angelorū, discretior es: si omnium Dominorum sublimitatem, sublimior es: solo Creatore tuo inferior es.* (b) Si enim, ut S. Leo loquitur, *in aliis vix tolerabili; videtur inscitia, (eorum quæ ad officiū pertinent) quomodo excusari poterit in eo, qui se Magistrum infantium, & Doctorem insipientium profitetur: ignorans utiq; ignorabitur, in d. & multos ignorare faciet, & ignorari.* (c) Nè audiat, quod miles ignavus Alexandri nomen gerens à Rege Alexandro audite debuit: *Aut nomen Alexandri depone, aut Alexandro digna gere.*

ERGA MEDIA.

S Studium orationis avidissimum,

Ad obtinendam gratiam. (a)

Studium mortificationis continuum,

Ad purificandam conscientiam (b)

Studium humilitatis necessarium,

Ad cavendam vanam gloriam. (c)

[a] Nam, ut benè S. Augustinus Hom. 40. ait: *Rectè novit vivere, qui rectè novit orare.* [b] *Qui enim Christi sunt, carnem suam*

10 *Memoriale de munere*
crucifixerunt eum concupiscentiis suis Galat. 5, [c] Quia perit omne
quod agitur, si non in humilitate custoditur. S. Gregor.

ERGA OFFICIUM.

EXacta diligentia
Ob muneris dignitatem. [a]

Reflexa experientia

Ob operationis facilitatem. [b]

Invicta constantia

Ob operationis necessitatem. [c]

[a] Juxta monicum Ecclesiastici c. 33. *In omni opere tuo prae-*
lens esto. [b] Quia juxta proverbium: Experientia est optima Ma-
stra rerum. [c] Quia in cassum bonum agitur, si ante terminum dis-
seratur. S. Gregor. l. 1. Moral.

ERGA EXECUTIONEM.

Pura intentio
Ad augendum meritum. [a]

Studioſa operatio

Ad implendum officium [b]

Generoſa resignatio

Ad tranquillandum animum. [c]

[a] Juxta conſilium S. Pauli 1. Cor. 10. *Sive manducatis, sive bi-*
bitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam DEI facite. [b] Ut di-
cere poſſit ſuo modo cum David 1. Par. 29. Totis viribus prepara-
vit impensas domus DEI mei, ſeu actionem hanc vel illam; non e-
nim homini preparatur, ſed DEO [c] Quia, ſi Deus eſt cauſa illius,
quod quæris, contentus eris, quomodocunque eveniat. Tho. Kemp-

ERGA INCITAMENTA.

CRede DEI præſentiam,
Quia ſummus Spectator eſt. [a]

Speta promiſſam Gloriam

Quia ſummum præmium eſt. [b]

Ama tui victoriam

Quia ſummum imperium eſt. [c]

[a] Quidni enim potiore jure dicat Sacerdos, quàm Epicurus:
Hæcego non multis, ſed tibi; ſatis enim magnum alter alteri thea-
trum ſumus. [b] Juxta ipſius Dei teſtimonium: Ego ero merces tua
magna nimis. Gen. 15. [c] Nam imperare ſibi maximum imperium
eſt, ut jam olim Sapientes pronuntiârunt.

ERGA

ERGA PERICULA.

- D**egusta vinum modicè
 Ob vitandam scandalum. (a)
 Age cum fœminis Angelicè
 Ob cavendum periculum. (b)
 Tracta pecuniam cautè
 Ob fugiendum vitium. (c)

(a) Juxta S. Pauli consilium Timotheo 1. c. 5. datum: *Modico vino utere propter stomachum tuum, & frequentes infirmitates tuas.* (b) Ità S. Cyprian. de singul. Cleric. dum ait: *Sic agite, ut semper in Clericis Ecclesia Senatus candidus constet. Severitas in verbis circa fœminas vigeat, auctoritas polleat, vigor teneatur, gravitas veneretur* (c) Quia *Damone gravior est pecuniarum cupiditas, teste S. Chrysostomo. Hom. 64. in c. 32. Joan. quàm multi magis persuasi sunt, quàm Ethnici ab Idolis, quibus non omnia parent, huic verò omnia & quodcumque faciendum suggerit, obsequuntur.*

ERGA REDDITUS.

- M**oderata procutatio
 Secundum necessitatem. (a)
 Studiofa conservatio
 Secundum æquitatem. (b)
 Recta dispensatio
 Secundum pietatem. (c)

(a) Ità S. Paulus 1. Tim. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur his contenti simus.* (b) Quia *patrimonia pauperum sunt facultates Ecclesiarum, teste S. Bernardo.* (c) Juxta illud Luc. 17. *Quis putas est fidelis dispensator, & prudens? & beatus ille servus, qui cum venerit Dominus, invenerit sic facientem.*

§. 6.

Observanda circa actiones quotidianas.

DE TEMPORE MATUTINO.

- S**urge manè velociter
 Suadente æquitate. (a)
 Vestire clericaliter
 Suadente honestate (b)
 Offer preces hilariter
 Suadente pietate. (c)

(a) Juxta monitum Ecclesiastici cap. 32. *Horà surgendi nè te tricos* (b) Ut ipso vestitu ostendat, se consilium S. Pauli secutum: *induimini Dominum nostrum JESUM Christum, ad Rom. 3. c)* Ità Salo-

mon Prov. 3, Honora Dominum de tua substantia, & de primitiis frugum tuarum, & abundaabunt horrea tua frumento, & vino colentaria redundabunt.

DE MEDITATIONE.

Sit preparata optimè
Ad congruum affectum. [a]
Sit absoluta integrè
Ad solidum profectum. [b]
Sit ordinata practicè
Ad plurimum effectum (c)

(a) Juxta illud Ecclesiastici c. 18. *Ante orationem prepara animam tuam & noli esse quasi homo, qui tentat DEVM.* (b) Ut experiatur, quod David Psal. 38. dixit: *Concaluit cor meum intra me & in meditatione mea exardescet ignis.* (c) Quia teste Cassiod. supra Psal 18. *illius est perfecta oratio, cuius & causa clamat, & lingua & actus, & vita.*

DE ORATIONE VOCALI.

Sit humilis, & reverens
Quoad corporis dispositionem. [a]
Sit prudens, atque diligens
Quoad mentis attentionem. (b)
Sit ardens, atque permanens
Quoad affectus intensiorem. (c)

(a) Quia humilium & mansuetorum semper DEO placuit deprecatio Judith c. 5. (b) Quid enim prodest strepitus labiorum, ubi cor est mutum: neque enim verba deprecantis Deus attendit, sed orantis cor aspicit, illud. de sum. bono. l. 3. c. 8. (c) Nam virtutis pondus oratio non habet, quam nequaquam perseverantia continui amoris tenet. Veraciter orare est, amoris in compunctione gemitus, & non composita verba resonare. S. Greg. in Mor.

DE MENSA.

Pramitte Benedicite,
Ut pius agnoscatis. [a]
Quod sumis, sume modicè,
Ut finem consequaris, (b)
Per solve grates impigrè,
Ut sæpius pascaris. (c)

(a) Quia mensa ab oratione sumens initiū, & in orationē desinens nunquā deficiet. juxta S. Chrysost. (b) Ita Ezech suadens c. 4. *Gibus tuus quo vesceris, erit in pondere* (c) Juxta Moy sis consiliū Deut. 8. *datum. Cum comederis, & satiatus fueris, benedicas Domino Deo tuo*

DE RECREATIONE.

Post mensam curas abjice,
 Nè fixa mens gravetur. (a)
 Apram quietem elige
 Nè corpus enervetur. (b)
 Honestam verba loquere.
 Ne spiritus laxetur. (c)

(a) Nam sicut nimia frangit arcum intensio, ita neglecta animum enervat remissio, ut habeat commune adagium, [b] Si enim secundum corpus, ut jumentum facti sumus apud Deum, teste S. David Psal 72. Quidni sua quoque jumentò huic ad reparandas vires vicissitudo ac quies concedatur: (c) Sicut enim fornax cito calorem perdit, si aperto ostio frigidò aëri concedatur aditus, ita facile devotionis evanescit spiritus, si ostium lingue per dissoluta colloquia laxetur. S. Bern.

DE CONVERSATIONE CUM EXTERNIS.

Sit sancta conversatio,
 Ut Clericus puteris. (a)
 Æqualis sit dilectio,
 Ut nullum asperneris. (b)
 Sit efficax locutio,
 Ut plurimos lucreis. (c)

(a) Nam quoties loqueris, toties scito, te morum tuorum chirographum aliis exhibere, juxta illud: loquere, ut videam te. Wido.
 (b) Decet enim æqualem esse mensuram affectionis ubi par est causa dilectionis. (c) quod fiet, si sermo antè, quàm proferatur, librà iustitiæ examinetur, ut sit gravitas in sensu, in sermone pondus, & in verbis modus. S. Ambr. 1. Offic. c. 2.

DE VISITATIONE ÆGRORUM.

Hos visita velociter
 Pro obligatione, (a)
 Alloquere suaviter
 Pro consolatione, (b)
 Hortare efficaciter
 Pro confortatione. (c)

(a) Ad exemplum Christi dicentis: Veniam, & curabo eum Matt. 8. (b) Quia qui dulcis est eloquio, commendatiorem reddit doctrinam Favus mellis verba composita. Prov. 16. (c) Ut medicinam, quam corpori in ægro afferre non potest, suppleat per animum salubriter confortatum.

DE CONFESIONE AUDIENDA.

EXacta audientia
 De peccatis admissis. [a]
 Severa reticentia
 De secretis commissis [b]
 Discreta pœnitentia
 De delictis remissis. [c]

[a] Quia nescit justitiam observare sententiæ, qui non studet perfectam habere notitiam causæ. [b] Juxta illud Ecclesiastici, *Audisti verbum adversum proximum tuum? (pœnitentis contra ipsum commoriatur in te, fidens quoniam non te disrumpet. [c] Hic enim vel maxime implere debet illud Christi: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis. Tollite jugum meum super vos. Jugum enim meum suave est, & onus meum leve. Matth. 11.*

DE CONCIONE.

Apposita fir. [a] & solida. [b]
 Quoad materiæ inventionem,
 Excocta benè. [c] & fervida
 Quoad formæ dispositionem. [d]
 Decore multo prædita
 Quoad ipsam elocutionem. [e]

[a] Nè dum parvis sublimia, & non profutura prædicat, se magis curet ostendere, quàm auditoribus prodesse. S. Gregor. [b] Ut jure usurpare possit illa verba: *Audi fili verba mea, verba suavissima, & omnem Philosophorum, & sapientum hujus mundi scientiam excudentia. Verba mea spiritus & vita sunt. Thom. Kemp. l. 3. c. 13. [c] Alioqui, qui ascendit sinè labore, descendit sinè honore. [d] Non enim sectari debet lenocinia Rhetorum, sed veritates Piscatorum, sermo meus debet dicere posse cum S. Paulo 1. Cor. 2. *& prædicatio mea non in persuasibilibus humana sapientia verbis, sed in confessione spiritus virtutis. [e] Quia quod patinæ cibo, hoc elocutionis verbo Dei præstat: alterutrum horum fastiditur, si illorum alterutrum fordescat.**

DE CATECHESI.

Hanc magni semper æstima,
 Ut par est æstimari. (a)
 Crebrò tuis de prædica
 Ut par est commendari. (b)
 Summa cum cura explica
 Ut par est observari. [c]

(a) Quia adolescens juxta viam suam à Catechista ostensam etiam

fuo officio satisfaciunt Confessarii, qui vix ullis remedijs instructi
 tanquam imperiti medici, ad ægros moribundos accedunt: cum
 sæpè ab opportunis eorum monitis, & auxilijs morientium salus
 æterna dependeat,

§. I.

*Quid Confessario in primo ad ægrum accessu
 curandum.*

Primò igitur Sacerdos ad ægrum vocatus, curet ante omnia in
 seipso excitare magnum desiderium procurandi salutem ægro
 tantis, hac brevi consideratione ex S. Dionysio: *Divinorum
 divinissimum est cooperari salutem animarum.* Et animo ad Deum
 elevato ex corde dicat: O utinam possim juvare hanc animam
 sicut vellem juvari meam in extremo vitæ momento, ô momen-
 tum magni momenti, ex quo pendet tota æternitas! Deinde inci-
 piat secum præmeditari, quo modo ex his Praxibus debeat cum
 ægro procedere,

Secundò, si deprehendat morbum esse periculosum, conabitur
 impedire frequentem amicorum accessum, & alloquium de rebus
 mundanis, multò magis inanes eorum gemitus ac ploratus: ut
 sic æger habeat orium convertendi animum ad cogitationes piæ,
 & salutaria Sacerdotis monita.

Tertiò, curabit ob oculos decumbentis apponi imaginem Cru-
 cifixi, aut aliam, quæ possit in illo Dei, ac Salvatoris sui memoriam
 excitare: & aquam lustralem in promptu haberi, quâ æger & lectus
 frequenter aspergatur.

Quartò, si medicus aut amici non audeant ægrum de propinquo
 mortis periculo monere, ipse Confessarius id suaviter & benigne
 faciat. Hoc enim omittere crudelitas est, non clementia: solet
 namque æger per notitiam propinquæ mortis ad seriam animæ sus-
 curam multò magis excitari. Poterit itaque periculum his verbis
 discretè & molliter indicare. *Sumus omnes mortales, nescimus au-
 tem diem neque horam, medicus iudicat morbum hunc non carere
 periculo: non nocet igitur tempestivè disporre domui tuæ, imò ju-
 vare potest ad corporis, & anima salutem.*

Quintò, Moneat ut, si nondum fecerit, testamentum absolvat,
 ut tantò libetius curas omnes salutis suæ tantum impendat. 2. Ut
 si quid restituere debeat justitiæ, satisfaciat. 3. Ut pro animæ
 suæ solatio procuret eleemosynam fieri in pauperes, & Sacrificia,
 &

& alia Ecclesiæ remedia, dicatque ægro; *si ipse nunc tui obliviscaris, quanto magis amici post mortem tui obliviscantur?* 4. Ut ex animo remittat injuriam omnibus, qui ipsi inimici & molesti fuerunt, ad imitationem & amorem Christi, qui moriens pro crucifixoribus oravit, dicens: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. Ut ipse veniam postulet ab omnibus, quos dicto vel facto offendit.

Quando autem advertit infirmum mortis nuncio angustari aut turbari, debet in promptu habere motiva, quibus mortis horrorem minuatur, & ad sequentes resignationis actus ægrum inducat: quæ etiam pro sanis valere possunt ad tollendum nimium affectum etiam mundanas.

§. 2.

Remedia inducentia ad Resignationem contra nimium mortis horrorem.

1.

Cogita N. Deum esse supremum Dominum vitæ ac mortis, ac proinde vitæ usuram, quam tibi hactenus gratis dedit, quovis tempore pro suo arbitrio repetere posse. Dic ergo cum Jobo: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum.*

2.

Statutum est omnibus hominibus semel mori, mortuus est ipse Christus, mortua est Virgo Deipara, &c. Nemo autem melius novit, quando nobis expediat finem vitæ imponere, quam æterna Dei sapientia. Ille verò tanquam amantissimus Pater hunc tibi vitæ terminum ab æterno destinavit. Dic ergo cum Christo in horto brevi morituro. *Pater mi, non mea, sed tua voluntas fiat.* Et cum Apostolo: *Mihi vivere Christus est Et mori lucrum. Sive vivimus sive morimur, Domini sumus.*

3.

Tam stultum est nolle mori, quam nolle esse de numero hominum quorum nè unus quidem à moriendi necessitate eximitur. Si ergo aliquando moriendum est, quando potius, quam hoc tempore, in quo habes tam multa adjumenta piæ, ac feliciter moriendæ cum præsentia Sacerdotis, cum Ecclesiæ Sacramentis, cum amicorum precibus & Sacrificiis. Quàm multi sunt casus in quibus postea facile contingeret te abripi morte subitanæ sine cruce, sine luce, sine absolutione, sine extremis Sacramentis, cum periculo salutis æternæ, sicut multis assiduo contingit.

4.

Quid est hæc misera vita, nisi carcer animæ, nisi exilium à patria cœlesti, nisi gehenna curarum, dolorum, morborum, molestiarum, in qua semper una miseria alteri succedit: *Homo natus de muliere brevi vivens tempore repletur multis miseriis*, Non potest præstat simul & semel omnibus his malis liberari, & ad illam patriam tendere, in qua neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra. Ubi amodò dicit spiritus, ut requiescant à laboribus suis,

5.

Multi Viri sancti & sapientes finem hujus vitæ magnis votis expetebant, ut malis hujus vitæ, & peccandi periculis liberati ad æternos Christi complexus evolarent. Sic S. Ignatius Martyr sic S. Catharina Senensis mortem ultra invitabant, S. Theresia admirans dicebat, ô mors, quis te metuat, cum vitam parias. Dic ergo cum Apostolo: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius. Et Cupio dissolvi, & esse cum Christo*, Et cum Regio Propheta, *Latatus sum in his, qua dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus*.

6.

Inquiro, cujus rei desiderium possit te in hac vita remorari? An cupiditas fruendi amicis? Multò major amicorum & cognatorum numerus te in cœlo expectat, tot majores tui, tot avi, proavi, patru, vicini, cognati, fratres fortè & sorores, filii & filia præcesserunt, reliqui omnes ad unum brevi sequentur. *Non enim hic habemus manentem civitatem, sed futuram inquirimus*. An retrahit cupido utendi adhuc tuis bonis, aut hujus lucis usura? At moriendo nihil horum perdis, sed tantum cummutas in melius: nam anima tua cum sit immortalis, in altera vita fruetur bonis multò majoribus, & nunquam perituris. Docente Apostolo, *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis descendit, qua paravit Deus iis, qui diligunt illum*.

Si dicas, te tantum desiderare longiorem vitam, ut possis melius Deo servire, & ad æternitatem te comparare. At fortè diutius vivendo, longius à salute recederes. *Accidit plerumq̃, inquit August. ut qui crescit ætate, crescat & iniquitate*, Uti factum est in ipso Salomone. Fac igitur nunc, quod tunc fieri velles. Potes uno die vel hora, intensis actibus, & ardenti Dei amore plures vitæ annos adæquare. Et testatur ipsa Scriptura; aliquos ex hac vita magno DEI favore citius evocari, nè per longiorem vitam pereant, nec tamen idèd minus mereri. Audi Scripturam Sapient. 2. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, & consuetus in brevi explevit tempora*

ipse mittit hos dolores tanquam particulas gravissimæ Crucis quam ipse in corpore & in anima sua ex tui amore sustinuit. Dic ergo ex toto corde Salvatori tuo.

Domine IESU Christe, ad amorem & gloriam tuam suscipio à paterna manu tua omnes ac singulos huius morbi dolores ac molestias, tanquam totidem reliquias sanctissimæ Crucis tua mihi à te donatas, illas tanquam tales amplector & exosculor: & eas in corporis & cordis mei theca cum patientia, imò etiam cum gaudio portare desidero. Salve Crux pretiosa, quæ decorem traxisti de membris Domini mei Iesu Christi, suscipe me discipulum eius, qui pependit in te, ut per te me recipiat, qui per te me redemit, Christo confixus sum Crucis, vivam ego, jam non ego, vivat verò in me Christus.

Cogita, quomodo Sancti omnes optabant stigmata vulnerum Christi in suo corpore gestare. Quomodo S. Paulus gloriabatur se stigmata Domini Iesu in suo corpore portare. Quomodo S. Franciscus pro summo favore cicatrices quinque vulnerum Christi in suo corpore suscepit, etiam si ex illis copiosus sanguis profunderet. Quomodo S. Catharina Senensis cum ingenti gaudio similem gratiam à Christo complexa est, licet tantos dolores inde sentiret, se se motituram putaret. Certissimum autem est, & fide credendum, illos dolores ac molestias magno Dei favore & munere tibi concessos esse, si illos ad honorem, aut amorem Dei patienter sustineas. Dic igitur ex animo cum Sanctis illis Deo charissimis.

O Deus ô Salvator dilectissime ad amorem & honorem divina Matris Æstatis tuæ suscipio de manu tua hos cruciatus ac molestias, eosque complector tanquam Stigmata vulnerum tuorum, & vestigia tormentorum, quæ in sacratissimo Corpore sustinuisti. Et utinam eodem amoris sensu eo in corpore meo sustinerem, quo S. Paulus Apostolus, S. Franciscus Confessor Seraphicus, S. Catharina Senensis, aliique tibi delectissimi.

Utinam haberem illum pro te patiendi ardorem, quem habuit S. Laurentius, dum super ardentem prunam in craticula versaretur, quem habuit S. Stephanus, dum inter lapidum imbres toto corpore contunderetur. Quem habuit S. Sebastianus, dum sagittis undique confingeretur. Quem habuerunt reliqui Martyres & amici tui, quorum maximū gaudiū erat pro te secari, uri, laniari. Quod mihi deest tu supplere digneris, Salvator mi, cū quo vivere volo & mori. Amē.

§. 4.

De exercitio Fidei, Spei, & Fiducie in Deum.

UT æger disponatur ad actus efficaces Amoris & Contritionis, plurimum juvat illum primò excitare ad vivam Fidem &

unigenitum redemit. Accurte igitur ad ipsius sinum, tanquam creatura ad Creatorem, servus ad Dominum, redemptus ad Redemptorem, filius ad Parentem. Ipse est, qui *filius* etiam *Prodigum* post multa flagitia ad se reducem cum gaudio recepit. Tu tantum dic corde contrito *Pater peccavi in cælum & coram te, & jam non sum dignus vocari filius tuus.* Et ipse cum lætitia paterna viscera expandet, dicens: *Gaudere oportet & exultare, quia filius meus hic mortuus erat, & revixit, perierat, & inventus est.* Testatur enim, majus esse gaudium in cælo super uno peccatore pœnitentiam agentem, quàm supra nonaginta novem iustis, qui non indigent pœnitentiâ.

Postquam Sacerdos hæc aut alia fiduciæ motiva cum affectu exposuit, suggeret per intervalla aliquam ex sequentibus sententiis, identidem ab ægro ore vel corde repetendam, *Domine, si habes unde me damnare potes, habes etiam unde potes salvare. misericordiâ Domini super omnia opera eius. Quomodo pater miseretur filiorum, ita miseratus est Dominus timentibus se Domine non timebo mala, quoniam tu mecum es. Pone me Domine iuxta te. & cuiusvis manus pugnet contra me. ProteCTOR noster aspice Deus, & respice in faciem Christi tui. Ad te Domine levavi animam meam, Deus meus in te confido non erubescam. Pater meus, & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me. Iuxta est Dominus his, qui tribulatio sunt corde, & humiles spiritu salvabit. Magna est super cælos misericordiâ tua, & usque ad nubes veritas tua. Quis unquam speravit in Domino & confusus est? In te Domino speravi, non confundar in æternum. Hoc postquam repetit æger, concludere potest Sacerdos hæc oratione. *Deus, cui proprium est misereri semper & parcere, suscipe deprecationem nostram, ut nos & omnes famulos tuos, quos delictorum catena confringit, miseratio tua pietatis clamoriter absolvat. Per Christum Dominum nostrum, Amen,**

S. S.

De exercitio Amoris in DEVM & perfectæ Contritionis.

Actus hic maximi momenti est, & ad illum æger aut moribundus omni conatu adjuvandus est: nam si in susceptione Sacramentorum aliquid forte obicis quocunque modo intervenerit, hic actus est & quidem solus, qui peccatorem reddit salutis suæ absolute securum. Proinde ad illum primò per idonea motiva disponendus est, deinde ipse actus pro viribus eliciendus.

Primò, considera N. Dei bonitatem, Majestatem, excellentiam infinitam

infinite super omnes creaturas, quas ipse solo nutu voluntatis suae ex nihilo produxit, & infinite benignitate assidue regit & conservat. Infinite ejus majestati ac bonitati debetur à te, & ab omnibus, amor infinitus. O utinam possimus illum rependere! Sed quia amoris infiniti incapaces sumus, tantum mandat nobis, ut diligamus ipsum ut Deum & Dominum super omnes creaturas ex toto corde, & ex tota anima, & ex totis viribus nostris, sic ut pro nulla re hujus miseræ vitæ velimus ipsum offendere, aut ab illo separari. Nonne N, hoc tibi æquum & justum videtur? Quid enim justius, quàm ut Deum, & Creatorem, & Dominum, qui omnibus creaturis infinite dignior est, super omnes creaturas diligamus. Dis ergo tandem.

Diligo te Deus meus, diligo te ex toto corde meo, ex tota anima mea & totis viribus meis super omnes res hujus mundi, & utinam amplius & amplius diligerem. Et utinam ab amore tuo nunquam peccando recessissem: certè cum gratia tua nunquam amplius recedam.

Confidera secundò, quate in hoc mundo creaturas aliquas magno amore compleximus? Nempe propter aliquam pulchritudinem, quam in illis videmus, vel dulcedinem, quam in illis sentimus, vel benignitatem, quam in illis experimur. Illa ipsa pulchritudo, dulcedo, benignitas, est in Deo infinites major & perfectior, à quo omnis pulchritudo & amabilitas creaturarum, sicut tenuis radius à sole & rivus exiguus ab oceano descendit. Si igitur in creaturis tenues umbras, & rivos divinæ bonitatis adhamus, quantò magis ipsum omnis boni fontem & originem diligere debemus.

O quàm serò te cognovi pulchritudo aeterna, quàm serò te amavi bonitas infinita! Nunc certè super omnia te unum amo, & amare desidero in aeternum.

Deus meus & omnia! Quid mihi est in cælo, & à te quid volo super terram, Deus cordis mei, & pars mea Deus in aeternum.

Confidera tertio beneficiorum à Deo, acceptorum magnitudinem ac multitudinem, ex mera & gratuita Dei benignitate. Creavit te ad imaginem & similitudinem suam ex innumeris hominibus quos tuo loco creare potuisset. Corpus tibi dedit præ multis aliis integrum & sanum, non claudum, aut cæcum, aut informe, &c. Animam tibi donavit immortalem, rationis capacem, & multis naturæ & gratiæ donis præditam. Et quem in finem sic te creavit? Ut post hanc vitam cum ipso Deo felicitatis & gloriæ æternæ particeps efficiaris, quo nullum majus donum excogitari potest. Si ergo diligis parentem, qui tantum corpus tuum genuit, & pauco-

rum tantum annorum hæreditatem tibi comparavit, quanto majori dilectione & affectu debes Deo adhærere, quinon tantum corpus, sed etiam animam immortalem, & hæreditatem æternam tibi in cœlis præparavit.

O Creator mi, ô Pater æternæ, diligo te super omnem mundi dilectionem, non tantum quia ego hac à te bona accepi, sed quia in te ipso tam bonus es, tam pius, tam benignus, ut me indignum tot tuis donis ac bonis prævenire dignatus fueris. Et interim ego in te peccantissimus fui tam ingratus, quando tu erga me fuisti tam gratiosus.

Considera quartò, postquam Dei dona, & spem salutis æternæ peccato perdidisti, quomodo per filii sui mortem, Passionem ac Sanguinem te à suppliciis æternis redemit. Quomodo iterum, iterumque relabentem ab inferni pœnis toties conservavit, in quibus hoc momento arderes, nisi Deus erga te divinæ justitiæ rigorem continuisset.

Sic ergo Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret sic dilexit hanc animam meam ut per ejus Sanguinem me à morte æterna conservaret. Quid ego retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Suscipe saltem cor meum, & animam meam, & amorem meum, & vitam meam: ut amore amoris tui moriar, qui amore amoris mei dignatus es mori in ligno Crucis.

Considera quintò, immensam ac perpetuam Dei ac Salvatoris tui in te charitatem, in eo, quòd velit in Sacramento Eucharistiæ nobiscum assiduò permanere, & seipsum nobis in cibum & alimentum præbere dicens: *Qui manducat meam carnem & bibit meum Sanguinem in me manet & ego in eo. Et, Qui manducat hunc panem vivet in æternum.* Quænam mater adeò tenèrè diligit filium suum ut illi carnem & sanguinem suum in alimentum præbeat: Christi verò in nos amor omnium hominum amorem adeò superat, ut saltem illi non fuerit morte suâ nos redimere, sed etiam voluerit carnem, & Sanguinem, & animam, & divinitatem suam nobis in escam, in solatium, in vitæ æternæ pretium relinquere.

Dic ergo cum S. Augustino: *O anima mea si pigeat amare, non pigeat te saltem redamare Deum & Salvatorem tuum, tali amore te prævenientem. O amor mi! Si delicia tue sunt esse cum filio hominum, quomodo non erunt delicia mea esse tecum. Diligam ergo te fortitudo mea Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus, & amor meus in æternum.*

Considera sextò, ingentia beneficia, quæ Deus præ multis aliis ex speciali amore tibi in particulari concessit, Primò vocavit te ad veram Ecclesiam & Fidem, sine qua nulla est salvatio, idque

peculiari favore & auxilio, teste Christo, Joan. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit illum.* Cogita, quam multa hominum millia in sua infidelitate & hæresi æternum pereant quos si Deus tuo loco ad suam Ecclesiam ita vocasset, fortè multò ardentius illum coluissent & amassent. Cogita quid de te factum fuisset, si Deus permisisset te nasci ex parentibus hæreticis, aut educari inter amicos aut cognatos hæresi infectos qui te in errorem & damnationem abduxissent.

Secundò, Quomodo divina providentia non permiserit, ut sine Baptismo in utero matris extinctus fueris, ut multi alii.

Tertiò, Quòd ab infantia nactus fueris Magistros probos & Catholicos, qui te in timore Dei, & amore virtutis continuerunt, ne inter homines sceleratos & perditos vitam duceres.

Quartò, Quòd tibi præ multis aliis præbuerit usum frequentè Sacramentorù, à subitanea morte, & à damnatione æterna conservaverit, ut possis in gremio Ecclesiæ mori, Sacerdotis absolutionem obtinere, in perfectò Dei amore & gratia vitam terminare, & ad salutem æternam cum Christo & Sanctis in cælo pervenire. Verè potes ex animo cum Propheta dicere: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi. Quomodo non diligam illù super omnia, qui quodammodo super omnes me dilexit? Omni Deus, desidero te amare super omnia, sicut te diligunt Angeli in cælo, sicut te diligunt Apostoli & Martyres, & sicut te dilexit sanctissima Virgo Deipara, cum qua ex toto corde & affectu dico: Magnificat anima mea Dominum, & exaltavit spiritus meus in Deo salutari meo.*

Et ut possem, quantum in me est, amorem amore compensare, *Suscipe Domine universam libertatem meam, accipe memoriam, intellectum, & voluntatem meam. Quidquid habeo ac possideo, mihi largitus es, id totum tibi restituo, ac tuæ voluntati trado gubernandum. Amorem tuum cum gratia tua mihi dones, & dives sum satis, nec ultra posco in rebus creatis.*

Quando advertet Confessarius pœnitentem suum his motivis excitatum, & ad Dei amorem inflammatum esse dum ferrum candet, poterit primò cum illo recitare aliquos actus Charitatis & Concritionis infra exprimendos, ut ad Confessionem generalem, aut particularem, aut ad alia Sacramenta disponatur. *Secundò*, suadere, ut ex Dei amore ignoscat omnibus qui illum offenderunt. *Tertiò*, hortari, ut ab omnibus veniam postulet quos dicto, aut factò offendit. *Quartò*, ut morbi molestias, aut mortem ex Dei amore libenter suscipiat. *Quintò*, ut promittat præstare debita aut alia, quæ judicat, ad ægri salutem necessaria. *Sextò*, ut proponat,

proponat, si Deus vitam ulteriorem dederit, optimo pietatis exemplo aliis præluere.

§. 6.

*Actus varii Contritionis & amoris DEI
super omnia.*

I.

O Magne Deus! Te amo super omnia, te diligo ex toto corde ex tota anima & ex omnibus viribus meis: ac firmissimè propono omnia mandata tua implere, omniaque te aspirante peccata vitare. Et quare? non aliâ causâ, quàm ob immensam perfectiorem, incomprehensam potentiam, altissimam sapientiam, infinitam bonitatem tuam, sive propter te ipsum, & quia omni amorem dignissimus es, O Pater! ô Fili! ô Spiritus sancte! ô sanctissima Trinitas! ô Deus meus & omnia.

II.

Domine Jesu Christe, verus Deus, & verus homo, Creator & Salvator meus, doleo ex toto corde meo, quòd te offenderim quia tu Deus meus es, & te amo super omnia, firmiterque statuo nunquam post hac peccare, sed omnes peccandi occasiones vitare. Propono quoque peccata mea confiteri, poenitentiam, quæ injuncta fuerit, exsolvere, & si quid alicui debeam, restituere. Amore etiam tui remitto injuriam omnem à quocunque mihi illatam. Insuper & expianda peccata mea, offero Majestati tuæ vitam, labores, & bona opera mea universa. Ut verò humillimè peccatorum meorum veniam efflagito, ita confido, ab infinita bonitate tua per merita sanctissimæ Passionis, Sanguinis & mortis tuæ, ea mihi remittenda: præstandam etiam gratiam, quâ vitam meam emendem, & in sanctissimo servitio tuo in finem usque perseverem, Amen.

III.

Delicta mea, Deus meus, expavelco, & ante te erubeïco, cum veneris judicare, noli me condemnare. Doleo Deus cordis mei, doleo ex toto corde meo, quòd offenderim ac laeserim supremam bonitatem ac majestatem tuam. O cur unquam displicui tibi! ô amabilissima bonitas! ô Majestas colendissima, doleo jam ex solo sincerissimo amore tui, qui amari super omnia infinitè dignus es. Amo te Deus meus: & amare te & glorificare te volo in æternum, Amen.

IV.

O Deus meus, Amor meus, omne bonum meum, & in te infinitè bonus, infinitè benignus! utinam nunquam offendissem te infinitè amabilem, nec offenderem posthac in æternum! Hoc ego, Pater sancte, præstare desidero omnium creaturarum mihi possibili affectu, & hoc desiderium ac propositum toties renovare, quoties respicio, quoties vivo, nunc & in æternum.

V.

Deus meus & omnia, doleo purè propter te, quòd unquam offenderim te infinito honore, amore, obsequio dignissimum, & cum omnibus Sanctis & servis tuis tuum beneplacitum amplector, & amplectar in æternum. Da quod jubes, & jube quod vis.

VI.

O Deus meus! ô Jesu cordis mei! quàm bonus semper fuisti erga me! & heu, quàm ingratus ego erga te! ignosce Pater mi, ignosce Pater misericordiarum, & concede, ut ex toto corde deinceps adhæream, tibi & sanctissimæ voluntati tuæ in tempore atque æternitate, Amen.

§. 7.

Praxis eadem per breves interrogationes, quando æger loqui vix potest.

Nonne firmiter credis omnia, quæ tibi Deus per Ecclesiam Romanam credenda proponit? Credo, in ea fide mori volo.

Nonne fiduciam tuam omnem in Deo Jesu tuo defixisti? Defixi, & fidenter dico, in te Domine speravi, non confundar in æternum; quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me.

Nonne Deum amas super omnia propter infinitam ejus bonitatem? Amo, & amabo in æternum Deum meum, Creatorem meum; utinam diligerem te Salvator mi, eo amore, quo dilexit te mater tua, quo diligunt te in cælo Sancti tui in æternum.

Nonne doles ex animo te Deum toties offendisse, quem summo amore prosequi debueras? Doleo, idque Dei solius causâ, quia divina illius majestas toties à me peccando offensa est.

Nonne te Deo totum tradis, qui tibi totum dedit? Trado in manus DEI, vitam & mortem meam, ut de iis pro suo arbitratu disponat.

Nonne, si Deus te pristinae sanitati redderet, aliter vitae tuae rationes institueres? instituerem, & ardentius quam hactenus Deum meum amarem, ei que seruirem.

§. 8.

Ad sacrum Viaticum preparatio.

Vaticum differt à Communione ordinaria, quòd in hac petimus à Deo gratiam bene vivendi per hoc autem gratiam bene moriendi; idque viatici nomen designat, quod nihil aliud est, quam annona, sive comeatus ad futurum iter. Sed quò longior via est a terra in cœlum, ad quod moribundus properat, eò S. Mater Ecclesia filios suos decedentes Viatico instruit potentiore Corporis & Sanguinis Christi.

Forma dandi Viaticum hæc est: *Accipe frater (vel soror) Viaticum Corporis Domini nostri Iesu Christi, qui te custodiat ab hoste maligno, & perducatur in vitam aeternam, Amen.*

Forma verò Communionis ordinariæ: *Corpus Domini nostri Iesu Christi custodiat animam tuam in vitam aeternam.*

Qui manè celebravit, vel communicavit, & postea eodem die incidit in periculum mortis, potest iterum Communionem sumere non jejunos per modum Viatici Et, si postea periculum duret, & æger id multum desideret, potest idem permitti post unum alterumve diem. Conc. enim Constantiense Sess. 13. tempus non limitat, quando dicit in casu infirmitatis Eucharistiam dari posse non jejuno. Aliàs interstirium ordinarium solet esse 7. vel 8. dierum.

Potest dari viaticum ægro, qui ex febris in delirium incidit, si autem illud desideraverit, aut signa Contritionis ediderit, nec appareat periculum irreverentiæ. Ità Rituale Rom. Item damnato ad mortem, etiam non jejuno, si necessitas urgeat.

Quilibet Sacerdos in extrema necessitate, si Parochus desit, potest præbere Viaticum. Et, si alia hostia non suppetat, potest Sacerdos ex hostia majori, quâ celebrat, particulam pro moribundo reservare.

Sacerdos allaturus Viaticum, conetur antea, si tempus suppetat, excitare in ægro magnum desiderium hujus Sacramenti, idque ut præstet efficacius, verba Ecclesiæ augustissimum Convivium venerantis proponat. *O sacrum Convivium, in quo Christus sumitur! recolitur memoria Passionis ejus, mens impletur gratia & futura gloria nobis pignus datur.* Puncta hic quatuor considere, quasi totidem lætissimæ epuli fercula,

1.

Ad illa verba, *O sacrum Convivium, &c.* perpendat SS. Eucharistiam dari viatoribus per modum cibi, nè deficient in via ad patriam cœlestem grandis enim adhuc restat via, hostibus multis ac latronibus infestissima: ideoque Servator tuus, amice, nè animum desponderes, paravit in conspectu tuo mensam adversus eos, qui tribulant te; ad hanc mensam ubi digne accubueris, dicces audacter: *Si ambulaverò in medio umbrae mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es Domine.* Quare S. Nicolaus Tolentianus tam enixè V. Eucharistiam expetebat? *Ut tanto, inquit, Viaticomunitus non deficiam in via ad cœlestem patriam profecturus; & si ob demerita mea impius Belial hostis meus mihi occurrerit, possim fidenter dicere: Dominus mihi adiutor, & ego despiciam inimicos meos.*

2

Recolitur memoria Passionis eius. Ideò autem voluit Dominus Passionis suæ apud nos jugem esse memoriam, quòd in ea divitias nostras speique omnes sitas habere debeamus.

B. Hugo à S. Victor tria in votis habuisse dicitur 1. Ut eibus ultimus esset Eucharistia. 2. Ut ultima cogitatio, sive meditatio esset de Passione Domini nostri Jesu Christi. 3. Ut supremum verbum esset dulcissimum JESU nomen. Quidni & tu ejusmodi vota concipias?

3.

Mens impletur gratiâ. Quòd corporeus eibus corpori, hoc panis ille cœlestis præstat animæ: ille membra corporis, hic animæ potentias reficit, nutrit, confirmat.

4.

Futura gloria nobis pignus datur. Quis ad illud pignus non fidenter aspiceret, quòd opem certam æternæ vitæ adducit?

Ubi verò allata fuerit Venerabilis Eucharistia, quantum infirmitas patietur, Deum præsentem veneretur, atque adoret. Sæpè visa est Eucharistia morituris, vires addere, ut in illo supremi temporis articulo, suum in Deum amorem religionemque palam facerent. Exemplo sit S. Guilielmus Archiepiscopus Bituricensis, qui, licet animam agere videretur, simul atque Deum suum ad se venire cognoovit, perinde ac si morbus omnis remisisset, de strato profiliens, concito gradu Servatori suo processit obviam, cumque flexis humi genibus totusque lachrymis diffuens, quantâ potuit animi corporisque dimissione veneratus est, instantemque illi agoniam suam commendavit.

Tum in agro iterum excitet Sacerdos vehemens sacratissimi viatici desiderium, in quem finem breviter repeti poterunt prædicta; tum exempla adferri eorum, qui ardentissime cœlesti hoc pane vitam excessuri muniri voluerunt.

S. Maria Magdalena admonita, ut cœlum peteret, etsi itineris duces Angelos haberet, hoc tamen iter ingredi renuit, nisi prius Christum, Dominum Angelorum, comitem & ducem haberet.

S. Ambrosii Mediolanensium Præsidis desiderio, quod præ morbi magnitudine appetere non poterat, Deus miraculo satisfacit, nam nocte divinitus admonitus Vercellensis Episcopus, allatâ Venerabili Eucharistiâ Viatico illum refecit.

His aliisque æger accensus, quàm maximâ potest reverentiâ divinum viaticum recipiat: quo accepto, consideret nobilis hujus cibi dignitatem, repetitisque Fidei, Spei, ac Charitatis actibus dicat; *Mane nobiscum Domine, quoniam ad vesperas cit, & inclinata est jam dies. Breves dies mei sunt, & solum corpori meo super sepulchrum. Bone Iesu esto mihi Iesus & Salvator; tibi corpus & animam committo.*

§. 9.

Ad extremam Vnctionem dispositio.

Forma conferendi in Rituali exprimitur: iterari potest, quando novum mortis periculum incurrit. Ministranda est etiam amentibus, licet illam antea non pertierint. Pueris etiam danda est post septimum annum, si habeant usum rationis, etsi nunquam communicaverint. Alias resolutiones vide supra Part. 4. c. 6. ubi de Extrema Vnctione agitur.

Effectus hujus Sacramenti ex Concilio Florentino est mentis sanitas, & quantum expedit, etiam corporis. Hinc Sacerdos refutet errorem & timorem illorum qui cupiunt semper differri Extremam Vnctionem, eò, quòd persuadeant sibi eâ collarâ de vita actum esse. Cardinalis Bellar. asserit idèd ranores ægros hunc sanitatis fructum decerpere, quòd serius ad hanc vitæ arborem accedant.

Narrat Joannes Nider, Rupertum quendam Imperatorem circa annum Christi 1400. hujus opinionis aspergine non leviter tinctum fuisse; at non impunè: nam continuò tot tamque gravibus servulis torqueri cœpit, ut propius nil fuerit, quàm ut non modò de corporis, sed & de animæ salute deturbaretur. Impedit Dei favor, spiritualis hæc ei medicina adhibita, dumque orationes ejus pietatis plenissimas percipit; ô me imprudentem inquit, qui orationes

actam pias hactenus neglexim. Ignoscat Deus infipientiæ meæ: & verò ignovit, vitæ annos insuper non paucos indulset, quibus imperium suum sospes administravit.

Dum æger inungitur, animum his aliisque similibus orationibus pascat: *Iesu Fili David miserere mei: Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adjuvandum me festina: Bone Iesu dic anima mea salus tua ego sum.*

Sacerdos peractâ Unctione ægrum animet ad fiduciam recuperandæ sanitatis, si id animæ profuturum sit, divinoque placito consentaneum; atque in hunc finem has aliasque orationes recitet.

Concede hunc famulum tuum quæsumus, Domine Deus, perpetuæ mentis & corporis sanitate gaudere, & gloriosa B Maria sæper Virginis intercessione à præsentis liberari tristitia, & æternâ perfrui lætitiâ. Omnipotens sempiternæ Deus, salus æternâ credentiû, exaudi nos pro infirmo famulo tuo N. pro quo misericordia tua imploramus auxiliû, ut reddatâ sibi sanitate, gratiarû tibi in Ecclesia tua referat actiones.

§. 10.

Admonitio ad præsentis de morte.

Postquam æger expiraverit, Sacerdos animam ejus circumstantibus commendet, dicatque nullo modo defunctum efficacius ab iis juvari posse, quàm si purgatâ statim per Confessionem conscientia ad Communionem religiosè accedant, ejusque fructum permodum suffragii defuncto impertiant.

Deinde adhortetur præsentis de adhibenda cura ad felicem mortem obeundam. 1. Quia ab illa beata æternitas dependet. 2. Moneat ad hanc obtinendam necesse esse per rectam vitæ innocentis viam ambulare, & frequentem Sacramentorum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ usum adhibere. 3. Considerent pretiosum esse tempus quod ad salutem operandam conceditur. 4. Maximè certam omnibus esse mortem. horam verò mortis incertam. 5. Exiguo labore ingentes thesauros comparari posse. 6. Nihil nos hinc asportaturos præter virtutum bonorumque operum fructus. 7. Id nunc agendum, quod fecisse oportemus, si modò supremum vitæ momentum adesset.

APPENDIX.

QUIA VERO NON MODO CVM MORIBUNDIS ATQUE INFIRMIS, SED ETIAM CVM ALIIS, HISQUE VARIIS HOMINUM STATIBUS SÆPE SÆPIUS AGERE OBTINGIT VIRO APOSTOLICO:

*Placuit iterum hic utilissimas doctrinas aliquot
ex Instructione practica*

R. P. TOBIAE LOHNER S. I.
DE

CONVERSATIONE

EX CAP. III.

JUXTA PRIMAM EDITIONEM
In 12. Paragraphos distinctas apponere.

§. I.

Quomodo cum Hæreticis agendum sit.

I.

Habenda ad illos sincera charitas. pulsus ex animo cogitationibus, quæ quoquo modo illorum apud nos existimationem minuant.

2. Concilianda illorum benevolentia, ut vicissim nos ament & benè de nobis sentiant. Quod obtinebimus, si eos comiter alloquamur, si in familiari sermone de iis duntaxat rebus agamus, de quibus inter utrosque convenit, omni altercatione sublatâ; si abstineamus ab omni convitio & verbo contumelioso, neque vocemus facilè hæreticos, sed Augustinæ confessione addictos, aut putatos Evangelicos; si aliquibus misericordiae & charitatis operibus, maximè quibus juncta sit humilitas subveniamur.

subueniamus, si pro ratione statûs debito eos honore prosequamur, loquamur de iis, & eorundem sectæ affectis honorificè, quantum ratio admittit.

3. Omni studio curandum, ut auocentur à vitiis, sic enim sponte suâ ipsos etiam errores tandem deponent, uti experienciâ probatum est.

4. Conandum, ut aptis sermonibus & mediis tollatur radix hæresis, quæ in plerisque est contemptus gratiarum Dei & iudicii proprii fiducia.

5. Assiduè per orationem Deo commendentur, sic enim forte interea perinde Dei auxilio victas dabunt manus, atque olim orante Moysè Amalicitæ dederunt.

6. Licet non videatur consultum, ut cum hæreticis publicè & coram aliis disputetur, quia hi plurima habent effugia, sunt garruli, clamosi & jactabundi, unde imperitus auditor & iudex facile illis palmam adscribet, non sinè religionis aliqua infamia, si tamen iustas ob causas disputandum siue publicè siue privatim sit, sequentia obseruet. 1. Cutet ut in lectione Evangeliorum & Scriptorum Apostolicorum ita versatus sit, ut locos præcipuos notos habeat, quibus ex ipso verbo Dei scripto hæretici vincantur. Quem in finem non parum conducent sequentes libri, Controversiæ Bellarmini, Becani Manuale, Analysis Fidei Catholicæ Gregorii de Valentia: octo controversiæ principales Christiani Mayr, Edmundi Campiani rationes duodecim, Clypeus Fidei, Catholica colloquia P. Christophori Pflaumer, Rutlandi loci communes, Thomæ Stapletoni opera duo de principiis & justificatione, &c. 2. Non confidat ulli suæ eruditioni & industriæ; cum enim sit Fides donum Dei, humanis mediis non obtinebitur. Itaque ante congressum cum hæretico, cum Deo in orationibus commendet, & quasdam afflictiones ac pœnitentias pro eodem offerat sub ipsa etiam concertatione mentem frequentet euect ad DEUM jaculatoriis orationibus, quibus sibi gratiam, & illi lumen exoret imperret. 3. Nè tempus frustra tetatur in disputatione, consultum erit mox ad fundamentalem controversiam venire, ea autem est de notis Ecclesiæ; si enim demonstretur nostra esse vera, necessaria erit sequela, omnia quoque vera esse, quæ ipsa docuit, atque adeò non errare eum, qui sub una solum specie sumit Eucharistiam, veneratur Sanctos, &c. 4. Disputantibus hæreticis non danda est libertas vagandi, & ab uno puncto ad aliud transiliendi, sed certa categorica responsio extorquenda; quâ re si ipsi irritentur, caveat Sacerdos, nè ipse etiam irritetur, sed religiosâ patientiâ & modestiâ adstantibus sit bono

exemplo. Attendat quoque, nè concitato aculeatis verbis insultet, & quasi triumphum canat, hoc enim præsentibus, qui ple- rumque suis compati & favere solent, displicere poterit, & occa- sionem dare Sacerdotes Catholicos averlandi ut superbos. §. Sæpe non oberit urgere hæreticos, & premere quæstionem illam, unde sciant Biblia, quibus utuntur, & quæ citant, esse verum Verbum Dei, Evangelium S. Matthæi esse scriptum à S. Matthæo, & non ab alio, qui nomen ejus finxerit? sic enim denique deveniendum erit ad Traditionem Ecclesiasticam, adeoque ruet primarium ip- sorum fundamentum.

7 Cum iis, qui simpliciores sunt, non multum altercandum est, sed potius hortandi sunt, ut per orationem commendent Deo negotium hoc, rogentque, ut veram fidem eis ostendere dignetur; tum si legere possint, libellus aliquis controversiticus simplici sty- lo scriptus legendus offerri poterit, quales sunt. *Der Wegweiser / der Schilt des Glaubens / die Catholische Gespräch* P. Pflaumeri & similes. Præterea verò suavia & amica colloquia cum ipsis instituentur, in quibus ostendatur illis discordia inter Hæreti- cos & contradictiones ipsiusmet Lutheri & Calvinii, &c. explica- bantur etiam aliquot motiva credibilitatis pro rudi plebe magis accommodata, qualia sunt Martyria tot ac tanta pro Christiana Fide tolerata; tot tamque docti Viri ab Hæresi ad nostram Fidem transeuntes; tam mirabiles Conversiones, tam admiranda mi- racula in confirmationem Fidei nostræ patrata, &c. Tandem jacto hoc semine non cesset in suis precibus & Sacrificiis Deum precari, ut, si è divina ejus gloria fuerit, optatum conatibus tantis successum ac fructum largiatur.

§. 2.

Quomodo cum Communitate agendum.

I.

PRæferat Sacerdos ea, quæ majoris sunt momenti; unde primò exscindendæ sunt hæreticæ pravitates, dein' blasphemandi consuetudo; tum capita vitiorum obstruenda, ut luxuria in concubi- nis, avaritiæ in usuris, &c. in super frequens usus Sacramentorum introducendus; plantandus Dei timor cum fiducia, commendand- dum orandi studium, jungenda puerorum & rudium institutio.

2.

Communia privatis anteferenda; hinc Episcopis, Magistratibusque præ aliis subveniendum, hisque reverentia debita exhibenda; nam his benevolis omnia poterit Sacerdos; habebit, qui cum de- fendant, pauciores erunt, qui oppugnent vel impediant; vigorque ab his tanquam à capite in cætera membra derivabitur.

3.

Allaboret, ut mutua inter Magistratus & cives ſit unio animorū, det quoque operam, ut Magistratus ſuos ſubditos humaniter tractet, non premat aut vexet, &c. Civibus vero inſtillet amorem & reverentiam ac promptam obedientiam erga ſuos Magistratus, excuſet onera, ſi quæ forte ob neceſſitates injungerentur.

4.

Salutandi ſunt, & humaniter tractandi cives, donandi ſubinde libellis piis, ſubinde etiam viſitandi, maximè, ſi in aliqua gravi tribulatione ſint conſtituti. Abſtinendum tamen à longis comperationibus, quia per has omnis authoritas Sacerdotis perditur, vel minuitur.

§. 3.

Quomodo cum patribus familias agendum.

1.

Danda conſilia de bene educanda juventute, maximè in litteris,

2.

Studendum: ut curam habeant institutionis Chriſtianæ, liberos ſuos, & reliquam etiam familiam mittant ad Catechiſmum, reductos examinent, & eos, qui meriti ſunt, remunerentur aliquo præmiolo, ut alii quoque excitentur.

3.

Ut ſuos ſevos, ancillas, liberos diligenter diebus feſtis ad Sacrum & Concionem mittant, & ex redeuntibus quærant, quid notaverint, puniant ſubtracto uno ferculo vel potu, aliove modo negligentiores.

4.

Ut otium domo eliminent, ſuoſque bene occupent, ita tamen, ut tempus pro Sacro, precibusque fundendis concedant; neque exiſtiment per tale otium quidquam decrementi rem domeſticam paſſuram, quin potius certò ſibi perſuadeant, multum ipſam hoc medio augendam; nam lucrum, quod propter virtutes, religionis maximè, deſpicitur, per virtutes melius recuperatur. Certè, ſi pietas, teſte D. Paulo 1. Tim. 4, ad omnia utilis eſt, quidni etiam ad rem domeſticam augendam & conſervandam?

5.

Emendent, & tollant ludos inhoneſtos, ebrietatem, laſciviam, colloquia prava, juramenta, blaſphemias, imprecationes, & contentiones, & ſimilia peccata decretâ certâ pœnâ pecuniariâ, vel abſtinentiâ modicâ iis, qui læpius horum peccatorum aliquod amiſiſſe deprehenſi ſunt,

6.

Commendat illis lectionem libellorum piorum, recitationem Litaniarum B. V. à collecta familia ante somnum; pauperum amorem, cultum Sanctorum, & B. V. maximè prostant, submotis in honestis, Imagines præ Christi passi Crucifixi, B. Virginis, Sanctorum, &c. Hæ lecticis etiam sint affixæ, ut occasio sit ante cubitum eas venerandi. Curent, ut non desit aqua Benedicta, eaque reverenter ac piè, tum ipsi utantur, tum etiam ad eundem usum domesticos hortentur: Dent operam etiam, ut singuli è familia agnis cereis de collo pendulis, rosariis, libellis precativis sint instructi.

7.

Suadeat Patribus familias, ut non ipsi modò uni alterive Congregationi [pluribus enim dare non expedit, quia ob domestica negotia satisfacere tot legibus non possunt] dent nomina, sed aucthores etiam sint domesticis ad idem faciendum, suisque temporibus eos ad conventus mittant Ad Confessionem & Communionem, cum leges exigunt, peragenda hortentur, atque, ut tantò majorem ipsis animum ad hæc SS. Mysteria frequentanda conciliant, liberalius non nihil in mensa eos illo die tractent; tandem vero etiam manè noctuque illis tempus ad preces ex præscripto Congregationis peragenda concedent, suoque exemplo eos ad hoc religionis opus excitare studeant.

8.

Summoperè illis concordiam mutuam non modò cum uxoribus servandam, sed inter ipsos etiam domesticos procurandam commendat, atque ob id frequenter illis in memoriam revocet illam sancti Spiritus sententiam, Prov. 17. *Melior est buccella siccæ cum gaudio (& pace) quàm Domus plena victimis cum iurgio;* cum tritum illud proverbium: *Concordiâ res parvæ crescunt, discordiâ etiam maxima dilabuntur.* Eundem in finem proderit etiam narrasse sapientissimum illud Sciluti Scytharum Regis factum, qui è vita discessurus, septuaginta, quos habebat filios convocavit, singulisque fasciculum 70. sagittarum colligatarum obtulit, frangereque jussit; quòd cum nequirent, singulos singulas sagittas accipere & confringere jussit, quòd cum sine labore præstitissent, subjecit: *Ità & vestra potentia, si conjuncti per concordiam manseritis, à nemine frangetur aut superabitur; secus, si per discordiam à vobis ipsis divisi fueritis.* Media quoque ad concordiam hanc tantoperè illis necessariam conservandam accommodata suppeditet, maximè vero radices discordiarum prudenter indaget, modumque eadem avellendi cum charitate ostendat.

§. 4.

Quomodo cum mulieribus agendum.

HOc conversationis genus, si ullum aliud periculosum est, quare singularis cautela atque prudentia adhibenda est Sacerdoti, si optatum ex eo fructum referre velit. Porro hunc fructum sperare poterit, si quadam circa conversationem cum mulieribus in genere quadam verò in specie cum certis personis observet.

In genere itaque tria diligenter observabit Sacerdos cum mulieribus conversaturus extra Confessionem. Primum est, ut *raro & breviter* cum iisdem agat, & quidem tunc tantum, quando vel necessitas, vel charitas, vel specialis utilitas id exigere videbitur, idque domesticis gratum futurum potius, quam onerosum credetur. Extra hos casus si cum iis agere præsumperit, merito timere poterit, nè sicut periculum amavit, etiam pereat in illo.

Secundum est, ut *caute* cum iis agat. Hæc porro cautela in sequentibus consistit. 1. Ut tempore & loco convenienti hæc conversatio instituat, id est, non manè admodum, aut serius vespere, neque inter diu tali tempore, quò non omnes ire ad eum locum solent. Locus verò reseratus non sit, neque obscurus, aut ab hominum frequentia valde remotus. 2. Ut oculi ab earum fixo aspectu cohibeantur, nè exclamare finitâ conversatione cum dolore Sacerdos cogatur. *Oculus meus depredatus est animam meam.* Thren. 3. Manus quoque non faciliè illis potrigantur, multò minus comprimantur, aut osculis honorari permittantur. 3. Ut manuscula non faciliè admittantur, aut vicissim ipsis offerantur; relinquunt enim hæc non raro aculeum, qui neque post longum tempus, magnumque laborem evelli ex animo potest. 4. Ut, quantum fieri potest, locum aliquem secum habeat, qui eum videre, non autem, quæ non oportet, audire possit.

Tertium est, ut *prudenter* cum iis agat: Hinc 1. se severum potius, quàm familiarem exhibeat; abstineat à blandis verbis carnalem quendam affectum redolentibus. 2. Non faciliè credat querelis & lachrymis fœminarum; sed potius adhortetur eas ad patientiam; jubeat inquirere, num causam injuriis, &c. verberibus sinerint. 3. Non habeant fidem, si revelationes & devotiones fingant, sed potius ad observationem mandatorum DEI hortetur. Atque hæc circa mulieres in genere observanda sunt, nunc ad specialia magis descendendum est.

Quomodo agendum cum mulieribus conjugatis.

Hæc conversatio duas continet partes: Prior est, ut ad vir-
tutes statui ipsatum convenientes eas hortetur, posterior est.

est, ut contra tentationes ipsis proprias apra quædam remedia præscribat.

Virtutes ergo uxorum quod attinet. 1. Vehementer ipsis commendabit puram intentionem, ut videlicet finem illum, quem conjugata quæque mulier præfigere sibi deberet, obtinere laborent; Is autem finis est, ut merito sint adjumento in filiis generandis, nutriendis, & educandis, & per hoc debitum amorem & obsequium Deo exhibentes salvæ fiant; Hunc finem indicavit Sapiens Prov. c. 32. dum dixit de muliere illa provida. *Quasi vit lanam & linum, &c.* per lanam enim externa bona & corruptilia, per linum, verò interna & incorruptibilia seu æterna indicantur.

2.

Hortetur illas ad insignem vitæ integritatem & verecundiam; hæ enim virtutes sunt vestis illa, quam sapiens mulier l. c. sibi fecit; uti Salomon indicavit, dum dixit, *Byssus & purpura indumentum ejus*, ubi per Byssum propter candorem intelligunt Interpretes, innocentiam vitæ, per purpuram verò verecundiam propter colorem rubrum. Certè si sic quærant regnum Dei & justitiam omnia reliqua quæ ad se ac familiam sustentandam sunt nec essaria, copiose adjicientur.

3.

Moneat, ut etiam atque etiam imitari studeant jam sæpius commemoratam mulierem sapientem, quæ consideravit semitas domus suæ, & panem otiosa non comedit. Ad hujus ergo exemplum otium diligentissimè fugiant, eumque in finem sæpius considerent quæ tum interiori suæ domui, animæ scilicet, tum exteriori, videlicet familiæ desint, eaque omnia sollicitè, & optimo, quo possunt modo, procurare studeant.

4.

In memoriam illis revocet illam S. Pauli sententiam ad Eph. c. 5. *Sicut Ecclesia subdita est Christo, ita mulieres viris suis in omnibus* Hortetur itaque illas, ut, sicut Ecclesia triplici potissimum obsequio suum erga Christum amorem probat, scilicet reverentiâ, obedientiâ, patientiâ, Ita his ipsis tribus officiis ipsæ quoque suos sibi maritos demereri studeant.

5.

Singulariter illis commendat domesticorum, & liberorum maximè curam, horteturque ad exemplum mulieris sapientis omnes suos domesticos duplicibus vestiant, id est, ut tam in virtutis, quam in aliarum artium aut munerum, quibus alere quondam sese debent, studio, eos perficiant.

6. Non

6.

Non minùs illis commendat imitationem illius virtutis, quam in muliere sapiente Salomon laudauit, dum dixit: *Os suum aperuit sapientia, & lex clementia in lingua eius.* Prov. ult. Hortetur itaque illas, ut singulari studio taciturnitati studeant, & domesticos mansuerudine potius, quam impetiis duris atque verberibus ad officium perducere studeant; nam mitibus promisit Christus, quod terram, id est, homines suæ curæ commissos possessuti sint.

7.

Suadeat, ut cum sapiente muliere accingant fortitudine lumbos suos, & robovent brachium suum, ad plurima incommoda, quæ matrimonii jugum secum ex omni parte affert, toleranda, alioqui enim & in hoc, & in futuro sæculo miserimas futuras.

8.

Denique misericordiam erga pauperes specialiter etiam commendent, ut videlicet & ipsæ cum muliere sapiente manum suam aperiant inopi, & palmas suas extendant ad pauperem, sic enim copiosam domui benedictionem obuenturam, juxta illud Seruatoris promissum: *Date & dabitur vobis: Mensuram bonam & confertam & coagitatam, & supereffluentem dabunt in sinum vestrum.* Luc. 6. Has profectò virtutes si comparare studuerint uxores, verificabitur de illis, quod Salomon de muliere sapiente narrat: *Surrexerunt filii ejus, & beatissimam predicauerunt; vir ejus, & laudauit eam: date ei de fructu manuum suarum & laudent eam in portis.* Opera ejus. Prov. ult.

Tentationes uxoratarum ad tria ferè genera reuocantur. *Primum*, & gravissimum ferè est, quod ex maritorum vel leuitate, vel violentia, vel negligentia, aliisque vitis nascitur. Contra hanc tentationem sic eas muniat, & 1. suadeat, ut pro maritis suis assiduò Deum, in cujus manu sunt corda hominum, precentur imitatz prudentem Abigail, quæ marito suo iratum David placavit. 2. Suadeat, ut non in quotidianis duntaxat obsequiis valde diligentes sint, sed extraordinaria charitatis officia erga illos ostendant, v.g. cibos valde bonos præparent, dicantque se speciali affectu erga maritum illos præparasse, omnia verò mandata promptissimè exequantur, &c. sic enim amor maritorum erga ipsas crescet, & suo tempore occasio dabitur, id quod volent, impetrandi, uti in Estheris exemplo patet. 3. Suadeat, ut, dum maritus ebrius aut iratus est, taceant; imò etiam postero die ab ipso veniam precentur, non aliter, ac si ipsæ illum offendissent; talis enim dissimulatio & patientia mitè illis

illis mentem mariti devinciet. Certè in plerisque conjugii causa potissima discordiarum est, uxorum garrulitas atque impatientia, uti ingeniosè indicavit Medicus ille, qui uxori, quam maritus quotidie verberabat, medium petenti, vasculum naturali aquâ plenum obtulit, jubens, ut marito irato, hæc aquâ impleteret, & tamdiu retineret, donec marito ira deferbuisset, sic enim futurum, ut nunquam vapularet, quod & factum est. Idem indicavit prudenter chirurgus ille, qui dum ad uxorem vulneribus plenam vocatus esset, primo loco emplastrum ori, nullum alioqui vulnus habenti, applicare voluit, causamque rogatus, respondit, frustra se reliqua vulnera curaturum, nisi hoc foramen prius obstruxisset & sanasset. 4. Suadeat, ut dum mariti signa quædam amoris erga ipsas ostendunt, occasionem caprent, & suavibus verbis rogent, ut deinceps ab hoc vel illo scelere abstineant, ut patienter ferant suos [uxorum] errores, se quoque, si hoc impetraverint, paratissimas ad omnem ipsorum nutum & obsequia fore. Caveant autem, nè unquam maritos, aut increpent, aut cum ipsis litigent, aut omninò manibus certent, nam sic magis in consuetudine eos roborant, atque ad odium & rancorem majorem excitabunt. 5. Si hæc nihil proficiant, suadeat illis, ut Parochum, vel Virum religiosum adeant, cumque rogent, ut eam marito suo agere, aptisque medtis prudenter applicent, ad frugem reducere studeant; Ipsæ verò interea negotium hoc DEO commendent, proque felici ejus successu Communiones aliquot, vel elemosynas aliaque opera offerant. 6. Si necque hoc remedium efficax fuerit, ad patientiam hortetur, suadeatque, ut ex malo tanto fructum bonum meritorum in cœlo ingentium extrahere studeant, nè alioqui & illis objici possit, quod S. Job suæ uxori subjecit, & dicit: *Quasi una de stultis mulieribus egisti. Si bona de manu Dei suscepisti, mala quare non suscipias?* Profecto enim stultè agunt uxores, quæ impatienter ferunt tales miseria, quia sic & gravius ferunt crucem, & in altera vita nil nisi gravissimas pœnas expectare ex ea possunt, cum tamen per patientiam potuissent crucem hanc leviotem reddere, & simul ingens in cœlis præmium mereri.

Secundum genus tentationis provenit ex liberorum & aliorum domesticorum corruptis moribus. Contrahas tentationes sic eas maniat Sacerdos. 1. Doceat illas, non nimis graviter apprehendere errores subditorum & liberorum, sed potius considerare eos ut cæcos, ut ægros, quibus minimè irasci, sed cum charitate & condolentia media applicare solemus. 2. Suadeat, ut non quosvis

errores mox puniant, sed minores dissimulent exemplo piscatorum qui piscis minoris jacturam contemnunt, ut majorem lucentur. Revocet illis in memoriam Dei misericordiam, quam eiga ipsas ostendit & indicat: Ecce, an non vos quoque estis filie DEI? & tamen quam parum impletis mandata illius: si quoties peccatis, mox Pœnam injungeret, quoties jam in Purgatorio, aut inferno esletis? Si ergo vos, quæ ratione polletis, a vobis ipsis impetare non potestis, ut efficiamini tales, quales esse deberetis, quantò minus a liberis vestris, ratione destitutis hoc exigeris? 3. Horretur illas, ut cum mansuetudine potius, quam severitate eos corrigant, nam ut S. Prosper l. 1. de vita contempl. ait: *Leniter castigatus exhibet reverentiã castiganti, asperitate autẽ nimia increpationis offensus nec increpationem recipit, nec salutem.* Et ut S. Greg. in pastor. c. 35 ait: *Plerumq; quos Cruciamenta non corrigunt, ab iniquis actibus lenia condimenta compefcunt.* Jubeat ergo eas in correctione cœlũ imitari, quòd primò faciem serenam exporrigit, tum nubilosum efficitur, subinde tonat, mox fulgurat, & tandem fulminat; sic itaque & ipsæ primò faciem hilarem & serenam exhibentes, blandis verbis ad emendationem alliciant, ubi hoc mediũ nihil profecerit, obnubilent faciem, & displicentiam circa errorem ostendant, si neque hoc sufficiat, tonare incipiant, verbitque increpent delinquentes quando etiam hoc non proficit, fulgura minatur: emittant, & terreat, & tandem, ubi neque hoc medium efficax fuisse senserint, fulmine virgarum vel alterius instrumenti percutiant. 4. Ostendat us errorem: & stultitiam, quam committunt, dum errantes liberos aut subditos ignominiosis verbis cõpellant, aut durissima quæq; mala imprecantur. Nam 1. contra charitatis ordinem faciunt, quia, dum emendare volunt parvum errorem, in majorem præcipitant, quatenus videlicet exemplo suo malo blasphemare & imprecari docent; atque aded similes sunt illi homini, qui ut unam fenestriæ rotulam reficeret, 20. alias frangeret, aut parenti, qui ut parvum filii vulnus curaret, lethale ipse infligeret. 2. Etiam stulte faciunt, perinde scilicet, ut parens ille, qui, ut filium curaret, medio uteretur, ob quod omnibus bonis spoliari & morti adjudicari ipse parens mæretur, aut qui seipsum occideret præ indignatione, quòd filium leviter scriptum vulnerasse videret. Meminerint sententiæ illius a Christo Matth. c. 16. prolata: *Quid prodest homini, si univerſum mundum lucraretur, anima verò sua detrimentum patiatur?* 5. Admoneat illas ut si post frequentem correptionem videant, se nihil proficere, tem totam Deo commendeat, & hanc filiorum inobedientiam &

percinaciam, tanquam tribulationem à DEO missam cum patientia & æquanimitate recipiant, & portent, non cessantes interea salutem & animas liberorum aut subditorum DEO commendare

Tertium genus tentationis oritur ex sollicitudine, quam de filiis tum alendis, tum necessariâ dote instruendis habent. Contra hanc sic illas munit Sacetdos. 1. Hortetur illas, ut filios in timore Domini educant, & exemplo S. Tobiaë ab infantia faciant, timere Deum; Hanc enim solam esse optimam hæreditatem, quam nemo liberis in vitis auferre possit, & cum quolibet necessariorum ad vitam mediorum defectum sunt passuri, eâ enim si liberos instruxerint, audacter cum S. Tobia ad illos dicere ipsas posse: *Dilecta proles, pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene.* Tob. 4. Ut enim Deus ipse per Psalmistam dixit: *Non est inopia timentibus eum.* Ps. 33; 2. Jubeat illas considerare, quam liberaliter Deus aves in aëre, pisces in aqua, feras in sylvis nutriat, quantum magis ergo hominibus pretioso ipsi us Sanguine redemptis necessarium victum non negabit? 3. Jubeat item meminisse, quod non tam ipsarum, quam etiam DEI filii sint liberi earum; imò magis Dei, ut qui corpus & animam dederit, si ergo ipse tantopere sollicitus sunt pro liberis, neque illos unquam fame perire sinerent, quantum major de talibus liberis cura ab ipso DEO expectanda erit? 4. Ostendat illis, quantum periculum & damnum liberis & sibi ipsis creent, si amplam nimis hæreditatem parent; sibi quidem, dum interea salutem suam negligunt, & cœlestes divitias comparare negligunt, pro quo tamen ipso labore exiguas à liberis gratias referent, sed potius efficiunt; ut & in vita mortem ipsarum illi assidue desiderant [quò citius paratâ hæreditate fruantur] post mortem verò convivium instituant, & turpem per decoctionem hæreditatis notam parentibus mortuis inurant. Unde patet, quantum in periculum ipsi etiam liberi per tales hæreditates conjiciantur, dum scilicet laqueus illis, quo animam suam æternam perituram suffocent, offertur, atque materia ad ignem vitiorum, & qui ex hoc oritur, etiam infernalem accendendum subministratur.

Quomodo cum viduis agendum.

His 4. præcipuè virtutes commendet Sacerdos, scilicet primò Insignem vitæ honestatem, & integritatem, cum enim jam Christum pro Sponso habeant, meritò quærere debent illa ornamenta, per quæ ipsi magis placeant, ejusque amorem facilius sibi concilient. 2. Insigne studium orationis; decet enim, ut Sponso suo familiares sint, & ab eo frequenter necessaria petant. 3. Patientiam, quâ miseras, quibus viduarum status refertus est, æquo animo ferant; & hoc velut aptissimo medio miseras suas leuiore sibi faciant. 4. Prudentem charitatem erga liberos & domesticos, quâ tum necessaria illis provideant, tum in pietate ac timore Domini educare studeant.

Cæterum etiam hæc suis tentationibus non carent, contra quas proinde armari eas oportet à Sacerdote. *Prima* tentatio oritur ex mariti morte, contra quam sic eas muniat Sacerdos. 1. Ostendat, merito sperari posse, maritum inter Electos annumeratum esse, proinde, si verè illum dilexerit, gaudere magis ipsas debere, quòd ille ex carcere corporis liberatus, & ab exilio revocatus in patriam omni deliciarum genere affluentem fuerit.

2.

Declaret etiam illis, melius sic provisum iri à marito, si enim cum in terris viveret, tantâ curâ uxori & liberis necessaria providebat, quântò magis in cælis hoc factitum, ubi & charitas innumeris partibus aucta est, & major ad quævis impetranda facultas adest?

3.

Revocet in memoriam, quoties viventem adhuc maritum in longinquas regiones negotiorum causa abeuntem sine dolore dimiserint; quidni ergo etiam jam ipsius absentiam per diem unicum, (nam mille anni coram Deo, & cum æternitate comparati, sunt sicut dies hesternæ, quæ præterit) æquo animo ferant, ut suo tempore tantò cum majori gaudio in cælis iterum videant; maxime cum sperare possint, in eum locum abiisse maritum, in quo negotia sua & liberorum commoda optimè procuraturus credatur?

4.

Ostendat illis, quòd loco mariti defuncti infinites ditiorem pulchriorem, nobiliorem, sanctiorem, & præterea etiam immortalē, summeque sponsæ suæ amantem Sponsum, ipsum videlicet Christum habere possint; ei proinde se despondeant, & tum aucter cum S. Davide Ps. 22. dicturas: *Dominus regit me, & nihil mihi deerit.*

Altera tentatio ex iplo viduitatis statu & solitudine plerisque viduis perquam sanè molesta oritur, contra quam sic illas munit Sacerdos, 1. Declaret, quantam curam se de viduis habiturum promiserit Deus, nam Exod. 22. c. dicit: *Vidua & pupilla non nocentibus, si laeseritis eas, vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem earum, & indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio.* Jer. 22. præcepit: *Viduam nolite contristare.* Matth. 23. c. *Vae vobis Scribae & Pharisei hypocritæ, qui domos viduarum comeditis.* Psalmista Pl. 145. de eo dicit: *Pupillum & viduam suscipiet.* Ps. 67. *Patet Orphanorum & iudex viduarum* vocatur, ut innuat, se specialitate ratione viduas defensorum.

2.

Illis ostendat, quàm fideliter Deus promissis steterit, & quantam jam olim curam de illis habuerit; in eumque finem ob oculos illis ponat viduam Sareptanam, 3. Reg. 17. ab Elia adjutam,

Alteram item, cui Elisæus 4. Reg. 4. per olei multiplicationem subvenit, Nohemi viduam singulari benedictione impertitam, Ruth c. 1. Viduam, cujus filium Dominus à morte suscitavit, Luc 7. Annam filiam Phanuelis, quam Prophetico Spiritu donavit, & quam tantopere à S. Luca c. 2. laudari voluit. Viduam, quæ duos obolos in Gazophylacium misit, præ aliis omnibus laudatam. Marc. 12. c.

3.

Proponat in exemplum viduas illas, quæ, cum possent, nubere noluerunt; quales sunt, Paula Romana; Blesilla ejus filia; Melania, quæ marito nondum sepulto viduitatem suam Domino consecravit; Euphrasia, quæ licet ætate florida, & divitiis affluens, & ab ipso etiam Imperatore rogata, ut secundas iniret nuptias, constanter abnuvit, & in Thebaidem se contulit; Elisabetha Regis Ungariæ filia, quæ totam se post mariti mortem pauperibus infirmis curandis impendit; Olympia Constantinopolitana vidua, quæ cum per annum & dimidium duntaxat virum habuisset, & ab Imperatore Theodosio moneretur alium accipere, respondit: *Si Dominus voluisset, me viro nuptam esse non tam citò me illo orbasset; quia ergo agnovit, non ampliùs expedire mihi Conjugium, conjugem abstulit.*

4.

Revocet in memoriam illis incommoda matrimonii, & durum vinculum, ob quod ablatum gaudere deberent potiùs, quàm tristari, meminisse quoque lubeat illius dilemmatis, quo vidua quædam Romana usa est, dum dixit: *Aut futurus mihi maritus bonus*

aut malus est: si bonus, vexabit semper timor mortis illius; si vero malus, expedit mihi magis malum hoc non experiri.

Tertia tentatio prouenit ex sollicitudine de victu sibi & filiis procurando, contra hanc muniat eas, partim iis medijs, quæ supra pro simili tentatione conjugatarum attuli, partim verò etiam iis, quæ infra contra pauperum tentationes afferentur, specialiter verò hic proderit in memoriam revocasse illam historiam de vidua, quæ duas filias, quas alere iam non poterat, ad aram B. V. duxit, eique omne in illas jus maternum transcripsit. Quo facto vix egressæ templo sunt, cum obuius illis iuuenis factus plenum pecuniâ martirium offert, seque patri eorum mortuo has pecunias debere asserit. Accipit pecuniam læta mater, & ex ea vestem filiabus honestam confici curat, cum autem vicini ita vestitas viderent, & talem pecuniam ex quæstu impudico comparatam suspicarentur, mater de infamia filiarum sollicita ad templum properat, & B. V. hanc necessitatem commendat, & sanè iterum auditæ sunt preces. Nam die quodam festo, dum filæ ante domum sedent, adest de cælo Angelus, & in conspectu multorum rosas virginibus tradit, dicens, eas ab ipsarum cælesti Matre in testimonium illæ virginitatis missas fuisse. Id ubi Princeps illius terræ intellexit, geminum monasterium ædificavit, & utrique has virgines præesse voluit. V. Spec. Exemp. d. 9. ex. 117. fol. 638.

Quomodo cum Monialibus sit agendum.

ANte omnia conetur his Sacerdos persuadere, ut illam S. Bernardi sententiam: *Ad quid venisti?* ob oculos semper habeant, ideoque generosè mundo valedicentes, solum Christum pro Sponso eligant, ceteroque sibi persuadeant, quidquid sponsa in Sponso suo vel exoptare posset, id omne illas in Christo infinities perfectius reperire, ideoque meminisse eas jubeat sententiæ illius à S. Paulo 1. ad Corinth. c. 7. prolatae: *Qua nupta est, cogitat qua mundi sunt, quomodo placeat viro; & mulier innupta, & virge cogitat qua Domini sunt, ut sit sancta & corpore & spiritu.* Audiant ergo & implere studeant consilium in simili negotio viduis à S. Augustino de bono viduitatis datum, dum ait: *Currite ad illum, placete illi ex illo, vivite cum illo, in illo, de illo.* Præcipue verò illas hortetur ad magnam corporis, animiq; integritatem.

tatem, ad Orationis studium, ad obedientiam, modestiam & patientiam, hæ enim virtutes maximè sponsam Christi decet. Porrò tentationes ipsarum ad quatuor ferè species revocari possunt.

Prima oritur ex solitudinis religiosæ tædio; contra hanc sic illas muniat. 1. Proponat illis exemplum avicularum inclusarum, quæ initio quidem solitudinis impatientes exitum, ubique sollicitè quærunt, sed paulò post solitudini assuetæ adeò delectantur illâ, ut neque apèrto etiam ostio exeant; idem ergo ipsas spectant, ut tantò certius jubeat, quantò fortior est gratia divina, quam consuetudo.

2.

Revocet illis in memoriâ, quomodo pleræque uxores in sæculo solitariæ domi resideant, & intereâ mille crucibus & curis oneratae gemant, & felices virgines Deo consecratas & inclusas prægaudeant ergo illæ, sibi obtigisse felicitatem, quam aliæ tantopere experunt, neque tamen obtinere possunt.

3.

Ostendat illis peculiaris favoris indicium hoc esse, quòd Deus ità illas inclusit, ut enim venatores accipitri oculos obvelant, nè viliores prædâ insectatus, nobiliorem dimittat; ita Deus obvelat oculos menti & corporis monialibus, nè videant & amittere omittant. Sicut item imagines elegantes & altaria velis obteguntur, ne sordibus insectæ splendorem suum & pulchritudinem amittant; ita Deus Moniales vult obvelatas esse, ut tantò pulchrior ipsarum anima, puriorque remaneat, aptaque fiat ad Sacrificium Holocausti in eâ offerendum.

4.

Meminisse jubeat, quid Sponsus ipsarum per Oseam c. 2. dixit: *Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius.* Si ergo in solitudine JESUS est, & esse cum JESU Paradisus est; cur solitudinem horreat Christi Sponsa; Audiant ergo Thomam de Kenap. lib. 1. c. 20. sic loquentem: *Si cuncta videres presentia, quid essent nisi visio vana? Eleva oculos tuos ad Deum in excelsis, & ora pro peccatis tuis & negligentis. Dimitte vana vanis, tu autem intende illis, quæ tibi præcepit Deus, Claude super te ostium tuum, & voca ad te Iesum dilectum tuum, mane cum eo in cella, quia non invenies alibi tantam pacem.*

Secunda tentatio oritur ex defectu temporis ad orationem, quandoque verò ex consolationum, quas sub precibus sentire cupiunt carentia. Contra hanc sic illas muniat. 1. Ostendat illis me-

liorem esse & gratiorem Deo obedientiam, quàm victimas orationis & sacrificia laudis. Certè quemadmodum seruus in vinea laborare iussus, si Domino suo domi suauiter canere, vel cytharâ ludere veller, minimè gratum obsequium ipsi præstaret; ita nec hominis grata Deo oratio esse potest eo tempore, quo Deus aliud ab ipso obsequium petit. Doceat prætereà, ipsum opus obedientiæ orationem esse; sic enim S. Augustinus super Psal, 130. Cum quæsiisset, quomodo res ratione carentes à S. David ad laudandum Deum invitatae laudare ipsum possint? respondit, in eo, quòd ipsi obediens sint, & suos effectus ad nûtum ipsius producant: unde subiicit S. Doctor: *Vis semper laudare Deum? benè fac omnia, & laudasti Deum.*

Insuper firmiter illis persuadeat, ipsas consolationes, quas in oratione sentiunt, si propter obedientiam relinquuntur, per obedientiam melius recuperari, si enim gaudium est in hoc mundo, hoc utique possidet puri cordis homo; quis autem cor purius & meliorem conscientiam habet, quàm is, qui in omnibus Dei voluntatem se implevisse advertit! Nimirum talibus contingit, quòd illi Moniali, quæ cum Christum, qui ipsam visitaverat, ad portam vocata dimisisset, rediens adhuc invenit, dicentem tamen se abiturum fuisse, nisi ipsa, quo obedientia vocaverat, abiisset.

Suadeat ergo illis, ut in mensura orationis S. Tobiaë consilium sequantur, ad filium suum in alia licet materia, dicentis: *Si multum tibi fuerit, abundanter tribuas; si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude.* Tob: 4. Quòd ipsum etiam Christus S. Catharinae Senensi indicavit dicens: *Sanctum desiderium animæ (seu bona voluntas) continua oratio est, quia habet virtutem orationis. Et quidquid homo in Dei proximique charitate facit, potest vocari oratio, cum charitatis affectus pro oratione reputetur.* Bloisius in Monil. spir. c. 3.

Secundò illis, quæ desolationes in oratione patiuntur, firmiter persuadere conetur, in his sensibilibus consolationibus non consistere profectum & perfectionem hominis, sed potius in integra resignatione sui in manus Dei; multoque gratiores Deo, charioresque esse animas, quæ desolationes patiuntur & ariditates, quàm quæ consolationibus avidè inhiant. Quòd pulchrè aliquando Deus personæ cuidam desideranti scire, quanam animæ Deo charissimæ esset, declaravit sequenti viso, ut in Speculo exempl. V. *Tribulatio ex. 6.* videre est. Viderat illa persona Christum ad altare stantem, & infra tres Moniales flectentes. Ad harum primam accedens Christus, suaviter eam allocutus est, & postea SS.

Corpus suum tradidit. Subinde ad alteram progressus, duris verbis, & torvo aspectu eam castigavit, simulque etiam SS. Corpus suum portexit. Tandem ad tertiam pergens, non verbis tantum, sed etiam verberibus eam plurimis afflixit & tum demum SS. Corpus suum præbuit. Cum autem persona illa hujus visi explicacionem peteret, respondit Christus, primam quidem Mentalem sibi charam esse, sed quia non nisi consolationes appetit, non esse eam tam charam ipsi, ac secundam, ut quæ etiam durius ab ipso tractata, ab ejus seruitiis non desinat; veruntamen, quia, si graviores essent tentationes, animo & proposito deficeret, ideò tertiam sibi charissimam esse, ut quæ nullis adversis rebus sese ab ejus amore, & servitio permittat absterri.

Item etiam alteri Religioso indicavit Deus, uti ex fide digna relatione habetur, dum ostendit ei duos Religiosos orantes, quorum alter coronam proximè capiti imminentem habebat, ab altero vero vertice similis corona plurimum adhuc distabat. Cum ergo Religiosus ille utrumque ad se vocasset, & interrogasset, quanam illis oratio successisset? respondit prior, pessimè eam sibi successisse, & aridissimum se fuisse, posterior vero dixit, nunquam se copiosiores consolationes sensitse. Quo audito intellexit Religiosus, qui hæc viderat, priorem multò plus suâ oratione aridam meruisse, quàm posteriorem. Poterit etiam ad hanc rem melius declarandam uti similitudine canum venaticorum, qui utique gratiores sunt suis dominis, quàm Melitæi catelli, licet his cibos longè meliores offerant, & manibus palpentur. Ità se res habet cum iis, qui abundant, & qui carent consolationibus. Hinc aliquando Dominus ad S. Gertrudem dixit, Blasio teste in Mon. Spir. c. 3: *Vellem Electis meis persuasum esse, quòd d eorū bona Exercitia & opera omnino mihi placeant, quando ipsi serviunt expensis suis. Illi autem expensis suis mihi servitium præstant, qui licet saporem devotionis minimè sentiant, fideliter tamen, ut possunt, orationes, & alia exercitia pia peragunt, confidētes de pietate mea, quòd ego illa libenter & gratè suscipiam. Plerique sunt, quibus si sapor & consolatio in terrena concederetur, non eis prodesset ad salutem, & meritum ipsorū valde minueretur.* Aliàs docuit Deus eandem Virginem, ut in Insinuat. ejus legitur, quòd cum quispiam orando, vel meditando dirigat mentem ad Deum; tunc ante thronum gloriæ præsentet Deo quasi speculum miri splendoris, in quo Dominus bonorum omnium immittit, imaginem suam jucundissimè speculari, & quando homo propter impedimenta, cordisque instabilitatem, & majori difficultate hoc facit, quantò gravius, & patientius laborat.

tantò ſpeculum illud venerandæ Trinitatis, omniumq; Sancto-
rum vultuſque atque ornatuſque apparet Denique ad hunc finem non
modicè prodeſt hiſtoria illa, quam cit. Ludovicus Bloſius in Mo-
nili ſpirituali narrat ſequentibus verbis: Deus cuidam amico ſuo
mira per internam illuminationem revelabat, ſed is orabat Domi-
num, ut ſi ei placeret, auferret ab ipſo huiusmodi gratiam. Itaque
Dominus ſubtractâ illâ gratiâ per quinquennium dereliquit eum
abſque conſolatione in magnis tentationibus, anguſtiis, atque ca-
lamitatibus. Et cum aliquando vehementer fletet, & duo Angeli
eum conſolari vellent, dixit ille, ſe nullam conſolationem petere,
ſed abundè ſibi ſufficere, ſi gratiſſima Dei voluntas in ſe perficeretur,
& ipſe coram Deo purus intinſecus eſſe, eique placere poſſet.

Tertia tentatio oritur ex eo, quòd à Superioribus non videantur
amari, ideoque non applicentur ad honorifica officia, ſed perpetuis
inreparationibus vexentur. Contra hanc tentationem ſic eas muni-
at. 1. Proponat exemplum Chriſti, qui uſque ad 30. annum obſcu-
ram vitam vivens, ſubditus erat parentibus ſuis.

2.

Jubeat meminiffe ad quem finem venerint in Religionem? non
ne, ut eligerent abjectæ eſſe in domo Dei ſui magis, quam habitare
in tabernaculis peccatorum? gaudeant ergo ſibi occaſionem offer-
ri finis ſui obtinendi, & eâ ſedulò utantur.

3.

Demonſtret illis, omnia officia ſuam dignitatem & excellentiam
de ſumere à voluntate DEI, illumque à Deo copioſius honoran-
dum, qui officium ab eo impoſitum perfectius impleverit, petinde
ac in comœdia non attenditur, quam perſonam egerit auctor, ſed
quàm bene.

4.

Oſtendat illis commoda, quæ afferunt humilia officia præ al-
terioribus. Nam 1. minus periculi in illis reperitur vanæ gloriæ, &
præmi per eam perdendi. 2. Purior eſt intentio, & hoc ipſo major
à Deo benedictio. 3. Minoribus talentis ad ea opus eſt. 4. Curas
minores requirunt. 5. Conſolationes divinæ in iis ſunt frequen-
tiores. 6. Proximus magis inde ædificatur. 7. Charitas fraternã
mirè per ea augetur & conſervatur, omnes enim diligunt eos,
qui ſe ipſis ſubjiciunt, & onera pro ipſis portant. 8. Superio-
res valde recreantur, & multis curis ſublevantur, quas alioquã
ſuſcipere deberent, dum timent, nè imponendo vilia officia,
ſubditos offendant. 9. ſecurius poſſidentur, quia pauci ſunt, qui
ambiant iſta.

5.

Demonstret illis, nullam familiaritatem esse magni faciendam aut magis appetendam, quàm cum Deo; ad hanc verò semper illis januam esse apertam. Hortetur ergo illas, ut in hac tentatione constitutæ imitentur Rachelem Monialem; quæ, cum à Judaismo ad veram Fidem conversa, nunquam in monasterio visitaretur ut cæteræ Moniales, reliquis ad portam garrientibus, ad altare cubiculi sui accessit, & B. Virginem, aut Christum rogavit, ut & ipsi eam ad colloquium admitterent, magisque consolata discessit, quàm si ad portam cum aliis fuisset locuta, uti in Spec. Exempi. V. MARIA ex 10. videre est.

6.

Hortetur eas ad imitandum exemplum S. Catharinæ Senensis; quæ, ut levius ferret vexationes parentum & domesticorum, Christum in patre, B. Virginem in matre, in reliqua familia Apostolos sibi imaginabatur.

Quarta tentatio oritur ex vitiis & peccatis quotidianis, in quæ solent incidere, & ob quæ non modicè anguntur quandoque Moniales. Contra hanc ergo tentationem sic eas munit.

1.

Jubeat illas meminisse conditionis humanæ, atque in memoriam illis revocet dictum B. Aloysii; quo dicere solebat, nimium de levibus & quotidianis erratis affligi, indicium hominis esse semet ignorantis: qui enim se norit, non posse esse nescium hortum suum tribulorum ac spinarum suâ pte naturâ feracem esse. Hinc ille adversus errata quotidiana hæc oratione utebatur: En mi Domine, quam fragillis sum & miserabilis! quam proclivis ad lapsum! Ignosce mihi Domine, & gratiam concede, nè idem peccatum iterum peccem. & tum quiescebat.

2.

Persuadeat illis, quòd, quemadmodum infirmus tendens in certum locum, etiam si sæpius ex infirmitate caderet, certò tamen veniret ad locum, si post casum mox resurgeret: ità & animam, quæ tendit ad cælum, certò eo perventuram, licèt quandoque per peccata venialia labatur, modò resurgere citò conetur.

3.

Pari modo persuadeat illis; quemadmodum pater infanti suo ob morbum cadenti potius condolet quàm indignatur, ità Deum quoque animæ ex infirmitate cadenti, non modò graviter non indignaturum, sed potius condoliturum, mediâque ad infirmitatem suran-

curandam suppeditatum. Imò Deus singularē honorem accipit ex talibus erratis, uti ipsemet quondam S. Gertudi dixit: cum enim hæc propter minutum errorem multum angeretur, rogaretque Christum, ut eo ipsam liberaret respondit blandè Christus: *Et quare velles, ut ego magno honore privarer, & tu ingenti premio careres? nam granae nimis premium lucraris quotiescunque illum vel similem defectum recognoscens proponis de cetero eum vitare; & quandocunque quis studet pro amore meo defectus suos vincere, tantum mihi honoris & fidelitatis exhibet, quantum miles exhiberet Domino suo, si strenuè seipsum in bello inimicis opponeret, eosque viriliter expugnaret atque prosterneret.* Blos. cap. 4. Mon. Spit.

§. 5.

Quomodo cum pauperibus sit agendum.

HI geminā potissimum tentatione pulsantur. Prima oritur ex ipsa statūs vilitate, & abiectione. Contra hanc sic muniat illos Sacerdos.

1.

Proponat illis exemplum Christi, qui, ut S. Paulus 2. ad Corinth. c. 8. ait: *Propter vos egenus factus est, cum esset dives; si ergo solatium est miseris socios habere, quantum erit solatium pauperis paupertatis socium habere ipsum Deum?*

2.

Revocet illis in memoriā, quot millia sapientissimorum virorum & sanctissimorum sponte amplexi sint paupertatem, ut essent similiotes Filio Dei, quidni ergo & ipsi gaudeant, ultrò à Deo oblatam hanc gratiam, quam alij per magnas difficultates & certamina quæsierunt?

3.

Jubeat meminisse, vitam nostram similem esse comœdiæ; ut ergo actor libenter per diem personam mendicæ vel rustici gerit, si speret inde se Regi aulicisque per eam magis placiturum, & majus præmium obtenturum; ita & ipsi libenter vilem suam personam per unicum vitæ diem sustineant, ut Deo cœlitibusque magis placeant, & merita sua multiplicent.

4.

Ostendat talem & tantum esse quemlibet hominum, qualis & quantus est apud Deum, atque adeò illum esse in hac vita dignio-

rem, qui sanctior est; hanc ergo dignitatem obtinere cum in ipso
 rum sit potestate, cur doleant, se falsâ gloriâ honoribusque
 carere?

5.

Demonstret, quod Deus divitias illis non dedit, specialis
 favoris loco habendum; Indicium enim est, DEUM hic velle
 curam eorum habere, atque eos in altera vita ditare regno illo, quod
 pauperibus promisit; etiam ipsos in hac vita à curis, quas divitias
 afferunt, liberos esse, & annos suos in vera pace transigere.
 quem finem proderit narrare historiam de fabro illo ferrario, quem
 cum vicinus dives toto die cantantem audiisset, quondam ma-
 supium pecuniâ plenum in officinam conjecit; quo ille invento
 mox curis obrutus de pecunia servanda & augenda, à cantu
 stinuit, neque eum resumpsit, donec vicinus directo consilio
 pecuniam repetiit.

Alterâ tentatio, eaq; gravior oritur ex timore de victu & vestitu
 quotidiano parando; contra quam sic munit eos 1. Declaret illis,
 quantam Deus semper curam se habiturum pauperum promi-
 serit, & actu habuerit, ut merito S. Psalmista Ps. 10. dixeret, quod
 oculi ejus pauperem respiciant, diligenter scilicet consideran-
 tes, nè aliquid ei desit; nam illi derelictus est pauper, eodem teste Ps.
 9. Unde jam olim etiam apud Ethnicos, teste Menandro Epist. 28.
 pauperes æstimabantur Deorum esse. Quam verò fideliter steterit
 DEUS promissis, id unum indicio satis esse potest, quod S. David
 dicat, Ps. 36. *Junior sui, et enim senii, & non vidi justum derelictum*
 nec semen eius quarens panem. Divites egerunt & esurierunt, in-
 quirentes autem Dominum non minuentur omni bono.

2.

Declaret illis, quanto opere DEO placeat fiducia in illum,
 nam Blossius scribit in monili c. 11. quod Christus quondam S.
 Gertrudi dixerit. *Fiducia illa, quam homo in me solo collocat, cre-*
 dendo posse, scire, & velle me ipsum fiducialiter juvare in omnibus,
 eor mihi transfigit, tantâ in qua pietati meæ violentiam facit, ut non
 possim non ei gratificari, & manus porrigere ob gustum, quem ex
 quod totus à me pendeat, capio. S. Mechtildi verò quondam dixit:
 Impossibile est, ut, quod quis sanctè de me credidit, & consequi spe-
 ravit, non obtineat, cum ipsum hoc ego promiserim, Mihi igitur
 dat, qui grandia à me expectat. Quis ergo ad eum non fugiat,
 tanto opere hæc fiducia ei placeat?

Si Princeps promulgari juberet, nihil ei magis placiturum
 quàm si cives, quotiescunque aliquâ indigerent, ad eum con-
 fugerent.

fugerent, eamque audacter peterent, quis civium foret, qui non sapientissime, imò assidue ad ipsum confugeret? & tamen hic Princeps tum propter fragilitatem, tum propter limitatas divitias fallere posset, cum ergo DEUS summè verax & potens simile decretum promulgari jussit, imò ipse promulgaverit, dum dixit: *Petite & accipietis*, & c. Joan, 10. An non maxima cum fiducia ad eum confugiendum erit.

3.

Demonstret illis, quot titulos habeat quivis homo justus ad omnia necessaria à DEO speranda. *Primus* est, quòd homo sit: si enim DEUS lilia agri, & volucres cœli tam sollicitè nutrit; an ipsius hominis, propter quem omnia illa condidit, non majorem rationem habebit? *Secundus* titulus est, quòd *redemptus* sit: quis enim ovem, aut equum, aliudve animal, quod magno pretio emerit, fame perire sinit? quantò minus ergo DEUS hominem pretioso sanguine suo emptum & redemptum necessariis ad vitam subsidis destituet? *Tertius* est, quòd sit *Christianus*: quis ignorat, quantam curam DEUS Israëlitarum habuerit: quâ charitate & sollicitudine illis manna de cœlo tot annis, coturnices, aquâ de petra provident? & Christianis, qui veri Israëlitarum sunt, quorum illi figura erant, victum quotidianum negabit? aut certè populo se sequenti per tantum miraculum panem datum credentibus, & Christianis non corpore sed animo, non pede, sed affectu, non gressu, sed virtutis studio ipsum sequentibus ac imitantibus, necessaria alimenta negatum existimabimus? *Quartus* titulus est, quòd *servus* sit: quis nescit, quantâ curâ victum subministremus etiam brutis servantibus nobis? si verò servum nacti sumus fidelem & utilem, quam ægrè dimittimus? an igitur minorem charitatem à Deo sperabimus? an nescimus, quantâ curâ fidelem servum suum David protexerit, & conservavit? quâ sollicitè Eliam per corvum aluerit? quâ liberaliter Jobo, cui similis in terra tum temporis servus repertus non erat, duplicia restituerit? *Quintus* titulus est, quòd sit *amicus DEI*: quis amicum sibi gratum deserit? quis nescit, amicorum omnia esse communia? si ergo DEUS hanc consuetudinem ad eò servare decrevit, ut etiam seipsum amicis suis dare statuerit, an in quotidianis alimentis suppeditandis eam transgressurus credetur? Certè ad fiduciam orationis adhortaturus, amici panem iteratò petentis exemplo usus est, ut indicaret, hunc esse specialem titulum, ob quem non facile quid negari possit petenti. *Sextus* titulus est, quòd sit *filius*. si enim ipsa etiam bruta tam sollicitè pullos suos alunt, an DEO hanc providentiam adimemus? An infans si ratione præditus esset,

prudenter dubitare posset, nūc mater eum laetatura esset, & educatura? & quisquam dubitabit, nūc Deus filios gratiæ sustentaturus sit, quibus per Isaiam dixit: *Nunquid oblivisci potest mulier infantem suum? quod si illa oblita fuerit, ego non obliviscar tui.* Isaiæ cap. 49. *Septimus* titulus est, quod sit *Sponsa Dei*: quis unquam audivit, sponsam regiam a sponso desertam esse, si illa bene se gesserit? Certè *Asverus* *Estheri* dimidium regni obtulit; quantò magis daturus fuisset, si victum tantum periisset? An *Rex cœlestis* a terreno se vinci parietur? Hos ergo titulos bene perpendere pauperes jubeat Sacerdos, certòque promittat, iis non modicè fiduciam auctum iritisi enim, qui litteras septem sigillis munitas à Rege accepisset, quibus ei victum promitteret, minimè dubitaret, quin Rex promissis staturus esset; quantò minùs de Deo, qui septem hos titulos tam benignè largitus est, dubitare fas erit? Id unum ergo singulari curæ curent pauperes, ut mandata Dei servant, orationem frequentent, patientiam in adversus non deserant; de cætero omnem sollicitudinem in Deum conjiciant, & tam ipsi in ore ac mente assiduò habeant, quàm etiam filios suos doceant versiculum illum, quem *S. Franciscus* discipulis suis pro viatico obtulit: *lacta super Dominum curam tuam, & ipse te exutriet.* Meminerint quoque illius dicti, quod *Christus S. Catharinæ Senensi* dixit: *Cogita de me, & ego cogitabo de te.*

§ 6.

Quomodo cum obstinatis & inveteratis peccatoribus agendum.

1.

Magnam cum his & longanimum patientiam habeat Sacerdos nec spem conversionis obtinendæ abjiciat, cum & Deus horum conversionem patienter expectet; præterea maximi etiam momenti sit unicum peccatum impedivisse.

2.

Potissimum ferè medium ad horum animos emolliendos ducat orationem ferventem, & crebram pro iis fulam; per hanc enim gravissimos quosque peccatores ad frugem conversos esse passim historia producit.

3. Summ.

3.

Summopere etiam studeat, in hujus-nodi hominum amicitiam se insinuare, eosque variis obsequiis, præsertim vero blandâ suauisque conuersatione demereri; hæc enim viâ non paucos à S. Francisco Xaverio emollitos in ejus vita legitur.

4.

Si legere notunt, suadeat illis, ut singulis diebus tardè & attentè unum alterumve folium ex libello pio legant, maximè ex tali, qui vel de æternitate, vel de quatuor novissimis scribat. Hi enim Concionatores muti multo efficacius plerumq; persuadent emendationem quam ij, qui in cathedris cum strepitu detonant.

5.

Specialiter illis commendet affectum & fiduciam ad SS. Domini Passionem, horteturque, ut singulis diebus semel vel sæpius ad honorem illius Orationem Dominicam, vel Salutationem Angelicam recitent, eum in finem iuuerit illis indicare, quod Christus quondam S. Gettrudi dixit: *Quilibet poterit respirare in spem veniæ offerendo Deo Patri meam innocentissimam Passionem & mortem. Credat igitur peccator, se per hoc obtinere saluberrimum fructum indulgentiæ, quia nullum tam efficax remedium contra peccata poterit in terris haberi, sicut devota memoria mea Passionis cum fide recta & vera pœnitentiâ, l. 4. In sin. diu. piet.*

6.

Simili modo conetur eos ad singularem fiduciam & amorem erga B. Virginem excitare. Quare proderit narrare iis, quod olim Deus Pater S. Cathariæ Senensi dixit: uti apud Bloisium cap. 1. Monil. spirit. videte est *Maria unigeniti Filii mei gloriosa Genitrici à Bonitate mea concessum est propter Incarnati Verbi reverentiam, ne quicumque etiam peccator ad eam cum devota veneratione recurrit nullo modo diripiatur à dæmone infernali. Hac est enim à me electa parata & posita tanquam esca dulcissima ad capiendos homines, & præcipuè animas peccatorum. Idem quod B. Virgo eodem Bloisio teste l. c. ipsa S. Brigittæ revelavit, dicens: *Quantumcunque homo peccet: si toto corde cū vera emendatione & charitate ad me confugerit, statim parata sum recipere venientē. Nec attendo, quantum quis peccaverit, sed quali intentione & voluntate redit ad me. Nam peccator quilibet vilis & sordidus sit, nō dedignor eius plagas ungere & sanare; quia vocor, & verè sum Mater misericordiæ. Hinc S. Gettrudis, ut ibidem refertur, aliquando vidit accurrere sub chlamydem dulcissimæ hujus Dei Genitricis veluti bestiolas quasdam diversi generis, per quas significabantur peccatores specialem devotionem ad il-**

Jam habentes. Hos omnes illa benigne recipiens & quasi sub pallio protegens, delicatâ manu suâ singulas contrectabat, deliniebatq; & ipsis amabiliter blandiebatur, quemadmodum quis blandus solet catulo suo. Suadeat ergo Sacerdos, ut hanc S. Virginem peccator, cum quo agit, variis obsequiis demereri sibi studeat maximè singulis diebus aliquid in honorem ejus recitando, in ejus festis confitendo, per diem integrum, maximè vero Sabbati, abstinendo ab illo vitio, quo maximè infestatur. Eum in finem conveniet unâ alterave brevi historia ostendere, quam salutare hoc medium multis peccatoribus fuerit, v.g. illi militi, cui diabolus servi specie assumptâ per 14. annos servierat, occisus illum si vel semel Salutationem Angelicam, quam recitare quotidie consueverat, omisisset, qui tamen postea B.V. patrocinio & ope Eremitæ cujusdam, fraude dæmonis detectâ, egregie resipuit. Uti fulius in Spec. Exempl. V. Salut. Angel. ex 5. refertur. Alius verò qui Sabbato Virginis Mariæ nomen habentis pudori amore beatissimæ DEI Mariæ pepercerat, in torneamento occisus, contritionis elicitæ gratiam & cum hac salutem obtinuit. Ibid. V. Horæ Canonicæ ex. 4.

7.

SS. Eucharistiæ usum quoque, si possit omnibus modis persuadear, ibi enim mensa est, quam paravit Dominus adversum eos, qui tribulant peccatorem, vitiorum habitus, ibi humanus Sanguis latet, qui si hauriatur a peccatore, a morbo caduco ad peccati lapsum impellente eum liberabit. Expertus hanc efficaciam est miles ille, qui concubinæ amore implicatus, cum S. Bernardi suatu in agone constitutus SS. Eucharistiam recepisset, adeò mox mutatus est ut summè eam detestatus sit, quam summè prius deprecierat, uti fulius in Speculo exemp. V. Attritio videre est.

8.

Nonnunquam proderit adhibere medium illud pro S. Bernardus peccatorem quendam à prava consuetudine abduxit, dum illi suavit, ut triduo tantum ad honorem SS. Trinitatis à familiari sibi vitio abstineret; quod cum ille fecisset, suavit S. Bernardus, ut alterum triduum ad honorem Christi adjiceret; quo consilio observato, ita ille immutatus est, ut etiam sine pacto ullo deinceps abstinere statueret.

9.

Salubre quandoque etiam fuerit, dolo bono circumvenire peccatorem, & ad exemplum Nathan Prophetæ parabolæ, vel etiam historiæ propositione, ipsi statûs sui periculum, vitæq; scelestæ turpitu-

turpitudinem ostendere, quod tamen ab initio dissimulanter ad-
 modum faciendum est, nè fraudem mox advertens, difficulter ca-
 piatur. Parabolæ autem vel historiæ tales possunt esse. 1. Narret ex
 Acroamatis Jac. Bidermanni historiam de filio, qui in vineam ire
 iussus, patrem in itinere invadens dejecit in terram, & cultro intere-
 mit. Inferat subinde, hoc tacere peccatorem respectu DEI Patris. 2.
 Narret ex eodem libro historiam de muliere illa, quæ captivum ma-
 ritum testudinis suæ auxilio ex Turcica captivitate liberavit, si-
 gatque, eam postea domi à marito malè habitam, & tandem post
 gravia & repetita vulnera penitus occisam: Inferat hoc peccatores
 respectu Christi facere. 3. Fingat fuisse Reginam, quæ ex humili
 loco in aulam translata ad regias nuptias, miscuerit se aliquoties ca-
 culis & laxis, & nec à Rege privatim monita, neque nimis deterrita
 abstinuerit. Tali parabolâ propositâ expectet, quid peccator judi-
 cet, & tum inferat: Tu es illa Sponsa Spiritus sancti, &c. 4. Fingat
 aulicum ob delicta sua sæpius à Rege monitum, jamque excluden-
 dum ab aula, amicorum tamen precibus fuisse servatum, sed illum
 post decies recuperatam, amicorum ope, gratiam apud Regem, nec-
 dum tamen respicere, sed in antiqua peccata frequentius labi, an hic
 ulterioti amicorum auxilio dignus videbitur? Inferat subinde
 peccatorem esse, qui toties Sanctorum precibus in gratiam cum
 Deo reductus, necdum tamen respiscat. 5. Fingat hominem ali-
 quem eò insanix redactum esse, ut ultro vestes exuens porcorum,
 stabulum intraverit, ibique cum porcis habitaret, siliquas & fæces
 comederit, in luto, si quod vidit se volutatit, vomitum resorbuerit,
 &c. Inferatque, peccatorem esse talem; bestiisque se assimilare. 6.
 Fingat esse aliquem, qui testamentum, quo ingens hæreditas ei
 transferrebatur, vili pretio vendiderit: & ostendat talem esse pec-
 catorem, qui gratiam pro vili voluptate vendat. 7. Fingat Du-
 cem quendam, qui arx valde opulenta commissa sit, eaque insupe-
 rabilis, vili pretio corruptum, se & arcem hostibus capitalissimis
 tradidisse. Inferat hoc peccatorem agere, qui arcem animæ dia-
 bolo tradat. 8. Fingat, comicum fuisse, qui, cum pollicitus
 fuisset comædiam exhibere, atque ad eum Regem cum tota aula sua
 invitasset, nunquam tamen in theatrum prodierit, & comædiam
 auspiciatus sit. Inferat, talem comicum esse peccatorem, qui con-
 versionem differt.

20.

Quandoque illi ostendat, quantum gaudium creare possit
 DEO & omnibus Sanctis, si serio se emendet. Eum in finem pro-
 dicit attulisse favores speciales, quos peccatoribus sincere conver-
 sit

sis exhibuit Deus; maxime S. Mariæ Magdalenæ Mariæ Ægyptiæ
 eæ, Pelagiæ. &c.

II.

Proderit etiam declarare minas, quas proposuit Deus in S. Scri-
 ptura adversus eos, qui vocantem Deum audire distulerunt, ma-
 xime illam, *Prov. c. 1.* ubi ait Deus ad tales: *Quia vocavi & renu-
 istis, extendi manum meam, & non fuit, qui aspiceret ego quoque
 in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id, quod timeba-
 tis, evenerit.* Ad quarum minarum confirmationem adducat unum
 alterumve exemplum Tragicum, in quibus minæ tales imple-
 sunt, maxime illius rustici, pro quo cum post mortem ejus ex *Plal-
 mo De profundis* ille versiculus: *Fiant aures tuæ intendentes,* &
 cantaretur, Imago Crucifixi feretro insistens manus de ligno re-
 solvit, iisque aures obturavit

§. 7.

*Quomodo agendum cum illis, qui inimicitias deponere
 nolunt.*

GRavis hæc & superatu difficilis tentatio est, unde diversa quæ-
 que media adhibere convenit, ut si unum non proficiat, alte-
 rum sortiatur suum affectum.

I.

Primo proponat Sacerdos talibus personis exemplum Dei, uti
 Christus *Matth. c. 5.* fecit, dum dixit: *Diligite inimicos vestros; be-
 nefacite his, qui oderunt vos; orate pro persequentibus vos, ut sitis
 filii Patris vestri, qui in cælis est, qui solem suum oriri facit super
 bonos & malos, & pluit super justos & iniustos.*

2.

Proponat exemplum Christi, qui in Cruce exclamavit: *Pater
 dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt.* *Luc. 23.* Inferat ergo: *Si
 Dominus inimicis tam gravibus tam liberaliter ignovit, tu lervus
 illius minoribus non ignoscas?* Hoc exemplo Theodosius Imper-
 ator se animabat; cum enim rogaretur, ut veniam iis, qui ipsum
 offenderant, daret, respondit. *Quid mirum est, si nos, qui ip-
 sum sumus, homini ignoscamus, cum Christus, qui Deus est
 iis tantis tam liberaliter ignoverit?*

3

Ostendat, quàm necessarium sit, ignoscere inimicis, eò quòd alioqui nec nobis dimittantur peccata nostra, uti patet ex seruo Evangelico debitum suum paruum dimittere nolente. Hunc in finem proderit unum alterumve exemplum paulò terribilius adferre, v. g. de Sapientio Sacerdote; qui jam ad martyrium ductus, quia Nicephoro veniam petenti eam negavit, mutatâ mente diis immolavit, uti apud Surium 9. Februarii videre est. Aut de muliere; quæ cum in turba hominum ab adolescente leviter impulsâ, & humi prostrata, veniam flexo poplite & junctis manibus petenti negâisset, à dæmone inspectantibus omnibus abrepta, & in puteum dejecta est, uti S. Bernardinus Senensis S. 15. Quadr. refert. Aut de illa muliere, quæ, quia dimittere noluit, in morbo, dum ei SS. Eucharistia pro Viatico offertur, vultum avertit, & dixit: *Sicut ego averti vultum ab aliis, nolens eis dimittere, ita Deus avertet nunc vultum suum à me.* Hæc dicens obiit. *Spec. Exempl. V. Dimittere ex 6.* Aut de illo, qui cum esset mortuus, & in Ecclesia pro eo preces consuetæ dicerentur, Crucifixi imago manus retraxit, & auribus opponens dixit: *Nec pepercit, neque parcum.* *ib. ex. 4.* Quòd si dubitaret Sacerdos, num is, cum quo agit; letidò ignosceret; posset terribilem illam historiam de Nobili illo Cordubensi narrare, qui, quia fictè tantum veniam dederat, Angeli duo Sacerdotem ad ejus sepulchrum deducentes, jusserunt SS. Hostiam ex ore auferre; quo facto deturbatum cadaver in fossam, videri desiit. Uti fusiùs legere est in *Padag. Christi. pag. 2. cap. 15. §. 2.*

4.

Ostendat, quantos favores Christus exhibuerit iis, qui inimicis ignoverunt; nam S. Gualberto & alteri cuidam nobili Anglo, post condonatum hostibus, ab illo quidem fratris, ab hoc autem patris eadem, ad Christi effigiem orantibus, visus est Christus, viventis modo, toto capite annuere, & factum approbare, uti *Bar. tom. 2. Anno 1051.* testatur. Mulieri verò cuidam, quæ occisorem filii in domum susceperat, ita Deus rependit hanc gratiam, ut & filium ejus ex Purgatorio eriperet, & ipsi vitam æternam promitteret, ut Faber in *Festo S. Steph. conc 3 n. 3.* refert.

5.

Declarat; quàm præclaram habeat occasionem ingentia bona sibi comparandi, si sincerè & liberaliter ignoscat inimicis. Nam 1. per hanc viam facillimè obtinetur remissio peccatorum, juxta illud Christi: *Matth. 9. Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet*

Et vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Beati misericordes, quam misericordiam consequentur? ib. c. 5. Quis autem non libenter tres obolos proximo remitteret, ut aliquot milliones debitorum ipsi remitterentur? 2. Ingens præmium in cœlo sperare potest, si enim majus meritum ibi est, ubi major difficultas reperitur, quis dubitet, huic actui maximum olim præmium responsurum, si cur maxima in eo & difficultas reperitur. 3. Etiam majorem sibi honorem & famam comparare potest ignoscendo, si enim magnam sibi obvenisse gloriam crederet, si exercitum multis millibus constantem superasset, an non majorem obtigisse dicet si victoriam de seipso reportet, quæ omnium nobilissima est.

6.

Ostendat illi, quod inimicus sibi potius, quam ipsi nocuerit. Similes enim sunt tales homines, qui alicui nocent, vulpeculis Samsonis, quæ, dum segetes Philisthæorum accendunt, se ipsas etiã peremerunt, similes sunt unicorni, quæ dum aliam cornu appetit, se ipsam ita arbori affigit, ut extrahere illud non possit, similes sunt gladio Adamantem aut silicem ferienti, qui se potius destruit, quàm lapidem, similes sunt apibus, quæ dum alius aculeum infigunt se perimunt, similes sunt canibus lapidem invadentibus, qui dentes potius suos consumunt, quàm lapidi noceant, similes sunt illi, qui candelam emungit, ac candelæ quidem lumen clarius facit, digitos autem suos adurit & contaminat. Unde S. Hieronymus ad Eustochium ait: *Apud Christianos non qui patitur, sed qui facit contumelias, miser est.*

7.

Ostendat, quàm multorum bonorum occasio illi sit inimicus, illorum nimirum omnium, quæ n. 5. indicavi, si ergo amamus eum, qui nobis viam facit ad ingens lucrum faciendum, vel occasionem præbet ingentis præmii obrinendi, si diligimus eos, qui nobis vel in pugilatu vel in Academicis certaminibus sese opponunt, atque ad eò occasionem faciunt fortitudinis & doctrinæ nostræ ostendendæ, an non tantò magis diligamus inimicos, quantò majora bona sunt spiritualia, quæ per amorem inimicorum obtinentur, quàm materialia, quæ in hoc mundo tam sollicitè quarantur.

8.

Hortetur, ut inimicum tanquam manum, & instrumentum, aut legatum DEI intueatur, quo DEUS usus est ad ipsius læsi speciale commodum: an non enim ut sic exosculetur potius manum, aut legatum DEI tam paternè castiganis? aut certe hortetur, aut eum intuea-

intueatur tanquam à dæmone impulſum, aut morbo ſuo: an non ut ſic potius condolebit ipſi, quam irafcetur?

6.

Oſtendat, quod ſi velit vindictam de hoſte capere, non poſſit id melius facere, quàm ſi totam ſuam cauſam DEO committat, ſic enim ipſe Deus petit: *Mihi vindicta, & ego retribuã.* ad Rom. c. 12. ſuadeat ergo, ut ſequatur exemplum S. Jeremiæ dicentis c. 21, *Tu autem Domine Sabaoth, qui iudicas juſtè, & probas renes & corda, videam ultionem tuam ex eis; tibi enim revelavi cauſam meam.* Profectò qui tali modo vindicari vult, à Domino inveniet vindictam, uti ſapiens Eccl. 28. c ait: undè S. Auguſt. in Pſal. 102. hortatur omnes: *Ferte injurias, ſecurus eſto faciet enim miſericordias Deus, & judicium omnibus injuriam accipientibus.*

Prætereà verò etiam in memoriam illi revocet, quòd nullà re magis ſe vindicare ab inimico poſſit, quàm ſi nihil faciat injurias ejus; ita enim docet S. Hieronymus in Epistolam ad Hebræos, dum ait: *Nihil ita confuſam facit iniuriam agentis, ſicut fortis & mitis patientia tolerantis, & neq; in opere, neque in lingua ſe vindicantis,*

§. 3.

Quomodo agendum ſit cum tribulatis.

1.

ANte omnia Sacerdos labore, ut his ſequentia tria capita bene inculcet. *Primum* eſt. Nihil ſine DEI voluntate fieri, juxta illud Eccl. c. 17. *Bona & mala, vita & mors, paupertas & honeſtas à DEO ſunt. Et non eſt malum in civitate, quod non fecit Dominus.* Amos c. 3. Hinc etiam Chriſtus dixit *Non haberes poteſtatem in me ullam, niſi tibi datum eſſet de ſuper.* Joau. 19. *Secundum* eſt, quòd non modo omnia proveniant à DEO tanquam potentifſimo Rege, ſed etiam tanquam à benigniſſimo patre, atque ad commodum, utilitatemque noſtram ordinentur. Hinc Deus Pſ. 28. vocatur *dilectus, quemadmodum filius unicornium*; quia ut unicornis, quæ habet cornu infra oculos, videt, quò tendat per cornu immiſſæ afflictionis; non autem, ſicut taurus habens cornua ſupra oculos, cæco modo percutit. Atque hæc cauſa eſt, cur omnes Tribulationes conſiderandæ & accipiendæ ſint, ut prædagogus, ut virga, ut igni reſpectu auri, ut medicina, ut instrumentum chirurgi, &c. *Tertium* eſt, quod DEUS etiam robur & vires tribuat ad ferendas tribulationes; nam ut S. Paulus ait 1. ad Corinth. 10.

Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis. Et per Psalmistam ipse dixit. Cum ipso sum in tribulatione; eripiam eum, & glorificabo eum Ps. 90. Id se expertum esse S. Paulus 2. ad Corinth. 12. testatur dicens: *Propter quod placeo mihi in infirmitatibus, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo? Cum enim infirmor, tunc potens sum* Imò etiam solatur peculiari modo, uti iterum expertus est S. Paulus, qui de seipso 2. ad Corinth. c. 11. ait: *Repletus sum consolatione, superabundante gaudio in omni tribulatione nostra. Et S. David Psal. 93. Secundum multitudinem dolorum in corde meo, consolationes tuae lætificaverunt animam meam.* Experti etiam tres ueri in fornace Babylonica, qui senserunt ventum quasi rois flantem. Nimirum ad medicorum morem post amaram medicinam mox, ut minus amarities sentiat, saccarum porrigit consolationum. Hinc quaedam virgo cuidam percontanti, quomodo ad perfectionem pervenisset, respondit: *Omni adversitatem equanimiter de manu Dei suscepi, & quisquis me aliquã injuriã molestiave affectu, huic ego speciale beneficium rependere curavi: quod minime fecissem, nisi ab eo laesum fuisset.* Nulli nisi Deo gravamina mea quæsta sum; unde è vestigio consolationem corroborationemque ab eo accepi.

2.

Revocet tribulatio in memoriam, quod Dominus quondam ad S. Catharinam Senensem dixit: ut Blossius c. 9. Monii Spir. refert. *Volo te nosse, quod omnes pœna, quibus homines in mundo affliguntur, in voluntate consistunt, quia si voluntas esset ordinata & con-eors cum voluntate mea, careret quodammodo pœnã. Quamvis enim is, qui hac sanctã ordinataque voluntate præditus est, sentiat laborem ac dolorem, quidquid tamen amore mei patitur, quasi sine pœna portat, libentissimè enim illud justinet, considerans & sciens esse meam voluntatem ac permissionem, ut patiatur.* In confirmationem hujus doctrinæ narrate poterit notam illam historiam ex Taulero de mendico, qui Theologo bonum diem & fortunatam precanti asseruit, se bonos semper fortunatosque dies habuisse, atque in tantis etiam miseriis lætissimum vixisse.

3.

Ostendat, tribulationes esse signum filiorum Dei & prædestinati-tionis. Id colligitur 1. ex S. Paulo ad Hebræos c. 12. dicente. *Filii mi, noli negligere disciplinam patris, neque fatigeris dũ ab eo argueris. Quem enim diligit Dominus, castigat; flagellat autem omnem su-
ceptus fueras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te.* 3. Ex præxi-
tiam-

amantium, qui comprimunt fortiter manus. Sic Deus Apoc. 3. ait: *Ego, quos amo, arguo & castigo.* 4. Ex revelatione Dei, quâ quandam revelavit S. Gertrudi, quòd, quando Dominus nihil inveniens in homine, propter quod placitâ dignatione ipsum adesse deceat, tribulationes vel molestias tam corporales, quam spirituales eidem immittit, ut inde habeat opportunitatem manendi cuorillo, quia S. Scriptura dicit: *luxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde.* Alio tempore eadem Virgo intellexit, *Blosio teste in consolat. Pusill.* quòd, quemadmodum annulus est signum desponsationis, ita adversitas humiliter propter Deum toleratâ, sit verissimum signum divinæ Electionis, & quasi desponsatio animæ cum Deo, in tantum, ut gravatus quis que confidenter dicere possit: *Annulo suo subarrahavit me Dominus meus Jesus Christus.* Quòd si inter ipsa adversa potest dono Dei etiam laudare Deum, & ei ex animo gratias agere, jam tanquam sponsa amabilis coronam obtinet à Domino, quia gratitudo animi in adversis est ornatissima atque pretiosissima corona animæ. 5. Ex testimonio Dei, quo S. Francisco dixit, infirmitatem, quam tum patiebatur, esse anthe-auri cœlestis, qui ipsi olim offerendus esset: uti in *Spec. Exempl. V. cœl. gloria ex 8.* refertur. 6. Ex omnium SS. Exemplo, de quibus S. Ecclesia canit: *Omnes Sancti quantapassi sunt tormenta, ut securi pervenirent ad palmam Martyrii. Certè quòd sanctiores fuere, tantò magis tribulationibus vexati sunt.* 7. Ex figuris variis nam Electi Dei sunt lapides, qui superæ edificandi suo tempore super lapidè angularem Christum crescent in templum Dei, ergo in hac vitâ politi malleo tribulationis debent. Illi sunt triticum suo tempore in horreum Domini congregandum, ergo prius flagellari & excuti debent. Illi sunt uvæ ex Christo, tanquam verâ vite prognatæ, ergo oportet torculari eos subjicere, ut gratissimum virtutis succum porrigant. Illi sunt holocaustum & victima Deo gratissima ergo per ignem tribulationis immolari debent. Item tribulatio est aurea virgæ Assveri similis, quæ signum clementiæ & gratiæ apud Regem obtentæ erat. Item est similis funiculo rubro, quem milites Josue Rahab meretrici dederant, ut eum appendens ante fenestram ab interitu servaretur *Josue c. 2.* Tandem est similis signo Tau, per quod olim *Exech. c. 9* notati ab exitio servabantur.

4.

Præcipuè horretur affictum, ut Christi exemplum & SS. Passionem ob oculos ponat sibi. Hinc enim mirum robur & solatium oriri colligitur. 1. Ex ipsa Christi revelatione, cum enim quædam persona vehementer afflicta esset, hanc audivit vocem, surge

surge & cogita vulnera mea. Fecit, & mox se consolatam invenit. uti in Fasciculo Mirrha P. Caraff. refertur, Almus, qui à Religione ad sæculum reverti volebat, à Christo his vocibus in proposito confirmatus est: *Omne asperum intinge in latus meum, & erit tibi dulce.* ibid. Unde S. Catharina Senensis dicebat, tribulationem esse duro panis similem, qui, ut facile per patientiam concoqui possit, in SS Christi Sanguinem intingendus sit. 2. Colligitur ex testimonio S. Pauli ad *Hebr. c. 12.* dum ait: *Per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in Authorem Fidei & Consummatorem Jesum.* Recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus adversum semetipsum contradictionem, ut non fatigemini, animis vestris deficientes. 3. Colligitur ex testimonio SS Patrum, nam S. Gregorius in Epist. ait: *Nihil est adeò grave, quod non æquanimitè tolereatur, si Christi Passio ad memoriam revocetur.* S. Augustinus *Serm. 32 ad Frat. in erem.* ait: *In omnibus adversitatibus meis non inveni tam efficax remedium quàm vulnera Christi, in illis dormio securus, & requiesco in trepidus. Christus mortuus est pro nobis, nihil tam ad mortem amarum, quàm morte Christi non sanatur.* S. Bernardus ait: *Voluit Christus oculos in sua sustolli vulnera, ut exemplo sui reddat ad tolerandum fortiores. Non enim sentit sua vulnera miles, qui sui Ducis vulnera intuetur.* 4. Colligitur ex figuris: nam sicut *Exod. 15.* lignum in aquas missum eas dulces fecit; & sicut *4. Reg. 4.* farina in ollam missa amaritatem sustulit, ita & Crux & Passio Christi aquas tribulationes dulces facit. Sicut serpentis ænei aspectus in deserto sanavit ictus serpentum; ita Christi passi consideratio vulnera animæ *Num. 21. c. 5.* Colligitur ex natura Societatis, si enim Societas hominis leviores facit miseras, quantò magis afflicto solatium erit, Deum habere in Passione socium? 6. Ex æquitate: non enim est major servus domino, neque discipulus supra magistrum, neque membrum pedis melius est capite: si ergo Christum oportuit pati, & ita intrare in gloriam suam, quantò magis membra, discipuli & servi ejus per hanc viam ad cælum tendere debebunt? Urias admonitus à Davide, ut in domum propriam iret, & quiesceret, respondit: *Arca DEI & Israël, & Iuda habitant in Papilionibus, & Dominus meus Israhel, & servi Domini mei super faciem terra manent, & ego ingredior domum meam, ut comedam, & bibam, & dormiam cum uxore mea? Per salutem tuam, & per salutem animæ tuæ non faciã rem hanc.* 2. *Reg. 11.* An non multò magis Christianus simili modo se alloquatur, Dominus meus in toto Corpore passus est talia ac tanta: & ego hanc parvam tribulationem non suscipiam, Et ego quidem justè, ipse vero

Verò quid fecit; Ille totum Calicem in ſanctam meam exhauſit, & ego in ejus honorem vel guſtare illum recuſabo? 7. Ex experientia colligitur huius mediæ efficaciam S. Elzearius Comes, cum uxor illius patientiam miraretur, reſpondit illi: *Noveris me interdum ſentire aliquam in animo adverſus infeſtantes me indignationem? ſed illicò me converto ad cogitandas iniurias Chriſto illatas, dicoque mihi ipſe eum imitari cupiens: Etiaſi famuli tui barbam tuam convellerent, & colaphos tibi impingerent, nihil totum hoc eſſet præ illis, quæ Dominus tuus, & plura, & majora perpeſſus eſt, etiamque habeas, coniux mea, me nunquam ceſſare à commemorandis iniuriis Salvatoris mei, donec animus planè ſit tranquilluſ, Surtius 27. Sept. 8. Colligitur ex ſimili: ſicut enim amaræ pilulæ, dum hoſtiâ involvuntur, facilius ſumuntur? ita & tribulationes, ſi eaſ memoriâ Paſſionis Chriſti velut hoſtiâ involvamus. Sicut etiam etinaceus in foraminibus petræ refugium quærit; ita anima Chriſtiani in S. S. vulneribus quærare deberet.*

Hortetur, ut ſæpe ad præmia tribulationis promiſſa animam afflicta convertat, revocetque in memoriâ illud S. Pauli ad Rom. cap. 8. *Non ſunt condigna paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, qua revelabitur in nobis* Si ergo urinatores in aquas ſe promptè conjiciunt, & gladiatores verbera contemnunt, & milites pericula alacri animo ſubeunt; bajuli opera læti portant, ut vilem mercedem & præmium conſequantur; ſi Jacobo Patriarchæ videbantur dies pauci præ amoris multitudine erga Rachel; quidni multò magis Chriſtianus omnes adverſitates libenter ſuſtineat amore & ſpe tanti præmii, quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis deſcendit? ſic Chriſtus propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit Crucem. Sic S. Stephanus intendens in cælum, vidi cælos apertos. Sic Chriſtus Apoſtolos excitavit *Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis*, Matth. 5. Sic S. Franciſcum in gravi dolore oculorum animavit, dum dixit: *Franciſca, ſi tota terra eſſet aurum, & mare ac flumina & fontes eſſent baſamum, & omnes montes, collèſq; ac lapides eſſent gemma: & tibi alius theſaurus, longè hiſ præſioſior daretur pro infirmitate, an non gauderes? ecce hic theſaurus eſt vita æterna, quæ tibi repoſui. Et ex nunc te inveſtio? & iſta infirmitas & afflictio tua eſt arca illius beati theſauri.* Spec. Ex. V. *Glor. cœl. ex 8.* Diabolus quoque aliquando falluſ eſt, ſe libenter omnia tormenta damnatorum uſque ad extremum Judiciæ diem toleraturum, ſi unico momento Deum intueri liceret. quid non tolerandum æternum videatur, ſicut ergo

vadantes flumen, sursum oculos erigunt, nè titubantes prolabantur; ità nè inter tribulationes labamur, consultum est, ut ad cœlum oculos mentis erigamus, nam, ut S. Isidorus ait: *Qui futura vitæ præmia diligenter recogitat, præsentis vitæ mala æquanimiter portat.*

6.

Moneat afflictum, quòd nemo sit in hoc mundo sine afflictione, nam, uti Job. c. 14. ait: *Homo natus de muliere brevi vivens tempore, repletur multis miseriis.* ergo satius est pati propter Deum, ut hac ratione satisfaciamus pro peccatis, lætius feramus tribulationem, & præmium in altera vita accipiamus, quàm ut per impatientiam nobis faciamus crucem majorem, & graves in altera vitæ pœnas accersamus, jacturamque summæ mercedis faciamus. Quam doctrinam antiqui pulchro hoc apologo explicabant. *Hinnulus*, inquebant, *sylvester à lupis agitatus ad oves confugerat; & quas cum videret in pace degere, ait: Hic deinceps vitam meam pacificè transigam. Paulò post tamen adsunt Sacerdotes, & agnos aliquos abducunt. Quos cum hinnulus ad immolandum trahi audisset, cum suspirio exclamavit: Heu mihi, ut video, nullus locus à persecutione immunis est; sed tamen omnibus perspectis, melius est hic manere, & in obsequium Dei pati, quàm in escam cedere luporum.* Sic et ego etiam omnes justi & prudentes Christiani discunt, quos hinnulus iste significat.

7.

Jubeat afflictum meminisse, quoties infernum vel purgatorium meruerit. Sic enim omnia levius tolerabit. Quis enim latro gravissima tormenta promeritus, non cum gaudio acciperet colaphum, si tota pœna in hanc converteretur, & præterea ingens pro eo fortiter exantlato præmium offerretur? Ecce omnia tormenta hujus mundi comparata cum gehenna nec colapho quidem comparari possent; & tamen erit, qui his longè mitiora & minorâ ferre recuset, maximè cum in præmium ipsa beatitudo promittatur? S. Franciscus Borgia omnia hospitia sibi optimè præparabat, quia cognitionem sui & inferni præmiserat. Præmittat & hos duos prodromos afflictus ad omnes tribulationes, & omnes perquam leves efficiet.

8.

Demonstret frustranem esse mœrorem ad malum leniendum, nam ut eleganter S. Chrysostomus ait homil. 5. ad populum: *Tristitia ob id nobis data est, non ut in morte, aut aliare doleamus, sed ut doleamus peccatum, quasi morbi illius remedium, sicut ergo remedia*

dium lippitudinis illam tollit, non altos morbos; sic tristitia peccatum tollit, non alias aegritudines v. g. pecuniâ quis mulctatus est, doluit, non emendauit: filium amisit, doluit, non resuscitauit mortuum: contumeliis affectus est? non revocauit contumeliam: infirmatur, dolet; morbum non aufert, sed auget, sed peccat quis: tristatus est, peccata deleuit, ergo tristitia tantum facta est propter peccatum: à quo nata est: idè ut tinea ipsam corrodit & absumit. Porro ut tristitiam hanc tantò facilius fuget, iubeat afflicto sic discutere: vel malum est futurum, vel præteritum, vel præsens, si futurum, cur miser es ante tempus? si præteritum, cur doles, quod infectum facere non potes? si præsens ergo id solum curandum est, ut media, quæ leuiorem faciant mali tolerantiam, procures, inter hæc autem potissimum est, si propter Deum patienter id feras: sic enim 1. DEUS citius auferet malum, si cut Pater citius cessat à verberibus, si filium sese subicere & agnoscere culpam advertat. 2. Spes præmii & honor indè resultans roborabit. 3. Societas Christi animos addet, &c.

9.

Suadeat, ut consilium illud S. Bernardi sequatur: *Si insurgant venti temptationum, si incurras scopulos tribulationum? respice stellam, voca Mariam: in periculis, in angustiis, in rebus dubiis Mariam invoca, Mariam cogita, non recedat ab ore, non discedat à corda.* Hom. 2. in Missus est.

§. 9.

Quomodo consolandi sint ii, quibus amicus, vel parens, vel filius est mortuus.

I.

His potissimum Sacerdos persuadere conerur, nullam ipsos causam tristitiæ habere, siue Deum, siue defunctum, siue seipsum attendant. Nam 1. si ad Deum attendant, ille repetit, quod suum erat: si ergò, cum depositarius repetit depositum suum, volentes reddimus, cur, si Pater cœlestis repetit amicum, quem nobis ad tempus concessit, doleamus & queramur? Prætereà, si boni Christiani sumus, nihil aliud velle debemus, quàm quod vult Deus; si ergo ille voluerit defunctum nobis auferre, quidni & nos velimus? Cur ergo non exclamamus cum S. Hieronymo, [ad Paulam de obitu Blefillæ,] *Bonus est Deus; & omnia, quæ bonus facit, bona sint, necesse est. Mariti orbitas irrogatur, plāgo, quod accidit, sed quia sic placet Domino, a quo animo sustinebo. Vnicus raptus est filius*

*durum quidem sed tolerabile, quia sustulit illo, qui dederat. 2. Si ipse defunctus attendatur; vel bonus is fuit, & bene defunctus est, vel malus fuit, & malè obiit: Si bene, lætandum potius est, quam tristandum; nam ut S. Chrylostomus Hom. 23. in Matth. ait: *Illum abiisse in prata florentia cum putes, in gentes cur adversum te suscitatis fluctus tempestatis? hic autè fluctus presentis vita pernavigavit. Si ad imperandum, regnandumq; hoc caduco mortaliq; regno filius tuus abiisset, nolles eum inde redire, ut ipsū videres: nunc vero cum ad meliora, maioraque regna processerit parvi temporis absentiam ferre non poteris? Noli ergo plorare; red didisti enim depositum, quod tibi creditum erat. Præterea, si tu cum amantissimo amico in carcere constitutus esses; & illi à Rege gratia fieret, atque ex carcere in aulam transferretur, ut ibi continuis deliciis frueretur: an tu doleres, vellesque eum in carcere retinere? minimè profectò, si verus amicus esses. Ecce Deus amicum tuum ex carcere corporis eduxit ad gaudia cœlestia: & tu eum ab his impedire velles? si vero malus, dolendum iterum non est; quia peior evasisset: si diutius vixisset, atque adeò majorem pœnam incurrisset: quod Deus prævidens rapuit illum: Unde Tertullianus cap. 6. de patientia. *Christum ledimus, inquit cum evocatos quosque ab illo, quasi miserandos non æquanimiter accipimus. Certè Deus & Beati non minus amicum tuum, quàm tu; & tamen illi etiam in tali casu constitutum non lugent, sed potius divinæ justitiæ & voluntati acquiescunt? neque tu etiam, si aliquando veneris eò, aliter facies. cur ergo non jam quoque facere possis, & facias, quod ibi quondam facturus es? Si seiplos afflicti attendant, nec dum habent causas dolendi; nam loco amici hujus aut filii, ipsum Deum habent, qui ipsos solari vel adjuvare possit, ergo meritò illi dici potest, quod Reg. cap. I. Elcana Annæ uxori dixit: *Anna cur fles? & quare non comedis? & quam ob rem affligitur cor tuum? nunquid non ego melior tibi sum, quàm decem filii?* Nimirum vanum auxilium & solatium illis subtraxit Deus, ut in illo tanquam fonte sinceriora quærant, cur ergo tam salutari consilio non acquiescant? Jubeat item meminisse, quantarum curarum causa fuerit defunctus; quantum impedimentum in divino servitio: hoc certè agnovit Melania Junior, de qua S. Hieronymus scribit: quod calente adhuc mariti corpusculo & nec dum humato, duos simul petdidit filios: quo tamen in casu lachrymam non fudit, sed stetit immobilis, & ad Christi pedes devoluta quasi ipsum teneret, artisit, & dixit: *Expeditiùs tibi nunc servitura sum Domine, qui tanto me onere liberasti. Tandem ostendat, cum spes sit, defunctum talem in cœlestem aulam receptum****

receptum esse, gratulari ipsos debere, quòd ibi tantum amicum habeant, qui & velit & possit plurimum ipsorum commoda promovere.

2.

Prodeit aliqua exempla afferre eorum, qui mortem amicorum foris animo tulere; quale ante omnia alia est exemplum beatissime Virginis, S. Jobi, matris Macchabæorum, S. Felicitatis, & S. Symphorose, quæ septem filios martyrio affici coram spectavit; Mauriti, qui ad singulos ictus, quibus filii interimebantur, exclamavit: *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.*

3.

Revocet in memoriam, quòd talibus amicis caruerint sine dolore, antequam ii nati essent; cur ergo non etiam nunc carere possint, cum ii amplius non existunt? Imò in cœlis magno gaudio expectant ipsos, & ipsorum patrocinium suscipiunt.

§. 10.

Quomodo consolandi ii, qui temporalium rerum jacturam passi sunt.

1.

Illis bene ostendere conetur, quòd Deus, id quod suum erat, repetiv erit, horreturque adeò, ut cum S. Jobo cap. 1. dicant: *Dominus dedit, Dominus abstulit: sit nomen Domini benedictum.*

2.

Ostendat, hanc jacturam esse signum dilectionis divinæ & prædestinationis ad gloriam; nam ut vinitor putat vites, quas diligit; & qui avem amat, & retinere desiderat, alas ei amputat; & mater filio cultrum subtrahit, ne semetipsum lædat, & Dominus ligna subtrahit, ne domus omnino comburatur: Ità Deus iis, quos amat, temporalia subtrahit bona.

3.

Declarer illis, quàm misericorditer cum illis agat Deus per hanc jacturam puniendo; quæ enim adultera non clementer secum agi existimet, si maritus tantum adulterum auferat, & simul promittat, se, si illa patienter ferat hanc ablationem, non modò in gratiam eam recepturum, sed ingentibus etiam donis ditaturum? hoc autem facit Deus, divitias ab anima, cum quibus spirituale adulterium commiserat, auferendo. Si ergo nulla adultera in adulterio deprehensa, dicere audeat marito: relinque mihi adulterum, ut pergam cum eo jus tuum lædere, quomodo anima divitias ablatas reperere à Deo audebit?

4.

Demonstret ingens illis beneficium esse collatum per divitiarum ablationem; si enim divitiæ sunt spinæ suffocantes semen verbi divini, si sunt laqueus diaboli trahens in sempiternam mortem, si sunt cancer ad vitalia animæ serpens, & mortem causans spiritualem; si sunt lapis animam pondere curarum & peccati opprimens: quidni magnum sibi beneficium collatum existimabit, à quo hi laquei & spinæ ablatæ sunt, cui cancer iste sinè scissione ademptus est?

5.

Hortetur, ut oculos convertant ad veras divitias, scilicet ad virtutes & bona opera; itè ad cœlestia gaudia, quæ ipsis in vitis auferri non possunt, uti nec ipsè Deus, sic certè leviter ferent jacituram temporalium exemplo primorum Christianorum, ad quos S. Paulus Hebr. c. 10. scribit: *Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscetes vos habere meliorem & manentem substantiam.* Quis non libenter agrum suum grandine destrui sineret, si grando autea esset? talis autem grando est tribulatio, quia per illam regnum cœlorum emimus. Jubeat ergo meminisse illorum S. Davidis verborum: *Euntes ibant & flebant mittentes semina sua* (offerentes pecunias, quæ ipsis vel à magistratu, vel ab hoste auferbantur) *venientes autem venient cum exultatione portant manipulos suos.*

6.

Denique jubeat sperare, quòd, sicut Dominus Jobo duplicia restituit, ità & ipsis possit, & verò etiam velit [si ita ipsis utile fore videbit] duplicia restituere, certè necessaria non negabit, neque enim ad solos Apostolos & Religiosos, sed omnes alios, qui cum patientia & charitate dimiserint bona sua, pertinet illa Domini promissio: *Omnis, qui reliquerit domum aut agrum, &c. propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam aternam possidebit.* Matt. 19. Audiant ergo S. Augustinum dicentem in Psalmum. 34. *Illum quare, qui deesse non potest. Subtrahuntur, qua dedit, nunquid subtrahitur, qui dedit?*

§. 2.

Quomodo consolandi sint, qui detrimentum famæ vel honoris passi sunt.

I.

ANte omnia alia jubeat Sacerdos, ut tales Christi exemplum proponant & quasi dicentem audiant: *Si Dominum Beelzebub vocaverunt,*

vocauerunt, quantò magis domesticos ejus? Matth. 10 Dicant itaque: Ego quidem justè hæc patior, Dominus autem fecit? Lucæ 23. Imò confiteri jubeat, quàm multi ipsum etiam Deum blasphemant, debitumque ei honorem negent: sicuti ergo Deus nihil propterea turbatur & dolet, ita nec ipsi, qui injuriam passi sunt, tristari debent.

2.

Hortetur, ut meminerint illam injuriam aut verba contumeliosa à Deo exisse, & permissa esse; dicant ergo animæ suæ vindictam spiranti: Dominus præcepit ei, ut malediceret mihi, & quis est, quò contradicat? obmutui, quia tu fecisti.

3.

Persuadeat illis, tantum & talem esse quemq; qualis & quantus est in oculis Dei, parum ergo curandum esse, quidquid de illo sentiant homines: neque enim propterea æger esse quis incipit, si alii ægrum dicant, neque Sol splendorem suum amittit, si aliqui obscurum eum esse asserunt; neque propterea, quòd aliqui asinum, leonem, capram vocent, talis erit. Verbo si cuncta contra aliquem dicerentur quæ fingi malitiosissimè possent, quid ipsi noceret, si omninò transire permitteret, nec plus, quàm festucam perpenderet? nunquid vel unum capillum extrahere possent? uti rectè Thomas Kempensis l. 3, c. 46. discurret.

4.

Hortetur, ut is, qui injuriam accepit, peccata sua & vilitatem inde exortam bene perpendat; ut verè nihilum se agnoscat: sic enim haud difficulter contemni & infirmari se sinet, quis enim ægte fert, si in nihilum verba contumeliosa jaciantur? quis indignatur, si de sterquilino, de stulto parum honorificè homines loquantur.

5.

Ostendat illi tantam esse dignitatem, si quis injurietur & contemnatur, ut erubescere potius deberet, quòd Deus ad talem dignitatem eum evehat, quid enim dignius, quid magis majestate plenum, quam ipsi Christo orbis Servatori similem fieri? quanto pere honoratum se crederet is, cui Rex vestem proprii filii sui dono mitteret, eamque induere juberet? hoc autem beneficium & honorem exhibet DEUS illi, quem contemni & injuriis affici finit.

6.

Ostendat, quàm nihil proficiat, mutuas injurias & convitia

reponendo. Id profectò eleganter hâc similitudine declaravit S. Chrystomus c. 5. in Epist. ad Thersal. *Convitiatus est quisquâ vituperavit? tu claude ostium: si enim illud aperueris, concutabis magis ventum hunc, non vides in adibus quòd, quando è regione directò dua janua opposita sunt, & status vehemens irruerit, si alteram claueris, nihil efficiat flatus, sed plurimum de illius robore praecidatur? Ità & hic dua sunt janua, ostium & os illius, qui te vituperat & probro afficit: Si tuum occluseris, & spirationem non dederis, omnem istum flatum extinguas; si verò aperueris, effranis reddetur. Dicat ergo, quisquis injuriam passus est: Posui ori meo custodiam: càm consisterez peccator adversum me, obmutui & humiliatus sum. & filii à bonis. Hoc enim silentio duo insuper commoda consequuntur. Primum est, quòd sic magis te vindicet de lædente; nam ut S. Ambrosius lib. 2. de offic. c. 3. ait: *Si taceas, si dissimules, solet dicere (convitiator) quid taces? loquere, si audes; sed non audes, mutus es, elinguem te feci. Si ergo taceas plus rumpitur; victum se reputat, illusum, posthabutum, ac irrisum. Si respondeas; superiorem se factum arbitratur, quia pacem invenit. Secundum est, quòd ipsa taciturnitate famam sibi hominis virtuosi faciat, quâ famâ non potest esse præstantior; sicut enim si dolium percussum, sonû edat ad minimum ictum, vacuum esse colligimus; si verò non resonet, plenum esse dicimus; ità plenos gratia & fortitudine existimamus esse, quos ad injurias tacere advertimus. Hinc Ecclesia de S. S. Martyribus canit: *Non murmur resonat, non quarimonia, sed corde tacito, mens bene conscia conservat patientiam.***

7.

Non parùm etiam proderit, eos, qui injuriam inferunt, confiterare quasi infantes, phræneticos, insanos, &c. quod medium S. Basilus hom. 10. de ira suggessit, dum dixit: *Si parvus puer te verbis contumeliosis peteret, occasionem tibi potius ridendi daret. Quòd si phrænesi captus, & sensu excidens verba vitæ incomposita & stulta minimèque vera dicat, misericordiâ potius, quàm odio dignus erit.* Hoc mediò usus est Christus, dum in Cruce dixit: *Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt.* Luc. 23. Eodem usus est & Seneca, hinc quibusdam sibi oblatrantibus dixit: *Moverer, si judicio hoc facerent; nunc morbo faciunt. Non de me loquuntur, sed de se.* Præterea linguâ alienâ loquenti [juxta commune adagium] obsurdendum est; atqui lingua convitians non est Christiana, sed Diabolica (nam ut bene advertit S. Hieronymus ad S. Eustochium: *Irasci hominis est, frantum iracundiâ imponere Christiani*) ergo tacendum est potius, quàm loquendum.

Declarat, si famam recuperare velit, patronum optimum eligendum esse, qui hoc officium præstet, neminem autem esse meliorem, & peritiorum DEO, utpote cui mille iuvandi artes suppetant, qui que plurimis documentis suam in hoc negotio dexteritatem probârit; suadeat ergo, ut illi afflictus cum silentio causam suam committat, audiatque S. Davidem monentem: *Revela Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet.* P sal. 36.

§ 12.

Quomodo cum captivis agendum.

DUæ sunt captivorum sortes Prima eorum, qui ob leviora delicta captivi tenentur. Secunda eorum, quibus, ultimum impendet supplicium: cum utriusque cautè & prudenter agendum erit, prout fusiùs docent varii libri huic in finem editi, maximè *der geistliche Trostbrunnen* Patris Georgii Vogleri, & similes, ex quibus sequentia in compendium sunt redacta.

De captivis primi generis.

I.

CUM Sacerdos audierit, aliquem in carcere captivum teneri: qui diutius ibi detinendus videatur, studeat illum primo quoque tempore visitare; utaturque tempore & occasione à DEO submissis: atque idè ante omnia enitatur, ut captivus talis agnoscat, hanc suam inclusionem esse flagellum divinæ justitiæ, paternâ manu in eum animadvertentis, & carcerem esse scholam & officinam plurium virtutum, in ea enim addiscitur & exercetur humilitas, resignatio in Dei voluntatem, Orationis studium, patientia, integritas conscientiæ, spes & fiducia in Deum ac Sanctos, & similes aliæ virtutes. Horretur ergo Sacerdos captivum, ut bonum se discipulum exemplo S. Josephi Patriarchæ exhibeat, mereaturque è carcere ad honores educi; curet item, ut justitiæ divinæ æquitatem humiliter agnoscens læpius exclamet: *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.* P sal. 118. Eum in finem exemplum S. Ephrem & Manassis Regis servire poterit.

2.

Doccat illum, tanti mali causam (uti & omnium aliorum) potissimam peccatum esse; uti enim è terra ascendit materia, ex qua tonitrua & fulmina homines percussentia generantur: ita in

cœlos quoque homines materiam iræ divinæ , scilicet peccata , mittunt, unde S. Chrysoſtomus; *auferamus, ait, malorum fontem, & omnia malorum ſiſtent fluenta.* Hortetur ergo captivum, ut velut obediens filius agnoſcat paternam charitatem , & carceris pœnam cum patientia & reſignatione accipiat ; ſic enim & Deum ad parcendum citius promovebit, & ſuam ipſe pœnam leuius tolerabit; nam, ut S. Gregorius lib. 10. mor. cap. 5. ait. *Quaſi aqua ignis extinguitur , cùm ſurgente furore animi ſua cuique ad mentem culpa revocatur. Et dolor flagelli temperatur, cùm culpa cognoſcitur; quia tantò quiſque ferramentum Medici patientius tolerat, quanto magis putridum eſſe conſpicit, quod ſecat.* Certè facilis erit conſolatio, ut idem Doctor ait, ſi inter flagella, quæ patimur, delicta, quæ fecimus, ad memoriam revocemus, Dicat ergo Sacerdos captivo : *Quod meritò pateris, patienter ferre memento.*

3.

Suadeat captivo, ut, quo facilius ferat captivitatem, in carcerem præmittat duos nuncios : cognitionem ſcilicet purgatorii & inferni, quorum utrumque per peccatum ſuum meritis fuerat ; neque dubitare jubeat, quin levis quantacunque carceris moleſtia ſit futura. Ità S. Chryſtoſtomus promiſit, dum dixit : *Si terribile aliquid videris, cogita gehennam, & illud deridebis.* Certè Monachus quidam, qui infernum viderat, ultrò ſe per duodecim annos incluſit, nullius admittens colloquium , donec tempus moriendi advenerat; uti Jo. Majoria Spec. Ex. diſt. 2. ex 246. refert.

4.

Revocet illi in memoriam commune illud proverbium: *Anima magis eſt, ubi amat, quàm ubi animat* : hortetur ergo illum , ut & ipſe in paradifum mente deambulet ; ſic enim carceris moleſtias non ſentiet.

5.

Sanctorum exempla, qui carceres cum gladio inhabitaverunt. Proponat videlicet S. Joſephi Patriarchæ, SS. Petri & Pauli, S. Joannis Baptiſtæ, &c. de quorum captivitate loquens S. Chryſtoſtomus Hom. 5. de pat. Job. ait : *Si mihi quiſpiam dixiſſet, elige, utrum velis eſſe Angelus Petrum ſolvens, an Petrus vinculus? Petrus utriſque eſſe maluiſſem. Majus hoc vinculorum donum eſt, quàm ſolem ſiſtere, aut mundum movere, aut dominari demonibus , eoſque expellere.* Neque obſtat, quòd hi non propter ſcelera incluſi fuerint ; nam qui illis carcer honorificus fuit propter DEI amorem , is illis honorem afferre ſimilem poterit per juſticiam & humilitatem. Et præterea quòd carceri huic ad martyrium deſt,

deest, ipsa voluntas desiderio suo supplere potest. Atque hanc ipsam ob causam suadendum ipsi est, ut vel maturè contritionem eliciat, vel etiam omnino Confessionem faciat [si capite non periclitetur] nè per peccatum mortale obicem satisfactioni, meritisque ponat.

6.

Magnopere curet, ut talis captivus otiosus non sit; sic enim tristibus & nocivis cogitationibus, tentationibusque aperitur aditus. Itaque suadeat frequentem rosarii, aliarumque precum recitationem, subministret illi imaginem piam, numisma habens indulgentias, commendet ei studium in animas purgatorii; & alias similes devociones. Quandoque etiam prodesset, talem captivum opere manuali occupare, sunt enim plerumque homines rudes, non assueti occupationibus mentalibus vel librariis; si tamen legere nòrunt, utiliter illis liber aliquis spiritualis v. g. vita Christi aut Sanctorum, de æternitate, de morte, de patientia, &c. offerretur legendus.

7.

Si potest, allaboret, ut etiam opera misericordiæ corporalia circa hos non intermittat, succurrendo emendicatâ elemosynâ, &c. Sic enim & reum sibi devinciet, & alius pulchrum æmulationis exemplum relinquet, atque ab ipso Deo felicem conatibus suis successum impetrabit.

De damnatis ad mortem.

1.

ANte sententiam, visendi erunt frequenter, cum plerumque variis tentationibus agitentur; & ex altera parte pluribus criminum vinculis impliciti, rudesque rerum piarum, & sæpè etiam obstinati sint. Proderit ergo prius totum statum rei cognoscere, & tum seriam pœnitentiam disponere.

2.

Curet, ut ob suum Zelum, aptas datas doctrinas, exempla vitæ, &c. habeatur à Reo in magno honore, ut tantò postea facilius ei se aperiat, si enim ignotus accedat, timendum est, nè minus feliciter negotium succedat, & Confessarium talem Reus semper suspectum habeat.

3.

Ante laram sententiam non expedit ejus audire Confessionem,

nem,

nem, ne timore supplicij peccatum reticeat. Hortetur tamen intetea Sacerdos ad recitationem Rosarii, aut aliarum precum, subministret pios libellos, suadeat præparationem ad Confessionem generalem; doceat, quâ ratione se manè & vesperi Deo commendare debeat; quomodo saltem animo adesse divino Sacrificio, quâ ratione in voluntatem Dei se resignare, quomodo animarum purgatorii meminisse, & consideratione vel cœlestium gaudiorum, vel inferorum cruciatuum se solari possit.

4.

Non recipiat in se vitæ servandæ aut supplicij remittendi patrocini-um, quia sic Reum non posset tam commodè disponere ad feriam pœnitentiam, accuratamque Confessionem: semper enim reus haberet spem vitæ à Confessario obriundæ: quòd si hæc spe cadat, abalienabitur ab eodem, utpote qui causam suam non bene egerit. Poterit tamen in genere promittere, se nihil omitturum, quod in illius commodum cedere possit: quia tamen Justitiæ cursus suus relinquendus, & Magistratus tum propter obligationem quam habet scelera puniendi, tum propter maturam considerationem, quam in hujusmodi causis adhibet, non facile mutant sententiam, ideo suadete se dicat, ut in divinam voluntatem se penitus resignet, & quòd prævisa tela minùs feriant, ad quamcunque sententiam de manu Judicis non aliter atque de manu ipsius Dei accipiendam se præparet.

5.

Adhortetur illum sedulò, ut hoc tempore à Deo in subsidium animæ concessio utatur ferò, sæpius eliciat actum contritionis (quem in finem, si rudis sit Reus, proderit conceptis verbis præire, aut quætere ex ipso, num doleat de peccatis, eò, quòd Deum velut summum bonum super omnia à se dilectum tam graviter offenderit) imitetur SS. pœnitentes, ut latronem in Cruce, sanctam Mariam Magdalenam, &c. quorum historias proderit recensere; suadeat in super, ut Reus incommoda, quæ justitia injungit, Deo offerat pro peccatis suis, Christi doloribus uniat, pro animabus purgantibus pœnas suas, aut certè pro propriis peccatis offerat.

1.

Cum hoc in articulo versetur cardo salutis, Sacerdos Deum sibi & Reo placare, omni, quo potest, modo studeat, orationibus, pœnitentiis & subsidio spirituali ab aliis etiam expetito.

2.

Ante omnia disponat Reum ad sententiam justitiæ æquo animo suscipiendam; ipse verò Reo non significet sententiam, sed per ministros justitiæ significari curet; ex quibus, ubi eam intellexerit, tum primum conetur eum potentibus argumentis ad patientiam & resignationem excitare: inter quæ argumenta primum jure merito locum habet Christi patientis exemplum; quod proinde assidue ipsi ob oculos ponendum est, per quæ illud omnes tentationes, quæ, sive ex genere, sive causa, sive aliis circumstantiis mortis decretæ oriuntur solvendæ. Proximum ab hoc locum habet Sanctorum exemplum, maximè eorum, qui simili genere mortis obierunt, aut qui imbecillitatem sexûs, fortitudinis suâ superârunt: horum ergo velut agrum objeiendum est Rei animo, simulque illa S. Augustino olim facta admonitio adjicienda: potuerunt isti & istæ, & tu non poteris? Vehementer etiam ad leniendum Rei dolorem prodest, si singularis Dei erga ipsum bonitas clarè demonstretur, quâ ei gratiam fecit, quam Mauritius Imperator olim pro speciali beneficio habuit [dum scilicet illi optio facta est, commissum scelus in hac aut altera vita luendi] & multis millibus hominum sceleratorum Deus non concessit, ut pote quos miserâ & improvisâ morte in sceleribus obire permisit. Hortetur ergo, ut pro tanto favore non tam verbis, quam ipso opere gratum sese exhibere conetur Reus, atque ad mortem fortiter subeundam tantò accuratiùs se disponere studeat, quantum plura & efficaciora ipsi media Deus ad hunc finem concessit, puta plenum rationis usum, carentiam dolorum corporis, præsentiam & adhortationem continuam Sacerdotis, præscientiam horæ mortis, agonis brevitatem, & similia, quæ proinde paulò clariùs ei explicanda sunt. Tandem plurimum conducet, graviter explicare, quàm terribilem sententiam, coram quanta multitudine audite; quàm gravia, eaque æterna tormenta sustinere debeant damnati, quæ & ipse pro meritis quidem fuisset, sed nunc in mitiorem mutata est pœnam. Fortiter ergo sustineat illam, gratiasque Deo agat, quòd tam clementer cum illo procedat; exclamet proinde cum S. Augustino, *Domine hic ire, hic fere, modò parce* in æternum. *Non sunt condigna passiones hujus temporis ad damnatorum pœnam, quæ revelata est nobis.* Rom. 8.

3.

Ante omnia, Confessionis & Eucharistiæ Sacramenta ritè suscipienda erunt. Pro Confessione autè hæc notanda sunt ex Laymano lib 8. Tract. 6. c. 5. *Primum*. secundum probabiliorem sententiã Reum non esse obligatum ad manifestandum crimen morte vel mutilatione dignum, si intelligat, illud plenè probari non posse. *Secundum*, post latam à iudice sententiam desinere in Reo obligationem confitendi criminis, quod antè, quamvis injustè, negarat, quia finito iudicio, finitur etiam obligatio Rei. *Tertium* est, Reum ad vitanda gravia tormenta posse sine peccato crimè etiam capitale sibi imponere; quia vita non est digna, ut tantò dolore servari debeat; imo posse etiam jurare æqui vocando, docent teste Diana p. 3. tr. 5. ref. 7. communiter Doctores cum Navar. hinc absolvi potest. *Quartum*, si notetur eū in tortura, vel aliàs detulisse innocentem, obligari ipsum debere ad restitutionem famæ, maximè, si innocentibus delatis impenderet periculū vitæ. *Quintum* est, ipsam mortem Reo in pœnam scelerum commissorum solere imponi, unde levis ipsis pœnitentiã à Confessatio imponi potest. *Sextum* est, enitendum esse Sacerdoti, ut si Reus odium aliquod in iudicem, aut partem adversam, aut testem habeat, id omne ex animo eiusdem evellere studeat.

4.

Si confessarius satis manifestè intelligat. damnatum esse innocentem, ordinariè tacere debet, nec monere Judicem ob tres causas. *Prima* est, quia communiter frustra monebit; cum Judex secundum allegata procedat. *Secunda* est, si innotescat semel, tali modo Reum esse liberatum, timendum erit, nè alii sacrilegè crimen in Confessione celent ob similem spem mortis evadendæ. *Tertia* est, quia, si plurium Reorum Confessiones audiens dicat, hunc vel illum esse innocentem, de reliquis verò taceat, Judex colliget, reliquos esse reos, & crimen esse confessos.

5.

Reo per Confessionem expiato, & SS. Corpore Domini refecto præter Confessariū & ejus socium non expedit plures cum eo conversari, ipsi verò de nulla re alia loquantur, nisi quæ ad salutè pertinet, omnem sermonem de amicis, parentibus, &c præscindentes.

6.

Ultra duas horas colloquium non protrahatur, ut quies utrique detur ad respirandum; consulendum tamen hæc in re ipsius Rei voluntati & necessitati, qui si exoptet tale colloquium produci, parendum erit. Ut verò fastidium caveatur, proderit cum eodem nunc de rebus piis loqui, nunc recitare Rosarium, aut Litanijs, aut alias

alias preces, nunc familiariter admonere, ut quiescat, se interim dicturum horas, & se in suis orationibus fore ejusdem memorem: nunc, Reo, quasi dissimulato, cum adstantibus de rebus sacris loquatur, recenseat accommodatas temporis historias, maximè de aliquibus Reis generosâ morte defunctis.

7.

Ultimâ nocte imminente admonabit Reum, ut dormiat; nè timor mortis imminens hominem nimis debilitet, & indispositum reddat diei sequentis necessariis admonitionibus, & imparem doloribus exantlandis. Expediit autem dormienti adesse quendam, qui, si necesse sit, consolari queat, quia tunc magis crescunt tentationes & desolationes.

8.

Illucescente fatali die, prima sit cura Sacerdoti, ut formato S. Crucis signo, & invocato in vota DEO, eidem dies illa offeratur intentione optimâ, uniatur diei, quo Christus passus est, imploretur auxilium Sanctorum, præsertim Patronorum; & illius, cuius nomen gerit Reus. Detur opera, ut confiteatur iterum, lucreretur indulgentias, conformetur voluntas cum divina, & alia exerceantur pietatis opera usque dum carcere educatur, solatio erit magno, si indicetur pro ejus felici morte jam litatum Deo; pro anima verò denuò litandum. Spondeat quoque Sacerdos, se rogaturum plures, maximè verò Spectatores post supplicium sumptum, ut pro eo preces & fortè etiam indulgentias aliquas (maximè menstruæ Communionis, ubi earum facultas est) offerre dignentur.

9.

Caveat, nè quidquam ad festinandam mortem proferat; imò interrogatus à satellitibus vel aliis, an omnia sint absoluta? respondeat, sui muneris esse, cum Reo de animæ salute agere, reliqua sui fori aut iudicii non esse. Secundùm Vasquez tamen irregularitatem homicidii publici non incurrunt personæ privatæ, sed tantum ministri iustitiæ.

10.

Curet, ut, cum educitur Reus, ejusque scelera publicantur; item, cum ducitur ad locum supplicii atque ad eum pervenitur, semper habeat preces commodas, quales peti possunt ex *Trostbrunn*. P. Vogleri & aliis, quamvis valde suaferim, ut orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam cum Symbolo Apostolorum frequenter recitando præeat, & subinde convenientes actus variarum virtutum immisceat sæpè etiam SS. Passionis mentionem faciat, atque in memoriam revocet, quomodo Chri-

stus raptus fuerit ad tribunalia,eductus, crucifixus, &c. suasque actiones uniat illius actionibus.

11.

Cum fertur sententia decretoria, hortetur Reum, ut eam cum humilitate & resignatione magna, de justissima Dei manu accipiat, rogetque Deum ardentibus suspiriis & verbis ferventibus, ut intuitu huius feralis sententiae dignetur eum a sententia mortis aeternae liberare.

12.

Cum Reus ad mortem pergat, summopere curandum est, ne oculis huc illuc vagetur, obvios salutet, aut alloquatur, maxime amicos aut consanguineos; sed totis viribus in unam animae salutem incumbat. Si transeundum sit prope templum vel Crucem, juvabit Christum vel sacram aedem inclinato capite, aut forsitan etiam flexo poplite venerari, & opem gratiae divinae exposcere.

13.

Proderit in tam funesto itinere orare continuè: quod ut fiat suavius, nunc è libello preces recitentur, nunc è memoria prout affectus dictaverit, actus virtutum ejiciantur, praesertim Contritionis, Fidei, Spei, resignationis, invocationis, &c. Saepè tamē clamare non expedit, quia non rarò magis turbatur animus Rei, & quondam horrore percellunt vociferationes huiusmodi. Curet, ut manibus teneat Crucem, circumligatum si Rosarium, si quidem manus post tergus non sint revinctae, tum enim ipse Crucem ferat, & saepius offerat deosculandam.

14.

Cum in conspectum loci fatalis venerit, conetur Reo adimere horrorem, vel minuere certè. Proderit exemplum S. Andreae in memoriam revocare, & explicare, quo animo Christus montem Calvariae conscenderit. Juvabit etiam frequenter tum repetere voces illas: *Fiat voluntas tua, sicut in caelo & in terra, Domine, non quod ego volo, sed quod tu, Domine, hic ure, hic seca? modo parcas in aeternum. Etiam si occideris me, in eo sperabo.*

15.

In ipso loco denuo & magno cum affectu interroget, num animum aliquid cruciet, vel remordeat conscientiam; num iterum confiteri velit, an aliã quapiam tentatione impugnetur; Adhorte- tur exquisitis verbis ad luctam ultimam, quã si victor evadat, triumphaturus sit in aeternum. Iterum quaerat, num omnibus ignoverit: ingeminentur actus contritionis, resignationis, virtutum Theologicarum; offeratur osculum Crucis, & ejusdem ad pectus amorosa appressio.

3, Si qui Reo sunt sanguine vel cognatione juncti, opus erit magna charitatis, eos in visere, solari, & significare quàm Christiani obierit cognatus, admonere, ut animæ illius meminerint, curent egi Sacra, & aliis Christianæ charitatis operibus juvent.

ADDITAMENTUM.

Ex eodem Opusculo R. P. Tobia Lohner.

Quomodo peste grassante Sacerdos gerere se debeat.

I.

NO verit obligatum se esse ex justitia, manere apud suos Parochianos, nisi alium sibi substituat: imo etiam teneri, loca infecta adire ad Sacramenta administranda iis in casibus, in quibus periculum animæ incurrunt Parochiani curæ illius commissi: quales casus ferè sunt sequentes. *Primus*, si infans natus esset, qui neminem haberet, à quo baptizari posset: si enim alius (etiam Laicus tantum) adesset, non deberet se Sacerdos eum damnototius Communitatis in apertum periculum conjicere, sed plurimum auxilio reservare. *Secundus* est, si peste infestus ita rudis sit, ut merito Jubitari possit, num Contritionem de peccatis perfectam eliciturus sit, tum enim tenetur ad confessionem ægri audiendam, nisi probabile sit, illum (sive quia paulò ante, seu ante paucos dies confessus est, sive, quia aliàs timoratae conscientia fuit) nulli peccato mortali obnoxium esse. Potest tamen in tali casu, si vel plures essent in eodem cubiculo, ut commodè unus sine altero audiri non posset, vel certè periculum contagionis immineret, ægrum absolvere, si unicum peccatum vel mortale, vel veniale expressisset. *Tertius* est, si æger facultate loquendi destitutus, & de quo dubium esse posset, num in statu gratiæ sit, confiteri non posset, sed communicare tamen; tum enim tenetur Sacerdos ei SS. Eucharistiam porrigere, tanquam probabile medium gratiæ in tali casu obtinenda. In qua administratione non potest SS. Eucharistiam in mensa ponere, ut ipse æger eam assumat; vel in orbe, aut patina illam offerre, sed ordinatio modo porrigere debet. *Quartus* est, si æger ratione destitutus, & neque confessus, neque SS. Eucharistiâ refectus, probabiliter tamen in statu gratiæ esse crederetur: tum enim juxta Tannerum, Filiutium, Granadum, Dianam, Præpositum tenetur etiam cum vitæ periculo Sacramentū hoc illi administrare (licet Hurtado apud Dianam contrarium sentiat) nisi ex morte Sa-

cerdos

cerdotis certum & grave periculum toti Communitati immineret; tunc enim privatim hujus ægri commodum communi bono Communitatis postponendum esset.

2.

Noverit suas partes etiam esse pro Concione populum de sequentibus admonere. *Primò*, ut quilibet sibi persuadeat, se esse in manifesto periculo mortis, atque adeò per Sacramenta piè suscepta maturè sibi prospiciat. *Secundò*, ut, cum pestis communiter à Deo propter peccata immittatur, quisque tum pro se, tum pro tota Communitate Deum placare studeat, & convenientibus mediis justissimam hanc Dei iram averteret. *Tertiò*, ut ii, qui peste correpti sunt, intra domos suas sese contineant, nè alios etiam inficiant, sed & ii, qui sani sunt, non temerè cum infectis agant. & in periculum se conjiciant. *Quartò*, ut omnes, qui in templo consistunt, os non versus Sacerdotem, sed versus tabulam convertant, aut imaginem confessionali appensam: neque tunc alii pœnitentes propius accedant, ut libetius Sacerdos & pœnitens cavere possint mutuam anhelum & respirationem, neque ab adstantibus audiantur. *Quintò*, ut, si vocaverint Sacerdotem ad ægrum, prius aperiant fenestras (nisi frigoris asperitas, aut nebulosus aër id impediatur) deinde igne ex odoriferis lignis, aut ramusculis excitato, aërem prius purgent. *Sextò*, ut, si ex una parte nullius peccati gravioris sibi conscius sint, ex altera verò parte cogitare possint, Sacerdotem contagione corripendum si Sacramenta illis distribuatur, sicque subsidium necessarium Communitati subtrahendum, abstinere amore proximi à petitione talium Sacramentorum, certoque sibi persuadeant, per hunc actum charitatis recuperatos eos, quod ex Sacramentorum susceptione alioqui obtinissent. *Septimò*, ut dum sani sunt, maturè se spiritualibus remediis contra pestem muniant. Præceteris efficaciora videntur ista: dolor sincerus de peccatis, opera pœnitentiæ; certæ preces ad B. Virginiem, S. Sebastianum, S. Catolum Borromæum, &c. maximè verò Litanie Lauretanæ, Rosarium, vel ipsa etiam Salutatio Angelica recitata multis profuit ad pestem averteendam. *Octavò*, juverit etiam ostendere, quam cautelam in cura ægrorum suscipienda adhibere, & quæ ordinariè media corporalia ab ipsis etiam plebeis & pauperibus hominibus adhiberi possint.

3.

Præter industrias spirituales supra recensitas, quibus utique Sacerdos se ante omnes alios munire debet, alia etiam media &

37 *Quomodo peste grassante*
industriæ sedulo ab ipso sunt adhibendæ, quæ quidem à prudentibus vitis sequentes plerumque habentur.

Prima est; ut summâ diligentiam curet, nè unquam ad infectos jejunos accedat: itaque convenit, ut maturè celebret, deia jusculum, vel vinum medicatum sumat, ex herba absynthii, scordii, cardui Benedicti, dictamni Cretici, corticibus citri exsiccati radicibus pimpinellæ; ex quibus sacculus vino impositus conficitur.

Secunda; ut infectos aditurus habeat vestem attritam; laneæ enim novæ, vel villosæ pelles plus periculi habent: interiores magis convenit esse ex corio, quàm laneas: omnes verò vestes postquam redierit, igne purgantur.

Tertia; ut manè aliquas partes corporis oleo scorpionum, vel alio alexipharmaco illinat; v. g. circa cor, sub axillis, retro auriculas, ac denique ipsos pulsus. In ipso accessu ad ægrotum extrema labia, nares, tempora, balsamo vel aceto ad hunc usum confecto, inungi debent.

Quarta est, ut antequam ad ægrum eatur, manus & facies aquâ laventur, cui permixtum sit acetum vel vinum, in quo aliqua herbæ odoriferæ macerata fuerint; quales sunt absynthium, salvia, rutha, melissa, Majoran, Hyssopus, artemisia, spicanardus, &c. eadem herbæ si circa locum ægri sparsæ sint, & subinde moveantur, & confricentur, mirè ærem infectum temperant. Idem præstat acetum aspersum subinde lecto ægri.

Quinta; ut, si infectus ad eum æger non sit, & regionis ac locorum consuetudo permittat, ad januam domus, vel aliquem locum patentiore eum deferri jubeat.

Sexta; curet, ut ante ingressum suum æger in lecto ita componatur, ut commodè consistere possit. Attendat insuper, nè æger multum se moveat in præsentia sua, aut lectum aperiat, aut in lecto hinc inde se moveat. Non minus ipse etiam Sacerdos ab omni contactu ægri absteat, ideoque nec manum salutandi gratiâ porrigat, neque pulsus ægri exploret, neque loca infecta & carbunculos contrectet, nec etiam curiosè cupiat aspicere, nè fortè inde horrorem concipiat.

Septima; sollicitè curandum est, ne Sacerdos ægri anhelitum excipiat; ex hoc enim facillime hauriri potest venenum. Itaque sequentes cautelas adhibeat. 1. Supra ægrum se non inclinet; si proinde lectus sit humilis, poterit vel super ligneum scabellum sedere, vel flexis genibus audire, sella

sella autem ex panno villolo omnino non est admittenda, pro-
 pter pilos in ipsa inclusos. 2. Autem ei non admoveat, sed
 potius ad vocem elatiorem ægrum hortetur. 3. Non ex adver-
 so ægri, sed potius ad latus vel à tergo consistat. 4. Inter
 ipsum & confitentem non procul ab ore candela accensa inter-
 cedat. Probantur maximè illæ candelæ, quæ majorem ignem
 foveant; aliqui Medici ad hunc ulum speciales confecerunt ex
 rebus odoriferis, quæ scilicet ignem foveant, & suffitum præ-
 stent. Apud ditiores proderit plures candelas circa lectum ac-
 censas habere. 5. Os & nares vel obvolvantur, vel sæpius tin-
 gantur strophiole intincto in aceto Bezoartico, vel alio Alexi-
 pharmaco.

Ottava; Confessionem ita audiat, ut essentialiter quidem
 nihil intermittat; à supervacaneis tamen absteineat, nè longior mo-
 ra sit necessaria. Quam ad rem juverit efficacia quædam dicta vel
 facta Sanctorum in promptu habere, quibus breviter & Contriti-
 onem in ægris, & patientiam ad tolerandum malum possit excita-
 re: quòd si necessitas Confessionis exigat longiorem moram, om-
 ninò juverit subinde acris purioris recipiendi gratiâ fenestram, vel
 alium patientiorem locum adire.

Nona; Quàmprimùm aliquâ pestilentiore autâ se inflatum sen-
 sent; statim sudorifero aliquo haustu, vel bolo, quales sunt ex
 theriaca, ovo aureo, vel bezoare sudorem eliciet; & cum sudore
 venenum propellet: quod etiam, cum nondum infectus est, quâvis
 minimum hebdomadâ est faciendum.

Decima; Cum nonnunquam contingat, ut infecti etiam ad
 templum confessionis gratiâ penetrent, pro majori securitate sem-
 per studeat Sacerdos penes se habere Amuleta, & aliis præservativis
 se munire; minimum verò tempora, os, nares inungat balsamo vel
 aceto, & perforatos nodulos penes se habeat, in quibus spongia
 aceto vel ex rutha vel oleo juniperi intincta sit, ut eorum odore
 spiritus subinde recreentur.

Vndecima, juverit, si Sacerdos animum prius corroboret,
 nè, si forsitan præter ipsius expectationem veniat infectus, subito
 & nimio terrore afficiatur, & periculum indè sibi creet. Ut
 verò tantò minus periculum mortis timeat, sæpè ob oculos sibi
 ponat præstantiam hujus charitatis; quàm ex eo facis colligere
 potest, quod talis mors ordinariè à Doctoribus Martyrio com-
 paratur.

Duodecima; postquam infectum aliquem audivit; consultum
 videtur, aliud quasi agendo à Confessionali domum secedere, & se

ad ignem ramusculis juniperi excitatum purgare, faciem aceto aquâ mixto lavare, auram liberam captare; quâ se & sibi, & aliis consulat. Si necessitas non urgeat, expedit idem Confessionale non repetere, donec populo dilapso sedes per ignem, vel asperzionem; aut lotionem aquæ ex rutha purgetur.

Tertiadecima; persona, quam constat esse infectam, moneatur, ut vel domum suam Confessarium vocet, vel eo tempore veniat, quo homines non sunt in templo: tunc enim extra Confessionale eam audire posset in tanta distantia, quæ moraliter caret periculo.

Quartadecima; deniq; peste cessante, & se per divinam gratiam servato, gratias Deo debitas habeat, eique humili animo omnia quæ egit, accepta referat, seque ad ulteriores casus præparet, offeratque.

AUCTARIII PARS TERTIA

RITUS ADMINISTRANDI
PRÆCIPUA SACRAMENTA, BENEDICTIO-
NES ITEM, ATQUE ALIA MUNIA
OBEUNDI.

PRÆMONITIO.

EXperientiâ certum est, Virum Apostolicum, Missionibus præsertim deditum, unius Ritualis defectu in functionibus suis obeundis non tarò præpediri posse. Quare nè & hoc subsidio Bibliothecam hanc nostram destitutam esse sinamus; Coronidis loco hic sub calicem Opusculi, præcipuos quosdam Ritus, quibus in administrandis Sacramentis, Benedictionibus, atque aliis muniis uti consuevit S. Mater Ecclesia, adnectere voluimus. Eâ tamen brevitate, ut quæ ejusmodi functionibus generaliter servanda sunt, eorum notitiâ præviam

Præviâ in Viro Apostolico supponamus, aut saltem eundem ad Rituale ipsum remittamus.

TITULUS I. DE SACRAMENTO BAPTISMI.

Ex Rituali Romano.

§. I.

Ritus, seu Ordo Baptismi parvulorum.

Omniâ opportunè preparatis, Sacerdos, suporpellicco, & stolâ violaceâ indutus, accedit ad limen Ecclesiæ; ubi foris expectant, qui infantem detulerunt. Tum incipit:

N Quid petis ab Ecclesiâ Dei? *Patrinus respondet:* Fidem. *Sacerdos:* Fides quid tibi præstat? *Patrinus respondet:* Vitam æternam. *Sacerdos:* Si igitur vis ad vitam ingredi, serua mandata: Diliiges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex tota mente tua; & proximum tuum sicut teipsum.

Deinde ter exsufflet leniter in faciem infantis, & dicat semel: Exi ab eo (vel ab ea) immunde spiritus, & da locum Spiritui Sancto Paraclyto. *Postea à pollice faciat signum Crucis in fronte & in pectore infantis, dicens:* Accipe signum Crucis tam in fronte † quam in corde, † sume Fidem cœlestium præceptorum, & talis esto moribus, ut templum Dei jam esse possis.

O R E M U S.

P Reces nostras, quæ sumus Domine, clementer exaudi; & hunc electum tuum N. Crucis Dominicæ impressione signarum perpetuâ virtute custodi, ut magnitudinis gloriæ tuæ rudimenta servans, per custodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam pervenire mereatur. Per Christum Dominum. Resp. Amen.

Deinde imponat manum super caput infantis, ac dicat.

O R E M U S.

O Mnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi respicere dignare super hunc famulum tuum N. quem ad rudimenta Fidei vocare dignatus es: omnem cæcitatem cordis ab eo expelle; disrumpe omnes laqueos satanæ, quibus fuerat colligatus; aperi ei Domine januam pietatis tuæ, ut signo sapientiæ tuæ imbutus, omnium cupiditatum fœtoribus careat, & ad suavem odorem præceptorum tuorum lætus tibi in Ecclesiâ tua de-

serviat & proficiat de die in diem, Per eundem Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Deinde Sacerdos benedicat salem: qui semel benedictus aliàs ad eundem usum deservire potest.

Exorcizo te creatura salis, in nomine DEI Patris omnipotentis & in charitate Domini nostri Jesu Christi & in virtute Spiritus sancti ; exorcizo te per Deum vivum & per Deum verum & per Deum sanctum & per Deum qui te ad tutelam humani generis procreavit , & populo venienti ad credulitatem per servos suos consecrari præcepit , ut in nomine sanctæ Trinitatis efficiaris salutare Sacramentum ad effugandum inimicum. Proinde rogamus te Domine Deus noster, ut hanc creaturam salis sanctificando sanctifices & benedicendo benedicas ut fiat omnibus accipientibus perfecta medicina, permanens in visceribus eorum , in nomine ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. Resp. Amen.

Deinde immittat modicum salis benedicti in os infantis , dicens: N. Accipe salem sapientiæ : propitiatio sit tibi in vitam æternam. Resp. Amen.

Sacerdos: Pax tecum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Deus Patrum nostrorum , Deus universæ conditor veritatis, te supplices exoramus, ut hunc famulum tuum N. respicere digneris propitius, & hoc primum pabulum salis gustantem , non diutius esurire permittas , quò minus cibo expleatur cœlesti ; quatenus sit semper spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomini serviens. Perduc eum Domine, quæsumus, ad novæ regenerationis lavacrum, ut cum fidelibus tuis, promissionum tuarum æterna præmia consequi mereatur : Per Christum Dominum nostrum, Resp. Amen.

Exorcizo te immunde spiritus in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti ut ex eas, & recedas ab hoc famulo Dei N. Ipse enim tibi imperat, maledicte damnate, qui pedibus super mare ambulavit, & Petro mergenti dexteram porrexit.

Ergo maledicte diabole recognosce sententiam tuam, & da honorem Deo vivo & vero, da honorem Jesu Christo Filio ejus, & Spiritui sancto , & recede ab hoc famulo Dei N. quia istum sibi Deus , & Dominus noster Jesus Christus ad suam sanctam gratiam, & benedictionem, fontemque Baptismatis vocare dignatus est,

Hic pollice in fronte signat infantem dicens: Et hoc signum sanctæ Crucis † quod nos fronti ejus damus, tu maledicte diabole nunquam audeas violare. Per eundem Christum Dominum nostrum, Resp. Amen.

Mox imponit manum super caput infantis, & dicit.

O R E M U S.

ÆTERNAM ac justissimam pietatem tuam deprecor. Domine sancte, Pater omnipotens æternæ Deus, auctor luminis & veritatis, super hunc famulum tuum N, ut digneris illum illuminare lumine intelligentiæ tuæ; munda eum, & sanctifica: da ei scientiam veram, ut dignus gratiâ Baptismi tui effectus, teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen

Postea Sacerdos imponit extremam partem stola, super infantem, & introducit eum in Ecclesiam dicens:

N, Ingredere in templum Dei, ut habeas partem cum Christo in vitam æternam, Resp. Amen.

Cum fuerint Ecclesiam ingressi, Sacerdos procedens ad fontem, cum susceptoribus conjunctim clarâ voce dicit:

Credo in Deum Patrem, & c. Pater noster, & c.

Ac deinde antequam accedat ad Baptisterium, dicat:

Exorcizo te omnis spiritus immunde in nomine Dei Patris omnipotentis, † & in nomine Jesu Christi Filii ejus, Domini, & Judicis nostri † & in virtute Spiritus sancti † ut discedas ab hoc plamate DEI N. quod Dominus noster ad templum sanctum suum vocare dignatus est, ut fiat templum Dei vivi & Spiritus sanctus habitet in eo. Per eundem Christum Dominum nostrum, qui venturus est judicare vivos & mortuos & sæculum per ignem. Resp. Amen.

Postea Sacerdos digito accipiat de saliva oris sui, & tangat aures & nares infantis, tangendo verò aurem dextram & sinistram dicat:

Ephpheta, quod est adaperite. Deinde tangat nares dicens: In odorem suavitatis. Tu autem effugate diabole, appropinquabis enim judicium Dei.

Postea interrogat baptizandum nominatim dicens:

N. Abrenuntias Satanæ? Respondet *Patrinus*: Abrenuncio.

Et omnibus opetibus ejus? Resp. Abrenuncio.

Et omnibus pompis ejus? R. Abrenuncio.

Deinde Sacerdos intingit pollicem in oleo Catechumenorum, & infantem ungit in pectore, & inter scapulas in modum Crucis dicens: Ego te linio † oleo salutis in Christo Jesu Domino nostro, ut habeas vitam æternam. Resp. Amen.

Hic deponit stolam violaceam; & sumit aliam albi coloris.

Subinde pollicem, & in unâ loca abstergit bombacio, vel re simili, & interrogat expresso nomine baptizandum Patrino respondente.

N. Credis in Deum Patrem omnipotentem, Creatorem cœli & terræ? Resp. Credo.

Credis in Jesum Christum Filium ejus unicum Dominum nostrum, natum & passum? R. Credo.

Credis in Spiritum sanctum, sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum Communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, vitam æternam? R. Credo.

Subinde expresso nomine baptizandi, Sacerdos dicit: N. Vis baptizari? Resp. Patrinus: Volo.

Tunc Patrino vel Matrînâ, vel utroque (si ambo admittantur) infantem tenente, Sacerdos vasculo, seu urceolo accipit aquam baptismalem, & de ea ter fundit super caput infantis in modum Crucis, & simul verba proferens, semel tantum distinctè & attentè dicit.

N. Ego te baptizo In nomine Patris, † fundat primò, & Filii, † fundat secundò, & Spiritûs sancti, † fundat tertio.

Vbi autem est consuetudo baptizandi per immersionem, Sacerdos accipit infantem, & advertens, nè ledatur, caute immergit, & trinâ immersione baptizat, & semel tantum dicit:

N. Ego te baptizo in nomine Patris, † & Filii, † & Spiritûs † S.

Mox Patrinus, vel Matrîna, vel uterque simul infantem de sacro fonte levant, suscipientes illum de manu Sacerdotis.

Si verò dubitabatur, an infans fuerit baptizatus, utatur hâc formula. N. Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris † & Filii † & Spiritûs sancti. † Deinde intingit pollicem in sacro Chrismate, & ungit infantem in summitate capitis in modum Crucis, dicens:

DEUS omnipotens. Pater Domini nostri Jesu Christi, qui te genueravit ex aqua, & Spiritu sancto, qui que dedit tibi remissionem omnium peccatorum [hic inungit] ipse te liniat Chrismate salutis † in eodem Christo Jesu Domino nostro in vitam æternam. Resp. Amen.

Sacerdos Pax tibi. Resp. Et cum Spiritu tuo.

Ordo supplendi omiffa super baptizatum.

Cum urgente mortis periculo, vel aliâ cogente necessitate parvulus, sacris precibus, ac caeremoniis praetermissis fuerit baptizatus ubi convaluerit, vel cessa verit periculum, & ad Ecclesiam delatus fuerit, omiffa suppleantur: idemque ordo, ac ritus servetur, qui in Baptismo parvulorum praescriptus est. Excepto, quòd interrogatio, an velit baptizari, formaque Baptismi, & ablutio praemittuntur; & quaedam orationes, & exorcismi suo quique loco immutati, ut infra dicuntur.

Sacerdos igitur antequam immittat salem in os baptizati, manum super caput ejus imponens dicit:

O R E M U S,

Omnipotens sempiternae Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, respicere dignare super hunc famulum tuum N. quem dudum ad rudimenta Fidei vocare dignatus es: omnem caecitatem cordis ab eo expelle; dirumpe omnes laqueos satanae, quibus fuerat colligatus, aperi ei Domine januam pietatis tuae, ut signo sapientiae tuae imbutus, omnium cupiditatum foetoribus careat, & ad suavem odorem praeceptorum tuorum laetus tibi in Ecclesia tua deserviat, & proficiat de die in diem, ut idoneus sit sui gratia Baptismi tui, quem suscepit, salis perceptam medicinam. Per eundem Christum Dominum nostrum, Resp. Amen.

Deinde posteaquam modicum salis immisit in os baptizati, dicens: Accipe saltem Sapientiae, propitiatio sit tibi in vitam aeternam. Amen. dicit:

O R E M U S,

DEUS Patrum nostrorum Deus universae conditor veritatis, te supplices exoramus, ut hunc famulum tuum N. respicere digneris propitius, ut hoc pabulum salis gustantem non diutius esurire permittas, quòd minus cibo expleatur caelesti, quatenus sit semper spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomine serviens, & quem ad novae regenerationis lavacrum perduxisti, quaesumus Domine, ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum aeterna praemia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Post hæc factò signo Crucis in fronte baptizatis dicitur; illis verbis:
Et hoc signum Crucis quod nos fronti ejus damus, tu male-
dicte diabole nunquam audeas violare. Per eundem Christum Do-
minum nostrum. Resp. Amen.

Manu super caput eius imposita dicit:

O R E M U S.

ÆTernam, ac justissimam pietatem tuam deprecor, Domine
sancte, Pater omnipotens æterne Deus, auctor luminis, &
veritatis, super hunc famulum tuum N. ut digneris eum illumina-
re lumine intelligentiæ tuæ, munda eum & sanctifica: da ei scien-
tiam veram, ut dignus sit frui gratia Baptismi tui, quem suscepit;
teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam, ut
aptus sit ad retinendam gratiam Baptismi tui. Per Christum Do-
minum. Resp. Amen.

TIT. II.

DE SACRAMENTO EUCHARISTIÆ.

Ex Rituali Romano.

Ordo ministrandi sacrum Viaticum.

Sacerdos ingrediens locum, ubi jacet infirmus, dicat: Pax huic do-
mumui Resp. Et omnibus habitantibus in ea.

Tunc depositum Sacramentum super mensa, supposito corporali,
genuflexus adorat omnibus in genua procumbentibus, & mox ac-
cepta aqua benedicta, aspergit infirmum, & cubiculum, dicens An-
tiphonam: Asperges me Domine hyssopo, & mundabor: lavabis me
& super nivem dealbabor: & primum versum psalmi. Misere-
rei mei Deus, cum Gloria Patri Sicut erat, &c. Deinde repetitur Anti-
tiphona: Asperges me, &c. Postea Vers. Adjutorium nostrum in no-
mine Domini. Resp. Qui fecit cælum & terram. Vers. Domine ex-
audi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat, Vers.
Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

EXaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus,
& mittere digneris sanctum Angelum tuum de cœlis, qui sta-
ret

stodiat, foveat, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

His diebus, accedat ad infirmum, ut cognoscat, num sit bene dispositus ad suscipiendum sacrum Viaticum, & utrum velit aliqua peccata confiteri, & illum audiat, atque absolvat, quamvis prius deberet esse ritè confessus, nisi necessitas aliter urgeat. Postea factâ de more Confessione generali, si ve ab infirmo, si ve ejus nomine ab alio Sacerdos dicit. Misereatur, & c. Indulgentiam, & c.

Deinde factâ genuflexione, accipit Sacramentum de vasculo, atque illud elevans ostendit infirmo, dicens: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi: & more solito ter dicat: Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea. Et infirmus simul cum Sacerdote dicat eadem verba, saltèm semel submissâ voce, tum Sacerdos dans infirmo Eucharistiam dicat, Accipe frater [vel soror] Viaticum Corporis Domini nostri Jesu Christi, qui te custodiat ab hoste maligno, & perducatur in vitam æternam, Amen.

Si verò Communio non datur per modum Viatici, dicat more ordinario: Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat, & c.

Quòd si mors immineat, & periculum sit in mora tunc dicto: Misereatur, & c. prædictis precibus omnibus, vel ex parte omissis, ei statim Viaticum præbeatur. Postea Sacerdos abluat digitos nihil dicens, & infirmo detur ablutio. Deinde dicat Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, te fideliter deprecamur, ut accipienti fratri nostro (vel sorori nostræ) sanctum Corpus Domini nostri Jesu Christi Fidei tui, tam corpori, quam animæ profit ad remedium sempiternum. Qui tecum vivit, & regnat in unitate Spiritûs sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Resp. Amen.

His expletis, si altera particula Sacramenti super fuerit (superesse autè semper debet, præterquam in casu jam dicto) genuflectit, surgit, & accipiens vas cum Sacramento, facit cum eo signû crucis super infirmum nihil dicens, & reverenter illud deferens ordine quo venerat, revertitur ad Ecclesiam dicendû Psalmum. Laudate Dominum de cælis, & alios Psalmos & Hymnos prout tempus feret. Cum pervenerit ad Ecclesiam, ponit Sacramentum super Altare; adoratur; diin-

de dicit. Vers. Panem de cœlo præstitisti eis. Resp. Omne delectamentum in se habentem. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

DEus qui nobis sub Sacramento mirabili Passionis tuæ memoriam reliquisti, tribue, quæ sumus, ita nos Corporis, & Sanguinis tui sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuæ fructum in nobis jugiter sentiamus, Qui vivis, & regnas, &c Amen.

TIT. III.

DE SACRAMENTO EXTREMÆ
UNCTIONIS.

Ex Rituali Romano.

*Ritus, seu Ordo ministrandi Sacramentum
Extremae Vnctionis.*

Sacerdos intrans cubiculum dicit: Pax huic domui. Resp. Et omnibus habitantibus in ea.

Deinde deposito Oleo super mensam, superpelliceo, stolaque violacea indutus, agroti Crucem piæ deosculandum porrigit: mox in modum Crucis eum aqua benedicta, & cubiculum. & circumstantes aspergit, dicens Antiphonam: Asperges. &c. Quod si agrotus voluerit confiteri, audiat illum, & absolvat, Deinde piis verbis illum consoletur, & de hujus Sacramenti vi, atque efficacia, si tempus ferat, breviter admoneat, & quantum opus sit, ejus animam confirmet, & in spem erigat vitam aeternam.

Postea dicat versiculum: Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum & terram. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

INtroëat, Domine Jesu Christe, domum hanc sub nostræ humilitatis ingressu, æterna fœlicitas, divina prosperitas, serena lætitia, charitas fructuosa, sanitas sempiterna: effugiat ex hoc loco accessus dæmonum, adsint Angeli pacis, domumque hanc deserat omnis maligna discordia. Magnifica, Domine, super nos nomen sanctum tuum: & benedicet nostræ conversationi, sanctifica nostræ humilitatis ingressum, qui sanctus, & pius es, & permanes cum Patre, & Spiritu sancto in sæcula sæculorum Amen.

Oremus, & deprecemur Dominum nostrum Jesum Christum,

ut benedicendo benedicat hoc tabernaculum, & omnes habitantes in eo, & det eis Angelum bonum custodem, & faciat eos sibi servire ad considerandum mirabilia de lege sua, avertat ab eis omnes contrarias potestates: eripiat eos ab omni formidine, & ab omni perturbatione, ac sanos in hoc tabernaculo custodire dignetur. Qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat Deus in sæcula sæculorum, Amen.

O R E M U S.

EXaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens, æternè Deus, & emittere digneris sanctum Angelum tuum de cœlis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Quæ rationes, si tempus non patiatur, ex parte, vel in totum poterunt omitti. Tum de more facta Confessione generali. latino, vel vulgari sermone Sacerdos dicat: Misereatur tui, & c. Indulgentiam, absolutorem, & c.

Antequam incipiat ungere infirmum, moneat adstantes, ut pro illo orent, & ubi commodum fuerit pro loco, tempore, & adstantium numero, vel qualitate, recitent septem Psalmos pœnitentiales. cum Litanis, vel alias preces, dum ipse Vnctionis Sacramentum administrat, mox dicat:

IN nomine Patris, † & Filii, † & Spiritus sancti, † extingatur in te omnis virtus diaboli per impositionem manuum nostrarum, & per invocationem omnium Sanctorum, Angelorum, Archangelorum, Patriarchiarum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum atque omnium simul Sanctorum. Amen.

Deinde intincto pollice in Oleo sancto in modum Crucis ungit infirmum in partibus hic subscriptis, aptando proprio loco verba forma in hunc modum.

Ad oculos.

PER istam sanctam Vnctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per visum deliquisti. Amen.

Minister verò si est in sacris, vel ipsemet Sacerdos post quamlibet unctionem tergat loca inuncta novo globulo bombacis, vel rei similis, eaque in vase mundo reponat, & ad Ecclesiam postea deferat, comburat, cineresque projiciat in Sacrarium.

Ad aures.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per auditum deliquisti. Amen.

Ad nares.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quicquid per odoratum deliquisti. Amen.

Ad os, compressis labijs.

Per istam sanctam unctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per gustum & locutionem deliquisti. Amen.

Ad manus.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quicquid per tactum deliquisti. Amen.

Et adverte, quod Sacerdotibus manus non inunguntur intus, sed exterius.

Ad pedes.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per ingressum deliquisti. Amen.

Ad lumbos, sive renes.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per lumborum delectationem deliquisti. Amen.

Hac autem unctio ad lumbos omittitur semper in feminis & etiam in viris, qui ob infirmitatem vix, aut sine periculo moveri non possunt.

Quibus omnibus peractis, Sacerdos dicit: Kyrie eleison. Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster, &c. Et ne nos inducas in temptationem. Resp. Sed libera nos à malo. Vers. Salvum fac servum tuum. R. Deus meus sperantem in te. V. Mitte ei Domine auxilium de sancto. Resp. Et de Sion tuete eum. Vers. Esto ei Domine turris fortitudinis. Resp. A facie inimici. Vers. Nihil proficiat inimicus in eo. Resp. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum Spiritu tuo,

O R E M U S.

Domine Deus, qui per Apostolum tuum Jacobum locutus es: infirmatur quis in vobis: inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum Oleo in nomine Domini, & oratio Fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei: cura quæsumus, Redemptor noster, gratiâ sancti Spiritus languores istius infirmi, ejusque sana vulnera, & dimitte peccata, atque dolores cunctos mentis, & corporis ab eo expelle, plenamque interius, & exterius sanitatem misericorditer redde, ut ope misericordiæ tuæ restitutus ad pristina reparetur officia. Qui cum Patre & Spiritu sancto vivis, & regnas Deus in sæcula sæculorum, Amen.

O R E M U S.

Respice, quæsumus, Domine, famulum tuum N. in infirmitate sui corporis fatiscentem, & animam refove, quam creasti; ut castigationibus emendatus, se tuâ sentiat medicina salvatum. Per Christum Dominum nostrum, Amen.

O R E M U S.

Domine sancte, Pater omnipotens, æternæ Deus, qui benedictionis tuæ gratiam ægris infundendo corporibus, facturam nam multiplici pietate custodis, ad invocationem tui nominis benignus assiste, ut famulum tuum ab ægritudine liberatum; & sanitate donatum, dextrâ tuâ erigas, virtute confirmes, potestate tuearis atque Ecclesiæ tuæ sanctæ, cum omni desiderata prosperitate restituas. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

TIT. IV.

DE EXEQUIIS.

Ex Rituali Romano.

§. I.

Ritus, seu Ordo Exequiarum.

Sacerdos antequam cadaver efferatur, illud aspergit aquâ benedictâ, mox dicit Antiphonam: Si iniquitates observaveris. & Psalm. De profundis clamavi, &c. in fine: Requiem æternam dona ei Domine, & lux perpetua luceat ei: repetit Antiph. rotam. Si iniquitates, &c. Deinde cadaver effertur, Sacerdosque de domo procedens, statim gravi voce intonat Antiphonam: Exultabunt Domino, & Cantores inchoant Psalmum Miserere mei Deus secundum magnam, &c. Clero alternatim prosequente, ac, si longitudo itineris

Itineris postulataverit, dicuntur Psalmi graduales: Ad Dominum cum tribularet clamavi, vel alii Psalmi ex officio mortuorum, & in fine cuiusque Psalmi dicitur Requiem æternam dona eis Domine, &c. qui Psalmi devotè, distinctè gravique voce recitari debent usque ad Ecclesiam.

Ad ingressum Ecclesia repetitur Antiphona. Exultabunt Domino ossa humiliata. Deinde Ecclesiam ingressi cantant Resp. Cantore incipiente, & Clero alternatim respondente, videlicet:

Subvenite Sancti Dei, occurrite Angeli Domini, suscipientes animam ejus; Offerentes eam in conspectu Altissimi. Vers. Suscipiat te Christus, qui vocavit te: & in finem Abrahamæ Angeli deducant te, Suscipientes. Vers. Requiem æternam dona ei Domine. Resp. Et lux perpetua luceat ei. Offerentes.

Deposito secreto in medio Ecclesia, ita ut defuncti pedes, si fuerit laicus, sint versus altare manus, si vero fuerit Sacerdos, caput sit versus ipsum altare: & cereis accensis circa corpus, statim, nisi quid impediatur, dicatur Officium mortuorum, cum tribus nocturnis, & laudibus, & duo ex Clero incipiant absolute Invitatorium: Regem cui omnia vivunt venite adoremus, & repetitur à Clero: Regem cui omnia, &c. Psalm, Venite exultemus, &c. & duplicanter Antiphona.

Ad finem Officii post Antiphonam Cantici, Benedictus, &c. Ego sum resurrectio, dicitur: Pater: secreto. Et ne nos inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos à malo. Vers. A porta inferi. Resp. Et tue Domine animam ejus. Vers. Requiescat in pace. R. Amen. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S,

Absolve quæsumus, Domine, animam famuli tui ab omni vinculo delictorum, ut in resurrectionis gloria inter Sanctos & electos tuos resuscitatus respiret. Per Christum Dominum nostrum, Resp. Amen.

Dum in Officio dicuntur Laudes, Sacerdos cum ministris paratur ad celebrandam Missam solemnem pro defuncto si tempus congruens fuerit, ut in die depositionis in Missali Romano.

Finita Missa Sacerdos, deposita casula, seu planeta, & manipulo, accipit pluviale nigri coloris, & Subdiaconus accipit Crucem, & accedat ad feretrum, & se sistit ad caput defuncti cum Cruce, medius inter

duos Acolythos, seu cerosferarios cum candelabris, & candelis accensis: & omnes alii de clero veniunt ordinatim in gradu suo cum candelis accensis, & stant in circuitu feretri. Tum sequitur Sacerdos cum Diacono, & assistente aliisque ministris, & factâ reverentiâ altari, sistit se contra Crucem ad pedes defuncti, retrò astantibus ei à sinistris duobus Acolythis, uno cum thuribulo & navicula incensi, altero cum vase aqua benedicta, & aspersorio, & Acolycho, seu Clerico tenente librum, absolute dicit sequentem Orationem.

Non intres in iudicium cum servo tuo Domine, quia nullus apud te justificabitur homo, nisi per te omnium peccatorum ei tribuatur remissio. Non ergo cum, quæsumus, tua judicialis sententia premat, quem tibi vera supplicatio Fidei Christianæ commendat; sed gratiâ tuâ illi succurrente, mereatur evadere iudicium ultionis, qui dum viveret, insignitus est signaculo sanctæ Trinitatis, qui vivis & regnas in sæcula sæculorum. Resp Amen.

Deinde cantore incipiente, clerus circumstans cantat sequens Responsorium.

Libera me, Domine, de morte æterna in die illa tremēda, quando cœli movendi sunt & terra. Dum venetis iudicare sæculum per ignem. Vers. Tremens factus sum ego, & timeo, dū discussio venerit, atque ventura ira. Quando cœli movendi sunt, & terra. Vers. Dies illa, dies iræ, calamitatis & miseriæ, dies magna, & amara valdè. Dum veneris. Vers. Requiem æternam dona ei Domine, & lux perpetua luceat ei. Vers. Libera me.

Dum cantatur prædictum Responsorium, Sacerdos, Acolycho seu Diacono ministrante, accipit incensum de navicula, & ponit in thuribulum, & finito responsorio, Cantor cum primo choro dicit:

Kyrie eleison, & secundus chorus respondet: Christe eleison, Deinde omnes simul dicunt, Kyrie eleison.

Mox Sacerdos dicit altâ voce, Pater noster, &c. & secreto dicitur ab omnibus; & ipse interim accipit à Diacono, vel Acolycho aspersorium aqua benedicta, & factâ profunda inclinatione Crucis, qua est ex adverso, Diacono seu ministro genuflectente, & simbria pluviæ sublevante, circuiens feretrum [si transit, ante Sacramentum genuflectit] aspergite corp⁹ defuncti, ter aspergens latus dextrum feretri, & ter sinistrum: deinde re versus ad locum suum, Diacono ministrante, accipit thuribulum, & eodem modo circuit feretrum, & corpus incensat ut asperferat: postea reddito thuribulo ei, à quo acceperat stans in loco suo, Acolycho seu alio ministro tenente librum apertum ante se, dicit: Vers.

Verf. Et nē nos inducas Resp. Sed libera. Verf. A porta inferi Resp.
 Erue Domine animam ejus. Verf. Requiescat in pace, R. Amen.
 Verf. Domine exaudi, Resp. Et clamor, Verf. Dominus vobiscum,
 Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S;

DEus, cui proprium est misereri semper, & parcere, te supplices
 exoramus pro anima famuli tui N. quam hodie de hoc sæculo
 migrare jussisti, ut non tradas eam in manus inimici, neque obli-
 viscatis in finem, sed jubeas eam à sanctis Angelis suscipi, & ad pa-
 triam Paradisi perducì, ut quia in te speravit, & credidit, non pœ-
 nas inferni sustineat, sed gaudia sempiterna possideat, Per Chri-
 stum Dominum nostrum. Resp. Amen.

*Si defunctus fuerit Sacerdos, in Oratione dicatur: pro anima fa-
 muli tui Sacerdotis, quam hodie, &c.*

*Finitâ Oratione, corpus deferretur ad sepulchrum, si tunc deferen-
 dum sit, & dum portatur, Clerici cantant Antiphonam.*

IN Paradisum deducant te Angeli, in tuo adventu suscipiant te
 Martyres; & perducant te in civitatem sanctam Jerusalem Cho-
 rus Angelorum te suscipiat, & cum Lazaro quondam paupere æter-
 nam habeas requiem.

*Cum autem pervenerit ad sepulchrum, si non est benedictum, Sa-
 cerdos illud benedicit, dicens hanc orationem.*

O R E M U S.

DEus, cujus miseratione animæ fidelium requiescunt hunc tu-
 mulum benedicere dignare, eique Angelum tuum sanctum
 deputa custodem, & quorum quarumque corpora hic sepeliuntur.
 animas eorum ab omnibus absolve vinculis delictorum, ut in te
 semper cum Sanctis tuis sinè fine latentur. Per Christum Domi-
 num nostrum. Resp. Amen.

*Dictâ oratione, Sacerdos aqua benedicta aspergat, deinde incenset
 corpus defuncti & tumulum.*

*Quod si corpus tuuc ad sepulturam non deferatur, omisso response-
 rio: in Paradisum, &c. benedictione sepulchri, si jam est bene-
 dictum; prosequatur Officium, quod nunquam omittitur, & intenas
 Antiphonam.*

Ego sum resurrectio: & dicitur Canticũ Benedictus. EVOVAE.
 Et repetitur Antiphona: Ego sum resurrectio & vita. qui credit in

me, etiam si mortuus fuerit, vivet, & omnis, qui vivit, & credit in me, non morietur in æternum.

Postea Sacerdos dicit: Kyrie eleison Christe eleison Kyrie eleison. Pater noster interim corpus aspergit. Vers. Et ne nos inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos a malo. Vers. A porta inferi Resp. Erue Domine animam ejus. Vers. Requiescat in pace R. Amen. Ve. Domine exaudi orationem meam. R. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Fac, quæsumus, Domine, hæc cum servo tuo defuncto (vel formula tua defuncta) misericordiam, ut factorum suorum in peccatis non recipiat vicem, qui (vel quæ) tuam in votis tenuit voluntatem ut sicut hic eum (vel eam) vera fides junxit fidelium turmis, ita illic eum (vel eam) tua miseratio societ Angelicis choris Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen. Vers. Requiem æternam dona ei Domine Resp. Et lux perpetua luceat ei, vers. Requiescat in pace, Resp. Amen, Vers. Anima ejus, & animæ omnium fidelium defunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace.

Deinde à sepultura in Ecclesiam, vel in sacristiam revertentes, dicant sine cantu Antiph. Si iniquitates. cum Psalmo. De profundis. &c. Requiem æternam dona eis Domine, &c.

§ 2.

Ritus, seu Ordo sepeliendi parvulos.

Cum igitur infans, vel puer baptizatus defunctus fuerit ante usum rationis, induitur juxta aetatem, & imponitur ei corona de floribus, seu de herbis aromaticis, & odoriferis in signum integritatis carnis, & Virginitatis, & Parochus superpelliceo, & stola albâ indutus, & alii de Clero si adsint, procedente Cruce, qua sine hasta deferretur, accedunt ad domum defuncti cum clerico aspersorium deferente; Sacerdos aspergit corpus deinde dicit.

Antiph. Sit nomen Domini EVOVÆE,

Psal. 112.

Laudate pueri Dominum: laudate nomen Domini. Sit nomen Domini benedictum: ex hoc nunc & usque in sæculum. A solis ortu usque ad occasum; laudabile nomen Domini. Excelsus super omnes gentes Dominus: & super cælos gloria ejus. Sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat: & humilia respicit in cælo, & in terra; Suscitans à terra inopem; & de stercore erigens

quærentium faciem DEI Jacob. Attollite portas principes vestras & elevamini portæ æternales: & introibit Rex gloriæ. Quis est iste Rex gloriæ? Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio, Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales: & introibit Rex gloriæ. Quis est iste Rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ. Gloria Patri, & Filio, & c.

Antiph. Hic accipiet Benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo, quia hæc est generatio quærentium Dominum.

Postea dicitur: Kyrie eleison Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. *secretò interim corpus aspergit.* Vers. Et ne nos inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos à malo. Vers. Me autem propter innocentiam suscepisti. Resp. Et confirmasti me in conspectu tuo in æternum. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum Spiritu tuo.

O R E M U S.

OMnipotens & mitissime Deus, qui omnibus parvulis renatis fonte Baptismatis, dum migrant à sæculo, sine ullis eorum meritis, vitam illico largiris æternam, sicut animæ hujus parvuli hodie credimus te fecisse: fac nos quæsumus Domine, per intercessionem Beatæ semper Virginis, & omnium Sanctorum tuorum hic purificatis tibi mentibus famulari, & in Paradiso cum beatis parvulis perenniter sociari. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Dum portatur ad tumulum, & etiamsi tunc non portetur, dicitur:
Antiph. Juvenes & Virgines EVOVAE. *Psalm.* Laudate Dominum de cæli, & c. *ut habetur in Officio ad Laudes; & in fine:* Gloria Patri, & c. *& repetitur Antiph.* Juvenes, & Virgines, Senes cum junioribus laudent nomen Domini.

Kyrie eleison, Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. & c. Vers. Et ne nos inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos à malo. Vers. Sinite parvulos venire ad me. Resp. Talium est enim regnum cælorum. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum Spiritu tuo.

O R E M U S.

OMnipotens sempiternæ Deus, sanctæ puritatis amator, qui animam hujus parvuli ad cælorum regnum hodie misericorditer vocare dignatus es, digneris etiam Domine ita nobiscum misericorditer agere, ut meritis tuæ sanctissimæ Passionis, & intercessionis beatae Mariæ semper Virginis, & omnium Sanctorum tuorum

in

in eodem regno nos cum omnibus Sanctis, & electis tuis semper facias congaudere. Qui vivis & regnas cum Deo Patre in unitate Spiritûs sancti DEUS per omnia sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Deinde Sacerdos corpus aspergat aquâ benedictâ, & thurificet; similiter, & tumulum; postea sepelia tur.

Cum autem à sepultura revertuntur in Ecclesiam, dicatur: Antiph. Benedicite. EVOVAE.

Canticum trium puerorum. Dan. 3. Benedicite omnia opera Domini Dominao, &c. Gloria.

Antiph. Benedicite Dominum omnes electi ejus, agite dies lætitiæ, & confitemini illi.

Deinde ante altare dicit Sacerdos: Dominus vobiscum. Resp. Et cum Spiritu tuo.

O R E M U S.

DEUS, qui miro ordine Angelorum ministeria, hominumque dispensas, concede propitius, ut à quibus tibi ministrantibus in cælo semper assistitur, ab his in terra vita nostra muniat. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

TIT. V.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Ex Rituali Romano.

§. I.

Ritus celebrandi Matrimonii Sacramentum.

Sacerdos Matrimonium celebraturus, publicationibus factis tribus diebus festis, si nullum obstat legitimum impedimentum: in Ecclesia, superpelliceo, & alba stola indutus, adhibito uno saltem clerico superpelliceo pariter induto, qui librum, & vas aqua benedicta cum aspersorio deferat coram tribus, aut duobus testibus, virum & mulierem, quos parentum, vel propinquorum suorum præsentia corroborari decet, de consensu in Matrimonium interroget utrumq; sigillatim in hunc modum vulgari sermone.

N. Vis accipere N. præsentem in tuam legitimam uxorem juxta Ritus sanctæ Matris Ecclesiæ? Respondent sponsus: Volo. Mox Sacerdos sponsam interroget: N. Vis accipere N. hic præsentem in tuum legitimum matitum juxta Ritus sanctæ Matris Ecclesiæ? Respondent. Volo. Nec sufficit consensus unius, sed debet esse amborum, & expressus aliquo signo sensibili, siue fiat per se, siue per procu-

ratozem. Mutuo igitur contrahentium consensu intellecto, Sacerdos gubeat eos invicem jungere dexterar, dicens: Ego conjungo vos in Matrimonium; In nomine Patris, † & Filii. † & Spiritus sancti, † Am. vel aliis utatur verbis iuxta receptum uniuscuiusque Provin- cia Ritum, postea eos aspergat aqua Benedicta, mox benedicat an- nulum:

Benedictio annuli.

Verf, Adjutorium nostrum in nomine Domini resp, Qui fecit cœ- lum & terram. Verf. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Verf, Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Benedic† Domine, annulum huac, quem nos in tuo nomine be- nedicimus. † ut quæ cum gestaverit, fidelitatem integram suo sponso tenens, in pace, & voluntate tua permaneat, atque in mu- tua charitate semper vivat. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Deinde Sacerdos aspergat annulum aquâ benedictâ in modum Crucis; & sponsus acceptum annulum de manu Sacerdotis imponit indigito annulari sinistra manûs sponsa Sacerdote dicente: In no- mine Patris, † & Filii, & Spiritus Sancti, Amen mox subiungat. Verf. Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis. Resp. A tem- plo sancto tuo, quod est in Jersusalem. Kyrie eleison. Christe elei- son. Kyrie eleison. Pater noster, &c. Verf. Et nè nos inducas in cen- tationem. Resp. Sed libera nos a malo. Verf. Salvos fac servos tuos. Resp. Deus meus sperantes in te. Verf. Mitte eis Domine auxilium de sancto Resp. Et de Sion tuere eos. Verf. Esto eis Domine turris fortitudinis. R. A facie inimici. Verf. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Verf. Dominus vobis- cum Resp. Et. cum spiritu tuo.

O R E M U S.

R Espice, quæsumus Domine, super hos famulos tuos, & insti- tutis tuis, quibus propagationem humani generis ordinasti, benignus assiste, ut qui te auctore junguntur, te auxiliante servent. Per Christum Dominum nostrum Amen.

His expletis, si benedicenda sint nuptia, Sacerdos Missam pro sponso & sponsa, ut in Missali Romano, celebret, servatis omnibus, quæ ibi prescribuntur.

Cæterum si qua Provincia aliis, ultra prædictas, laudabilibus con- suetudini-

ſuetudinibus, & ceremoniis in celebrando Matrimonii Sacramento
utuntur, eas ſancta Tridentina Synodus optat retineri.

§ 2.

Benedictio mulieris poſt partum

SI qua puerpera poſt partum juxta piam, ac laudabilem conſuetudi-
nem ad Eccleſiã venire voluerit pro incolumitate ſua Deo gratias
actura, petieritque à Sacerdote benedictionẽ, ipſe ſuperpelliceo, & ſto-
lã albã indutus, cum miniſtro aſpergillum deſerendo, ad fores Eccle-
ſiæ accedat, ubi illam foris ad limina genuſcẽdentem, & candelam
accenſam in manu tenentem, aquã benediã aſpergat deinde dicat:
Verſ. Adjuutorium noſtrum in nomine Domini. Reſp. Qui fecit cæ-
lum & terram. Antiphona: Hæc accipiet benedictionem à Domi-
no. Pſal. Domini eſt terra, & c. totus ut ſuprà pag. Gloria Patri,
& c. Hæc accipiet benedictionem à Domino, & miſericordiam à
Deo ſalutari ſuo: quia hæc eſt generatio quærentium Dominum.

Deinde porrigens ad manum mulieris extremam partem ſtola, eam
introducitur in Eccleſiam, dicens: Ingredere in templum Dei, adora
filium Beatæ Mariæ Virginis, qui tibi fœcunditatem tribuit
prolis.

Et ipſa ingreſſa genu ſcẽdit coram Altari, & orat gratias agens
Deo de beneficiis ſibi collatis, & Sacerdos dicit: Kyrie eleiſon, Chriſte
eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter. ſecretũ. Verſ. Et nẽ nos inducas
in tentationem Reſp. Sed libera nos à malo. Verſ. Salvam fac ancil-
lam tuam Domine. Reſp. Deus meus ſpetantem in te. Verſ. Mitte
ei Domine auxilium de ſancto. R. Et de Sion tuere eam. Verſ. Ni-
hil proficiat inimicus in ea. Reſp. Et filius iniquitatis non apponat
nocere ei. Verſ. Domine exaudi orationem meam. Reſp. Et clamo
r meus ad te veniat. Verſ. Dominus vobiscum Reſp. Et cum ſpiritu
tuo.

O R E M U S.

OMnipotens ſempiternus Deus, qui per Beatæ Mariæ Virginis
partum fidelium parientium dolores in gaudium vertiſti: re-
ſpice propitiuſ ſuper hanc famulam tuam, ad templum ſanctum
tuum pro gratiarum actione lætam accedentem: & præſta, ut poſt
hanc, eiſdem Beatæ Mariæ meritis, & interceſſione, ad æternæ
beatitudinis gaudia cum prole ſua pervenire mereatur. Per Chri-
ſtum Dominum noſtrum. Amen.

Deinde illam aſpergit iterum aquã benediã in modum crucis, di-
cens: Pax & benedictio Dei omnipotentis Patris, & Filii & Spiritus
ſancti deſcendat ſuper te, & maneat ſemper, Amen.

BENEDICTIONES VARIÆ.

§ 1.

Ordo ad faciendum aquam benedictam,

Ex Rituali Romano.

Diebus Dominicis & quancumque opus fuerit preparato sale, & aqua munda benedicenda in Ecclesia, vel in Sacristia. Sacerdos eum super pelliceo, & stola violacea indutus, primò dicit,

Verf. Adjutorium nostrum in nomine Domini Resp. Qui fecit cœlum & terram. Deinde absolutè incipit exorcismum salis.

Exorcizo te creatura salis per Deum † vivum, per Deum † verum, per Deum † sanctum per Deum, qui te per Elisæum Prophetam in aquâ mitti jussit, ut sanaretur sterilitas aquæ: ut efficiaris sal exorcizatum in salutem credentium: & sis omnibus sumentibus te sanitas animæ & corporis: & effugiat atque discedat à loco; in quo aspersum fueris, omnis phantasia, & nequitia, vel versutia diabolicæ fraudis, omnisque spiritus immundus adjuratus per eum, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. Resp. Amen.

O R E M U S.

Immensam clementiam tuam, omnipotens æterne Deus, humiliter imploramus, ut hanc creaturam salis, quam in usum generis humani tribuisti benedicere, † & sanctificare † tuâ pietate digneris, ut sit omnibus sumentibus salus mentis & corporis: & quicquid ex eo tactum, vel respersum fuerit, careat omni immunditia, omni que impugnatione spiritualis nequitie. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen

Exorcismus aquæ; & dicatur sine OREMVS.

Exorcizo te creatura atq; in nomine Dei † Patris omnipotentis, & in nomine Jesu † Christi Filii ejus Domini nostri, & in virtute Spiritus † Sancti: ut fias aqua exorcizata ad effugandam omnem potestatem inimici, & ipsum inimicum eradicare, & explantare valeas cum angelis suis apostolicis; per virtutem ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. Resp. Amen.

O R E M U S.

Deus, qui ad salutem humani generis maxima quæque Sacramenta in aquarum substantia condidisti: ad isto propitius invocationi-

vocationibus nostris, & elemento huic multimodis purificationibus præparato, virtutem tuæ benedictionis † infunde, ut creatura tua mysteriis tuis serviens ad abigendos dæmones, morbosque pellendos divinæ gratiæ sumat effectum; ut quicquid in domibus, vel in locis fidelium hæc unda resperferit, careat omni immunditiâ, liberetur à noxa; non illic resideat spiritus pestilens, non aura corrumpens: discedant omnes insidiæ latentis inimici: & si quid est, quod aut incolumitati habitantium invidet, aut quieti, aspersione hujus aquæ effugiat, ut salubritas per invocationem sancti tui nominis expetita, ab omnibus sit impugnationibus defensa. Per Dominum, &c. *Hic mittat sal in aquam in modum crucis dicendo semel:* Commixtio salis, & aquæ pariter fiat: In nomine Patris †, & Filii †, & Spiritus † Sancti. Resp. Amen.

Verf. Dominus vobiscum. Resp. Et cum Spiritu suo.

O R E M U S.

DEUS invictæ virtutis auctor, & insuperabilis imperii Rex, ac semper magnificus Triumphator: qui adversæ dominationis vires reprimis: qui inimici rugientis sævitiam superas. qui hostiles nequitias potenter expugnas, te Domine trementes, & supplices deprecamur, ac petimus: ut hanc creaturam salis, & aquæ dignanter aspicias, benignus illustres, pietatis tuæ rore sanctifices: ut ubicunque fuerit aspersa, per invocationem sancti tui nominis, omnis infestatio immundi spiritus abigatur, terrorque venenosi serpentis procul pellatur: & præsentia Sancti Spiritus nobis misericordiam tuam poscentibus ubique adesse dignetur. Per Dominum nostrum, &c. in unitate ejusdem Spiritus Sancti, &c.

Post benedictionem aqua Sacerdos Dominicis diebus antequam incipiat Missam, aspergit altare, deinde se, Ministros, ac populum prout in Missali præscribitur.

§. 2.

Benedictio Domus in Vigilia Epiphaniæ Domini.

*Ex Append. Ritual. S. Metropol.
Eccles. Prag.*

In ingressu: Pax huic Domui, &c.

Antiph. Ab Oriente venerunt Magi in Bethlehem adorare Dominum, & apertis thesauris suis pretiosa munera obtulerunt
aurum

aurum Regi Magno: thus Deo vero: myrrham Sepulturæ ejus
Alleluja.

Canticum. Magnificat anima mea, & c. Pater noster, & c. Vers. Et
nè nos inducas in tentationem. R. Sed libera nos à malo, Vers. Om-
nes de Sabba venient, R. Aurum & thus deferentes. Vers. Do-
mine exaudi orationem meam. R. Et clamor meus ad te veniat.
Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

DEus qui hodiernâ die unigenitum tuum Gentibus stellâ ducte
revelasti; concede propitius, ut qui jam te ex fide cognovi-
mus, usque ad contemplandam speciem tuæ celsitudinis perducamur. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum filium tu-
um, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus Sancti Deus: per
omnia sæcula sæculorum Amen.

Responsorium. Illuminare, illuminare Hierusalem, quia venit
lux tua. Et gloria Domini super te orta est, Jesus Christus ex Maria
Virgine. Vers. Et ambulabunt gentes in lumine tuo: & Reges in
splendore ortus tui. Resp. Et gloria Domini super te orta est. & c.

§. 3.

*Alia benedictio domorum alio tempore faciendâ,
cum aspersione aqua benedicta.*

Ex Rituali Romano.

Parochus, seu alii Sacerdotes volentes aliquam particularem do-
mum, vel generaliter domos fidelium alio tempore infra annum
aspergere aqua benedicta, ingredientes domum dicant; Pax huic do-
mui, & omnibus habitantibus in ea. Deinde loca aspergendo dicant;
Antiph. Asperges me Domine hyssopo, & mundabor, lavabis me,
& super nivem dealbabor. *Psal.* Miserere mei Deus, secundum
magnam misericordiam tuam, & c. Gloria Patri, & c. & repetitur
Antiph. Asperges me Domine, & c. Vers. Domine exaudi oratio-
nem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat, Vers. Dominus
vobiscum. Resp. Et cum Spiritu tuo.

O R E M U S.

Exaudi nos, Domine sancte. Pater omnipotens, æterne Deus,
& mittere digneris sanctum Angelum tuum de cœlis, qui cus-
todiat, fovet, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes
in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.
Deinde aspergat aqua benedicta.

§. 4.

*Benedictio ordinaria loci.**Ex eodem.*

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini, Resp. Qui fecit
cælum, & terram. Vers. Domine exaudi orationem meam.
Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum, Res.
Et cum Spiritu tuo.

O R E M U S.

Benedic† Domine Deus omnipotens locum istum (vel domum
istam) ut sit in eo (vel in ea) sanitas, castitas, victoria, virtus,
humilitas, bonitas, mansuetudo, plenitudo legis, & gratiarum actio
Deo Patri, & Filio, & Spiritui sancto; & hæc benedictio maneat
super hunc locum, & super habitantes in eo, nunc & semper. Resp.
Amen.

Et aspergat aqua benedicta.

§ 5.

*Benedictio domus nova.**Ex eodem.*

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fe-
cit cælum & terram, Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum
spiritu tuo.

O R E M U S.

TE Deum Patrem omnipotentem suppliciter exoramus pro hac
domo, & habitatoribus ejus, ac rebus: ut eam benedicere, †
& sanctificare, † ac bonis omnibus ampliate digneris: tribue eis
Domine, de rore cæli abundantiam, & de pinguedine terræ vitæ
substantiam, & desideria voti eorum ad effectum tuæ miserationis
perducas. Ad introitum ergo nostrum benedicere † & sanctificare †
digneris hanc domum, sicut benedicere dignatus es domum Abra-
ham, Isaac & Jacob: & intra patietes domus istius Angeli tuæ lu-
cis inhabitent, eamque, & ejus habitatores custodiant. Per Chri-
stum Dominum nostrum. Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta.

§. 6.

*Benedictio ad quodcunque comestibile.**Ex eodem.*

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini Resp. qui fecit
cælum & terram, Vers. Dominus vobiscum, Resp. Et cum
spiritu tuo.

O R E

O R E M U S.

Benedic Domine creaturam istam N. ut sit remedium salutare generi humano: & præsta per innocentiam sancti nominis tui, ut quicumque ex ea sumplerint, corporis sanitatem, & animæ tutelam percipiant. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Aspergat id aquâ benedictâ.

§. 7.

Benedictio panis.

Ex eodem.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cælum & terram. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Domine Jesu Christe, Panis Angelorum, Panis vivus æternæ vitæ, benedicere & dignare panem istum, sicut benedixisti quinque panes in deserto, ut omnes ex eo gustantes, indè corporis & animæ percipiant sanitatem. Qui vivis & regnas in sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Aspergat aquâ benedictâ.

§. 8.

Benedictio vini, in die S. Ioannis Evangeliste.

Ex Append. Rit. Prag.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cælum & terram. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo. Vers. Initium sancti Evangelii secundum Joannem. Resp. Gloria tibi Domine.

In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum: & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil. Quod factum est, in ipso vita erat: & vita erat lux hominum: & lux in tenebris lucet: & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit homo missus à Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine: ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux: sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat: & mundus per ipsum factus est: & mundus eum non cognovit. In propria venit, & sui eum non receperunt: Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios DEI fieri, his qui credunt in nomine ejus. Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis: neque ex vo-

luntate

luntate viri: sed ex DEO nati sunt. ET VERBUM CARO FACTUM EST: ET HABITAVIT IN NOBIS. Et vidimus gloriam ejus: gloriam quasi Unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Resp. Laus tibi Christe.

Psalms 22.

Dominus regit me, & nihil mihi deerit: in loco pascuæ, ibi me collocavit. Super aquam refectiois educavit me: animam meam convertit. Deduxit me super semitas justitiæ: propter nomen suum. Nam etsi ambulavero in medio umbræ mortis: non timebo mala, quoniam tu mecum es.

Virga tua, & baculus tuus: ipsa me consolata sunt. Paraisti in conspectu meo mensam: adversus eos, qui tribulant me. Impinguasti in oleo caput meum: & calix meus inebrians quàm præclarus est. Et misericordia tua subsequetur me: omnibus diebus vitæ meæ. Et ut habitem in domo Domini: in longitudinem dierum. Gloria Patri, & Filio, &c. Kyrie eleison. Christe eleison Kyrie eleison. Pater noster, &c. Et nè nos, &c.

Preces.

Verf. Salvos fac fideles tuos. Resp. Deus meus sperantes in te. Verf. Esto nobis Domine turris fortitudinis Resp. A facie inimici. Verf. Gustate & videte, quoniam suavis est Dominus. Resp. Beatus vir qui sperat in eo. Verf. Et, si mortiferum quid bibent. Resp. Non eis nocebit. Verf. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Verf. Dominus vobiscum: Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

DEUS & Pater Domini nostri JESU Christi, cujus imperio cœli firmati sunt: cui omnis creatura deservit, & omnis potestas subiecta est, & metuit, & expavescit: nos te in auxilium nostrum invocamus, cujus audito nomine serpens conquiescit: draco fugit: vipera silet: & subdola illa quæ dicitur rana inquieta torpescit: scorpio extinguitur: regulus vincitur: squalangus nihil noxium operatur: & omnia venenata, & adhuc fortiora animalia noxia terrentur. Tu Domine extingue omnes diabolicas fraudes, & omnes humano generi adversantes nequitias: & hunc liquorem vini per intercessionem Sancti Joannis Evangelistæ tuâ virtute benefidicito; & omnes ex eo gustantes, meritis & precibus sanctissimæ DEI Genitricis Mariæ, & omnium Sanctorum tuorum intervenientibus ab omni malo custodias: & ad regnum gloriæ tuæ perducas. Per Dominum nostrum Jesum Christum, &c.

O R E M U S.

DEus, qui mirabili potentiâ vinum producis ex vite ; ut inde
exhilaretur cor hominis: qui mirabili potentiâ in Cana Galilee
ad potandum Nuptiali Populo aquam convertisti in vinum:
quique mirabilissimâ potentiâ per manus Sacerdotum elementum
vini quotidie in sacratissimum tuum transformas Sanguinem.
DEUS, cujus potestate Joannes Evangelista venenosum
potûs digessit toxicum, benefdicere dignare hanc creaturam
vini, ut omnes ex eo gustantes, expulso toto genere nocivo, in-
fuso tuæ benedictionis mysterio, in anima & corpore mereantur
misericorditer exilari. Per Dominum nostrum Jesum Christum, &c.

O R E M U S.

BEati Joannis Evangelistæ quæsumus Domine supplicatione
placatus: & veniam nobis tribue, & remedia æterna concede.
Per Dominum nostrum. Et benedictio Dei Patris omnipotentis:
& Filii: & Spiritûs Sancti, descendat super hunc liquorem vini,
& maneat semper, Amen.

§. 2.

Benedictio avenæ in festo S. Stephani.

Ex Benedictional. Veteri S. Metropolit. Eccles. Prag.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini; Resp. Qui
fecit cœlum & terram.

Hinc dicatur

Psalm. 66.

DEus misereatur nostri, & benedicat nobis: illuminet vultum
faciem suam super nos, & misereatur nostri. Ut cognoscamus in terra
viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteantur
tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes. Latentur &
exultent gentes, quoniam judicas populos in æquitate: & gentes
in terra dirigis. Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi
populi omnes; terra dedit fructum suum. Benedicat nos Deus,
DEVS noster, benedicat nos **DEVS**: & metuant cum omnes fines
terræ. Gloria Patri, &c. Vers. Domine exaudi orationem meam.
Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum.
Resp. Et cum spiritu tuo.

Benedic

Benedic Domine creaturam istam avenæ: ut sit remedium humano generi: & præsta per invocationem sancti nominis tui, ut quicumque ex ea sumperint, corporis sanitatem & fortitudinem percipiant. Per Christum Dominum nostrum.

O R E M U S.

Domine Deus omnipotens, qui diversa seminum genera tuâ virtute condidisti, & ea producendo de terra, ad usus hominû multiplicare non desinis: tuam clementiam imploramus, ut hoc genus avenæ dexterâ tuâ sanctâ digneris beneddicere, & præsta: ut quæcunque animalia vel pecora ex eis gustaverint, sanitatis & fortitudinis augmenta percipere valeant. Tu enim homines & jumenta salvabis Domine, quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus. Aperi ergo manum tuam Domine, & imple omne animal benedictione: ut per merita beatissimi Protomartyris tui Stephani, tuorum fidelium animalia sanitate & fortitudine perceptâ, debitam eis servitorem valeant exhibere. Per Christum Dominum nostrum. Et benedictio DEI Patris omnipotentis, & Filij, & Spiritûs Sancti, &c.

Tunc thurificetur & aspergatur avena.

§. 10.

*Benedictio auri, myrrhæ, & thuris, in festo
Epiph: Dom.*

Ex Apend. Rit. Prag.

Vers. Adjurorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cælum & terram, vers. Dominus vobiscum, resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Suscipe sancte pater à me indigno famulo tuo hæc munera, quæ in honore nominis tui sancti, & in titulum omnipotentiae tuæ majestatis, humiliter tibi offero; sicut suscepisti sacrificium Abel justis; & sicut eadem munera, à tribus Magis tibi quondam offerentibus suscepisti.

Exorcizo te creatura Auri, Myrrhæ, & Thuris, per Patrem omnipotentem, per Jesum Christum filium ejus unigenitum, per Spiritum sanctum paraclitum; ut à te discedat omnis fraus, dolus, & nequitia diaboli; & sis remedium salutare humano generi contra insidias inimici: ut quicumque divino freti auxilio te in suis loculis, domibus, aut circa te habuerint, per virtutem,

§. 12.

*Benedictio communis super fruges & vineas.**Ex eodem.*

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit
cælum & terram. Vers. Domine exaudi orationem meam.
Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Res.
Et cum Spiritu tuo.

O R E M U S.

Oramus pietatem tuam omnipotens Deus, ut has primitias cre-
aturæ tuæ, quas aëris & pluviae temperamento nutrire digna-
tus es, benedictionis tuæ imbre perfundas: & fructus terræ tuæ us-
que ad maturitatem perducas. Tribuas quoque populo tuo de tuis
muneribus tibi semper gratias agere, ut à fertilitate terræ esurientiū
animas bonis affluentibus repleas; & egenus & pauper laudent no-
men gloriæ tuæ. Per Christum Dominum nostrum, Resp. Amen.
Aspergat illas aquâ benedictâ.

§. 13.

*Benedictio novorum fructuum.**Ex eodem.*

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fe-
cit cælum & terram. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum
spiritu tuo.

O R E M U S.

Benedic Domine hos novos fructus N. & præsta, ut qui ex eis
in tuo sancto nomine vescentur, corporis, & animæ salute por-
tiantur. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.
Et aspergat aquâ benedictâ.

§. 14.

*Benedictio florum, & herbarum in festo Assumptionis**B. V. Mariæ.**Ex Benedict. Veteri S. Metropolit. Eccl. Prag.*

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit
cælum & terram. Vers. Domine exaudi orationem meam.
Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Res.
Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Domine Deus, Pater omnipotens, qui in initio fecisti hominē
ad imaginem tuam, & condidisti lumen & cælum & terram,

& merita Domini & Salvatoris nostri, ac intercessionem ejus sanctissimæ Genitricis & Virginis Mariæ, ac eorum qui homine similibus muneribus Christum Dominum venerati sunt, omniumque Sanctorum ab omnibus periculis animæ, & corporis liberentur, & bonis omnibus perfrui mereantur. Resp. Amen.

Deus invisibilis, & interminabilis, pietatem tuam per sanctum & tremendum Filii tui nomen, suppliciter deprecamur: ut in hanc creaturam Auri, Thuris, & Myrrhæ benedictionem ac operationem tuæ virtutis infundas; ut qui ea penes se habuerint, ab omni ægritudinis, & lætionis incursu tuti sint, & omnes morbos corporis, & animæ effugiant: nullum dominetur eis periculum, & læti, ac incolumes tibi in Ecclesia tua deserviant. Qui in Trinitate perfecta vivis & regnas *DEVS* per omnia sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Postea aspergantur aquâ benedictâ.

Et benedictio Dei omnipotentis, Patris, † & Filii, † & Spiritus † Sancti descendat super hanc creaturam Auri, Thuris, & Myrrhæ, & maneat semper. Resp. Amen.

§. II.

Benedictio candelarum extra diem Purificationis B. Mariæ V.

Ex Rituali Romano.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cælum & terram. Veri, Dominus vobiscum. Resp. Et cum Spiritu tuo.

O R E M U S.

Domine Jesu Christe Fili Dei vivi, benedicte candelas istas, supplicationibus nostris; infunde eis Domine per virtutem sanctæ Crucis † benedictionem cœlestem, qui eas ad repellendas tenebras humano generi tribuisti, talemque benedictionem signaculo sanctæ Crucis † accipiant, ut quibuscunque locis accensæ, sive positæ fuerint, discedant principes tenebrarum, & contremiscant, & fugiant pavidum cum omnibus ministris suis ab habitationibus illis: nec præsumant amplius inquietare, aut molestare servientes tibi omnipotenti DEO. Qui vivis & regnas in sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Postmodum aspergantur aquâ benedictâ.

& omnia cœlestia & terrestria : tu Domine dominaris potestati maris, tu habes potestatem abyssi magnæ, tu condidisti omnia elementa: tu beneddicere, & sanctificare digneris has creaturas herbarum, sicut benedixisti quinque panes in deserto & duos pisces, & satiasti quinque millia hominum; omnesque qui utuntur ex eis, beneddicere & sanctificare digneris, ut sit eis sanitas animæ & corporis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. Et ab hominibus pecoribusque ex eis gustantibus, omnem putredinem, omnem phantasiam dæmonum, omnem morbum, & omnem pestilentiam, & omnem dolum expellere digneris. Qui in Trinitate perfecta vivis & regnas DEVS, per omnia sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Tunc thurificentur flores, & aspergantur aquâ benedictâ.

§. 15.

Benedictio seminum ac segetum, in festo Nativitatis B. V. Mariæ.

Ex eodem.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini, Resp. Qui fecit cœlum & terram. Vers. Domine exaudi orationem meam, Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

TE Domine sancte Pater, omnipotens sempiternus Deus petimus ac rogamus: ut hos fructus segetum tuis serenis oculis, hilariq; vultu aspicere digneris. Et sicut testatus es Moyse famulo tuo in terra Egypti dicens: Dic filiis Israël; cum ingressi fuerint terram promissionis, quam eis dabo: ut primitias fructuum suorum offerant Sacerdotibus; & erunt benedicti. Sic & nos rogamus te Domine: ut per auxilium misericordiæ tuæ, emittas super hunc fructum segetum dexterae tuæ benedictionem, quos ad exhibendum proferte digneris: ut non subruat grando, nec turbo subvertat, nec vis tempestatis detruncet, nec aëris inundatio exterminet: sed semper incolumis permaneat, propter usum animarum & corporum: & ad bene abundantem, & plenissimam maturitatem perducere digneris. Qui in Trinitate perfecta vivis & regnas Deus, per omnia sæcula sæculorum Resp. Amen.

O R E M U S.

OMnipotens sempiternus Deus, cœlestis verbi seminator & cultor, qui nostri cordis aream spiritualibus rastris exerces: ad-

O R E M U S.

Rogamus te Domine sancte Pater omnipotens, æterne Deus, ut digneris benedicere hoc signum Crucis: ut sit remedium salutare generi humano, sit soliditas Fidei, profectus bonorum operum, redemptio animatum; sit solamen & protectio, ac tutela contra sæva jacula inimicorum. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

O R E M U S.

Benedic Domine hanc creaturam tuam; per quam eripuisti mundum à dæmonum potestate, & superasti passionem tuam super gestorem peccati, qui gaudebat in prævaricatione primæ hominis per ligni veriti sumptionem.

Hic aspergat aqua benedicta.

Sanctificetur hoc signum Crucis in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, & ut orantes, inclinantesque se propter Dominum ante istam Crucem, inveniunt corporis & animæ sanitatem. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

Postea Sacerdos genuflexus ante Crucem devotè adorat, & osculatur: & idem faciunt, quicumque voluerint.

A. M. D. G.

